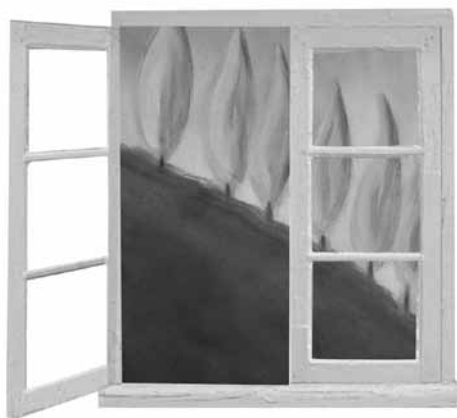

מתמחים בסיפור ובכרזה

אסופת סיפורים וכרזות
של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שץ-אופנהיימר, דיצה משכית, שרה זילברשטרום

תשע"ד - 2014

עריכה: **ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום**
אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
ריכוז התחרויות: **גב' בתיה מנדל**, אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך
תרגום מערבית: **ד"ר עלי ותד**
עריכה לשונית: **אדוה כהן-זמיר**
עיצוב גרפי ועיצוב השער: **סטודיו צפיר**

חברי הוועדה השופטת

מתמחים בסיפור

פרופ' אביגדור שנאן, החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית בירושלים
מר אליעזר שמואלי, מנכ"ל משרד החינוך לשעבר
גב' בלהה בן-אליהו, כרם - מכון לחינוך הומניסטי יהודי במכללה האקדמית לחינוך
ע"ש דוד ילין; אפרתה - המכללה האקדמית לחינוך
ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, משרד החינוך
ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

מתמחים בכרזה

מר דורון רבינא, ראש המדרשה לאמנות, המכללה האקדמית בית ברל
מר אריק כספי, ראש המסלול לתקשורת חזותית, סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך,
לטכנולוגיה ולאמנויות
ד"ר דיצה משכית, משרד החינוך
גב' אסתר פייירסטיין, מדריכה ארצית וחברת ענף, אגף א' התמחות וכניסה להוראה,
משרד החינוך
ד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

הוצאה לאור: **גף הפרסומים, משרד החינוך**

כתובת האתר של אגף א' התמחות וכניסה להוראה:

www.education.gov.il/staj

© כל הזכויות שמורות, אגף א' התמחות וכניסה להוראה, משרד החינוך

תוכן העניינים

דבר הסמנכ"לית ומנהלת מינהל עובדי הוראה 5

שער א' - סתמים בסיפור: אסופת סיפורים של סתמים בהוראה

פתח דבר / אורנה שץ-אופנהיימר ושרה זילברשטרום.....	8
על הסמיכות: "כמו עמוד ענן כך תלך לפני העדר" / שירן זהרוני.....	24
שביר / שני גדעוני.....	26
חוני / יונתן פוגודה.....	31
גנן גידל עצמו בגן / נתנאל מלכיר.....	33
בצלו של עץ הצאלון / א"ב.....	38
מרוסיה באהבה / עידו גידלי.....	42
נָפֶה - מיומנה של סטאז'רית / אושרת בן שלוש.....	47
הצלצול הוא בשבילי? / רעות וייס.....	50
פעיל וסביל / יואב ריינהורן.....	56
הבלבול / שירן אלמקייס.....	60
מביטה בהם ורואה אותי / מוריה ברגמן.....	64
מעשה של שובבות / סירא עפיפי סמיר.....	68
ישיבות / נעמה סדן.....	74
מעבדות לחירות: להרים עוגנים ולהפליג לדרך חדשה / יניב אוריאל.....	77
החלום שאינו קיים / אביבה סימן טוב.....	79
"משהו חדש מתחיל אצלי עכשיו" / מורן שדה.....	81
לא צריך מזל - צריך מקום / יפעת צרפתי.....	85
הלא רגילים / נג'את עמורי.....	89
כנראה יש אלוהים / מורן אמיתי.....	97
גלגולו של סטאז' / הילה נטר.....	101
בהפסקה עם עוד כוס קפה מר / ורד רוזנפלד.....	105
"שלומי הזה", שלומי שלי / אריאל דימרי.....	108
מורה ירוק / דיוויד שוגרמן.....	112

117	מפתח סול / ת"צ
122	טיול שנתי / נעמה סדן
126	ואני רק רצייתי תחפושת / זהר ברזון
131	מבית ומחוץ / מירב בר
136	עונש / פאטמה ח'ואלד סאלח
142	חמש אבנים / הדר פלוינסקי

שער ב' - סתמחים בכרזה: קובץ כרזות של סתמחים בהוראה

148	פתח דבר / דיצה משכית ושרה זילברשטרום
	כרזות זוכות
152	המורא / מיכל בן-דוד
154	מורה סחוט? / צופיה חנה וקנין
156	אז איך היה היום? / מלי ממו
158	הוראה - סוכנת של שינוי / ורד רוזנפלד
160	להצמיח מורים חדשים / לייאור קבליק
162	נהג בסבלנות, מורה בדרך / עינב כהן
164	הרבה חופשות למורים? נראה אתכם מחזיקים שבוע! / קרן סגל
	כרזות מצטיינות
166	טריים בחינוך, רעננים בעשייה! / עדי גונן
167	הדרך לכיבוש פסגות עוברת דרך חינוך הלבבות / גלי בכר
168	להיות שם בשבילם! / ניצן אברג'ל
169	מתמחה שרואים אותו הוא מתמחה נראה הוא מתמחה ראוי / בלה שגב
170	הולכת אל הלא נודע / יפית מושיאשווילי
171	ההתמחות היא קפיצה למים סוערים / נסיה ברקוביץ

דבר הססנכ"לית ומנהלת סינהל עובדי הוראה

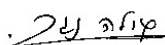
שני נושאים עיקריים נבחרו לשנת הלימודים תשע"ד במערכת החינוך: הלמידה במוסדות החינוך - "למידה משמעותית", והאקלים החברתי בהם - "האחר הוא אני".

מעניין לראות כי נושאים אלה שזורים כחוט השני בסיפורים של המורים החדשים המובאים לפנינו בקובץ זה. בסיפורים אנו נחשפים לתהליכי למידה משמעותית שמובילים עובדי ההוראה החדשים, וכמו כן אנו מגלים את רגישותם הרבה ביחסם אל האחר, מתוך ענווה ונדיבות ובתחושה שהאחר הוא אני. קריאה מעמיקה מזמנת לנו לבחון את יישומם של נושאים אלה כחלק מן ההתמודדות של המורים המתחילים בעבודתם בהוראה.

הסיפורים והכרזות של המתמחים בהוראה מאפשרים לנו "לשמוע" ממקור ראשון את "קולם" של עובדי ההוראה המתחילים. הסיפורים והכרזות משקפים גם תמונת מצב על אודות איכות הקליטה במערכת החינוך. מערכת החינוך מודעת כיום יותר מתמיד לצורך להבנות אופני קליטה ראויים למתמחים ולמורים חדשים כדי לצמצם את התופעה של נשירת עובדי הוראה איכותיים. המערכת מפעילה ברגישות ובמקצועיות תהליכי חונכות וליווי ותהליכי הערכה ומיון, ומבנה נורמות של קליטה ראויה.

תודה מיוחדת לד"ר שרה זילברשטרום, מנהלת האגף, על ההתמדה בהובלת התחרויות עם ד"ר אורנה ש"ץ אופנהיימר, ד"ר דיצה משכית וגב' בתיה מנדל, רכזת התחרויות. ברכות גם לכל חברי הענף ולכל הרכזים במכללות ובאוניברסיטאות. תודה למפקחים הרפרנטים ולמדריכים המחוזיים על הובלת הנושא במחוזות. כולנו מלווים בכוחות משותפים את המתמחים ואת המורים החדשים להמשך מוצלח במערכת החינוך.

בברכה,

גילה נגר

סמנכ"לית

ומנהלת מינהל עובדי הוראה

שער א'

מתמחים בסיפור

אסופת סיפורים של מתמחים בהוראה

עריכה: אורנה שן-אופנהיימר, שרה זילברשטרום

פתח דבר

"מתמחים בסיפור" יוצא לאור כל שנה, והקובץ שלפנינו הוא העשירי בסדרה. הקובץ הוא אסופת סיפורים, פרי עטם של מתמחים, שזו להם שנת עבודתם הראשונה, מכל מוסדות החינוך להכשרת מורים: המכללות האקדמיות לחינוך והאוניברסיטאות. הוא משקף את כל המתמחים, מכל המגזרים ומכל אגפי הגיל. הסיפורים והכרזות מספרים לנו את סיפורו של המורה היחיד ואת סיפורה של מערכת החינוך בשנת ההתמחות, כפי שהם משתקפים מנקודת מבטם של המורים המתחילים. הסיפורים הם תיעוד אותנטי של המתרחש בשנת העבודה הראשונה, ובה-בעת חומר דידקטי למסגרות ההוראה.

בעשר השנים האחרונות הצטברו בידינו מאות סיפורים המלמדים על עולמם של המורים המתחילים. סיפורים אלו זכו להוקרה ולפרסום (Schatz- Rabin, 2013; Oppenheimer & Dvir, 2014; Orland-Barak & Maskit, 2013). רבים שואלים, ואף אנו תמהים לעתים, מדוע להוסיף לפרסם סיפורים של מתמחים? האם האירועים וההתרחשויות המעסיקים את המתמחים - בעיות משמעת, פחדים ראשוניים להיכנס לכיתה והקשר עם הורים מודאגים - אינם חוזרים על עצמם? למען האמת, בעולם ההוראה אכן יש רכיבים קבועים ובלתי משתנים: העברת ידע, קשר בין אישי בין המורה לתלמידיו, התשוקה ללמידה, השותפות החברתית בתהליכי הלמידה, ועוד. עם חלוף השנים נוספו אידאות חדשות, מבנים חברתיים חדשים מאתגרים, ובעיקר מגוון פריצות דרך טכנולוגיות. כל אלו חודרים גם למרחב של בית הספר.

בסיפורי המורים יש עלילה ובה דמויות והתרחשויות, ואפשר לזהות תמות משותפות המסמלות את המתרחש במערכת החינוך. לתמות הללו יש היבטים פדגוגיים, חברתיים, תרבותיים ומערכתיים המאפיינים את המתרחש בעולם ההוראה - בכיתה, במסדרון, בחדר המורים ובהפסקה. תמות אלו עוסקות במגוון דרכי הוראה, בשונות הקיימת בלמידה, באקלים התרבותי, בשיח החינוכי בחדר המורים, בזהות המקצועית של המורה, בבחינת גבולות הסמכות המקצועית של המורה וביחסי הגומלין בין עולמו הפרטי של המורה לעולמו המקצועי.

והנה, אף שהכול כבר נכתב - מתגלים כל שנה רבדים חדשים בעולם הכניסה להוראה, שכן מנקודת המבט של הכותבים, כל שנה מרחב הכתיבה מתחדש,

משתנה ומשתכלל. גם אם נושאים מסוימים חוזרים, הרי הם נכתבים ממקום אותנטי וחדש. כל שנה מתגלים היבטים חדשים ונשמע "קול" חדש. הסיפורים אינם מבטאים רק התרחשויות עובדתיות, אלא גם התרחשויות המלווה במחשבות, במשאלות, במאויים וברעיונות (Riessman, 2008). על כן הסיפורים תמיד חדשים ממש. מעבר לכך, בשנה זו קיבלנו סיפורים רבים יותר שבולטת בהם נוכחותו של העולם הטכנולוגי: האינטרנט והטלפונים הניידים בשיעורים וביניהם.

כאמור, אף שאנו מכירים את עולם המורים המתחילים, בכל שנה נגלה לעינינו עולם חדש. בכל פעם אוזנת בנו התרחשויות מסיפור אישי ומקורי, ממחווה קטנה של מורה מתחיל כלפי ילד חסר-ישע, וממורים המגלים את המשמעות האישית והמקצועית של "להיות מורה". היחס של המורה הצעיר למציאות המורכבת החדשה עבורו יוצר השתאות. השיח עם דמויות, עם אירועים ועם התרחשויות מוצא כל פעם ביטוי ייחודי. הדיבור הפנימי של הכותבים העולה מההתנסויות יוצר מארג חדש של רגשות אצל הכותב, והוא מעביר אל הקורא.

סיפורים שימשו מאז ומעולם כלי להבעה יצירתית, רעיונית ואסתטית. באמצעותם הפרט יכול לתאר את המציאות ולתת לה משמעות התלויה בפרשנות של המתבונן. הסיפורים הם מעין חלון לעולם התודעה האנושית, והם צוהר שאפשר ללמוד דרכו על תהליכי הלמידה החשובים שעוברים המורים בעבודת ההוראה. אין הם חושפים רק את העלילה, את ההתרחשויות ואת האירועים, אלא גם את משמעותם בזיקה לעולמו הפנימי של היחיד שחווה אותם. המספר המציג סיפור, ובמקרה זה את סיפורו המקצועי, מפרש אותו, נותן לו משמעות, חושף באמצעותו את זהותו, ומאפשר לעצמו לברוא תובנות רפלקטיביות המבנות מחדש את המציאות (Mishler, 2004).

ספרות המחקר מלמדת שהסיפור הוא דרך לבטא עולם מושתק, מודר, רגיש ובלתי נגיש. הוא מאפשר ללמוד על עולמות סמויים מן העין, מודחקים ושוליים, המייצגים סיפור אישי שיש בו כמה דרכים להבין את המציאות. לא רק עולמו של המספר מיוצג בסיפור, אלא גם ההקשרים התרבותיים-החברתיים שהוא נתון בסביבתם. לא רק סיפורי עבודת ההוראה נדלים מהסיפורים, אלא המערכת, על כל רכיביה, משתתפת בסיפור החד-פעמי של היחיד. מאות הסיפורים מלמדים שהאפשרות לחשוף את המחשבות של הכותב, המתבונן, נותנת לגיטימציה לביטוי לא רק למורה, אלא גם לקולות התלמידים הנדחקים לעתים לשוליים. מרגש במיוחד לראות כיצד מורה צעיר,

חסר-ניסיון אך מלא אמפתיה, יוצר תהליכי למידה ומאפשר להם להתרחש. שני נושאים עיקריים מלווים את מערכת החינוך בשנת הלימודים תשע"ד: יצירת תהליך של "למידה משמעותית" בקרב הלומדים; הכרה באחר - "האחר הוא אני". שני נושאים חשובים אלה מופיעים בסיפורים, אף שהכותבים לא היו מודעים לבחירה. קריאה מעמיקה מזמנת לנו אפשרות לבחון את משמעותם ואת אופני יישומם של נושאים אלה, שהמורים עוסקים בהם והם חלק מהתמודדותם בעבודתם.

למידה משמעותית מתרחשת לצד הוראה משמעותית. הרלוונטיות של התכנים אינה ברורה תמיד לילדים ולמורים כאחד. בסיפור **"על הסמיכות: כמו עמוד ענן כך תלך לפני העדר"**, מורה צעיר ללשון מחפש את הדרך אל עולמם של הילדים בכך שהוא שוזר את תוכני הלימוד באירועים חדשניים. הוא מלמד שלושים תלמידים שמחים וצוהלים את המונח "סמיכות" בתקופת המבצע הצבאי "עמוד ענן", ומתאר את "מבצע" ההוראה שלו: "הנושא שהיה על הפרק בשיעור הקרוב הוא סמיכות. לכאורה עניין טכני - צירוף של שני שמות עצם, צורת ריבוי ודרך יידוע". אך המשמעות שהמורה נותן לצמדי הסמיכות מערבת את הילדים בלמידה, והם מוסיפים דוגמאות משלהם: "כיפת ברזל", "שיעורי בית", ועוד.

כאמור, כל שנה כמה סיפורים מצליחים להפתיע אותנו מחדש באופן כתיבתם ובתוכנם הייחודי. אלה מזכירים לא רק חדשנות טכנולוגית, אלא אף חדשנות בטיב מערכת היחסים בין מורים לתלמידים ולהוריהם. כזה הוא למשל הסיפור **"הבלבול"**, שמורה מלמדת בו על ציפורי ארץ ישראל. "היא טרחה לחפש ציפורים ייחודיות, אך שאינן נדירות מדי", ואז כחלק מתרבות הלמידה הטכנולוגית והמתקדמת היא מבקשת מתלמידיה למצוא בבית מידע באינטרנט על אודות הציפורים: הסנונית, הסבכי, הקוקייה, הירגזי והבולבול. יריב מחפש בסקרנות במחשב אחר הציפור בולבול, אלא ששיעורי הבית מוליכים אותו לאתרים שלא ראוי להיכנס אליהם. האב רואה את הילד שקוע במחשב ונדהם: "יריב! אמר בכעס, 'מה אתה עושה במקומות המטונפים האלו?' ההורים המבוהלים בוחנים אם הילד סטה מדרך הישר, ולאחר מכן מתקשרים למנהלת (ולא למורה). זו קוראת לחדרה את המורה ומבקשת לעשות סדר באירוע. המורה נדהמת מתוצאות שיעורי הבית שנתנה...

בני מהגרים וילדי פליטים הם חלק מהנוף החברתי והחינוכי בישראל. מורה יוצאת לבלות עם חברים בדרום תל אביב, ובשעות הערב המאוחרות פוגשת

בתלמיד מכיתתה. "מ' היה לבוש במכנסיים קצרים ונעל כפכפי אצבע אף שהיה גשום וקר בחוץ. הוא שמח מאוד לראות אותי, ומיד חיבק אותי". היא תממה מה הילד עושה בשעות כאלה באזור בילוי, והילד מספר לה בשמחה, כשם הסיפור: "ואני רק רציתי תחפושת", ועל כן הוא עובד בחנות תחפושות. היא מעודדת אותו ללכת הביתה כדי לאגור כוחות ליום המחרת, כי מחר יחגגו את פורים יחדיו בבית הספר. בחצות הילד מתדפק על חלון המסעדה, שבה הייתה המורה עם חבריה, ומבקש ממנה לבוא איתו. מתברר שעבד משעה שלוש אחר הצהריים בחנות התחפושות בהבטחה שיקבל תחפושת, אך כעת מנהל החנות מסרב למלא את הבטחתו. בהתערבותה של המורה הילד מקבל תחפושת, וחוזר אחרי חצות עם התחפושת לביתו. למחרת הילד מגיע מחופש ומאושר והמורה פוגשת אותו: "בכניסה חיכה לי מ' לבוש בתחפושת שקיבל. חיוך גדול על פניו. כל היום הוא לא עזב אותי לרגע, הלך אחריי ממקום למקום ולא נתן לי להתרחק ממנו". הילד שמח, אך הסיפור עצוב. המורה שנחשפה לעולמו של הילד מחליטה להמשיך לטפל בילד בעזרת גורמים מקצועיים מבית הספר.

בסיפור מ"רוסיה באהבה" מורה מלמד קבוצה של נערים ונערות עולים ולומד לתקשר עמם. הם ממעטים לדבר עברית, והשונות התרבותית שלהם בולטת. לאט-לאט נרקם קשר בין התלמידים למורה - קשר חם ורגיש הצומח דווקא מעולם של שונות. באחד הימים המורה מחליט לשתף את הקבוצה בעולמו, שאף הוא שונה ואחר - הוא מחליט לספר להם שהוא הומוסקסואל. כל תלמיד מגיב בדרכו, אך כולם קשובים אליו, מתעניינים, שואלים ואף לומדים על המציאות של האחר. הוא יוצא מכיתתו ומתחזקת בלבו הבחירה שעשה - להיות מורה.

תופעה חברתית-מקצועית חדשה אחרת התופסת את מקומה בעולם ההוראה ומתבטאת בסיפורים של שנה זו היא עבודתם של מורים עובדי קבלן. כך סיפור המתאר מורה העובדת במעמד של מורי קבלן שותה "בהפסקה עם עוד כוס קפה מר", שחור וחזק. בין שיעור לשיעור היא כותבת יומן אישי, ובו היא מבטאת את רחשי לבה. היא אוהבת את ההוראה, את הילדים ואת הייעוד שבחרה בו, אולם המעמד של מורת קבלן והשכר המלווה אותו מעוררים בה מחשבות: "המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת מאפשר לי ללמוד הרבה על עצמי, לתת מעצמי, לשנות. הוא גורם לי להרגיש סיפוק ותחושת שייכות, מאפשר לי להתפתח ולגדול..." הצלצול קוטע את מחשבותיי. אני אוספת מהר

את חפצי, ממהרת לשטוף את הכוס, את משקעי הקפה. משקעים של עלבון. אני משרבטת לעצמי את המילים: [...] המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת לא משלם לי מספיק, כי יש מורות ששוות פחות [...] חשבתי להתפטר אבל פיטרו אותי כחלק מההליך הרגיל, יחדשו את החוזה בתחילת השנה. קראתי פעם שאחד מכל עשרה מורים הוא מורה קבלן".

אולם לא רק מורים עובדי קבלן חווים קשיים בהשתלבות המקצועית, אלא גם גברים המבקשים לעבוד בגני ילדים. התרגלנו מקדמת דנא שאת גן הילדים מנהיגה ומנהלת גננת-אישה, והיא מטפלת בילדים (Schatz-Oppenheimer & Halpert-Zamir, 2010). נוכחות של גבר בגן ילדים מעלה בקרב ההורים חששות. בסיפור "גנן גידל עצמו בגן" מתואר גבר המבקש להיות גנן בגן ילדים ונאלץ להילחם על מקומו. כמה ימים אחרי שהמפקחת מודיעה לו שהתקבל לגן, היא מתקשרת ומודיעה לו שההורים מתנגדים לשיבוץ. שמואל עוזב, אך המפקחת אינה מוותרת, ושמואל מקבל גן ילדים אחר. לאחר כמה ימים אומרת לו רותי הגננת: "תשמע, אני לא יודעת מאיפה זה בא להם, אבל ההורים של לילך ושקד ביקשו שלא תיגע בילדות שלהם", ואם לא די בכך, זיווה הסייעת מציינת שנוכחותו בגן אינה מקובלת על בעלה: "מה פתאום שאהיה עם גבר זר שמונה שעות ביום". אף שלשמואל קשה כי "אין דבר נורא יותר מלהגיע למקום שאתה לא רצוי בו", הוא מתגייס ומוצא פתרונות חינוכיים לכל הקשיים. הוא לומד להפגין אהבה במבט, בחיוך, במילים, ולאט-לאט הוא רוכש את אמון ההורים. גם עם הגננת ועם הסייעת הוא משוחח בגלוי, והאווירה בגן נעשית נינוחה וסובלנית, גם בקרב הילדים וגם בקרב הצוות. גם סיפורים אחרים בספר מתארים את העבודה של גננות מתחילות בגני הילדים. העבודה החינוכית בגן הילדים מתייחדת בהתמודדות של הגננת המתחילה עם תהליכים חינוכיים כמעט לבד, כשלצדה רק סייעת. בסיפורים מתוארים פחדים המלווים את האחריות המקצועית המוטלת עליה, מעבר תכוף בין גני ילדים ועומס מקצועי ורגשי.

גננת מתמחה עוברת מצפון הארץ לעבוד בדרומה. היא מתארת את "גלגולו של סטאז" - כל המעברים שחוותה במהלך השנה. הגן הראשון משאיר בה תחושת החמצה, הגן השני מוזנח ודורש עבודה רבה, והגן השלישי נראה כסביבה לימודית נעימה, אך בחורף התשתיות של הגן קורסות. "התחלתי לסכם את שנת הסטאז: מדריכה אחת, גננת חונכת אחת, שתי רכזות גני ילדים בשתי מועצות אזוריות, שלושה גנים בשבעה חודשים, 13 סייעות, 82

ילדים, 164 הורים, מפקחת אחת 'חצי אלוהים', אפס היעדרויות, אחד אלוהינו שבשמים..."

בסיפור אחר גננת רדופה פחדים וחרדות עוד טרם כניסתה לעבודת ההוראה. היא חולמת "חלום שאינו קיים". חששותיה מתבטאים בחלום: דמויות רודפות אחריה, והיא נסה על נפשה. במנוסה היא נכנסת לשער ועוברת לעולם לא מוכר שכולו טוב. "חרש-חרש טיפסה על ארגז סמוך שעמד ליד הקיר, והמחזה שנגלה לעיניה היה מרהיב. קבוצת ילדים ישובים על כיסאות במעגל, ועיניהם מופנות אל מישהי בוגרת היושבת מולם [...] היא הרגישה כי חבלי קסם מושכים אותה לשם מבלי שתראה [...] ליטל הייתה רואה ואינה נראית, אף אחד מהנוכחים לא הרגיש בה". בהמשך היא מגלה שהיא מכירה את הדמויות שרדפו אחריה, והן מופיעות ודוחקות בה: "מה עם התכנית השנתית? מדוע לא סיימת אותה?" ומצד אחר מאיים עליה יצור בעל עין אחת: "הילד נפצע בתחילת השבוע ועדיין לא שלחת דוח תאונה". החלום מסתיים בסוף טוב, כמובן, אך החלום המסויט מבטא מעמסה רגשית (Zembylas, 2005) המוטלת על הגננת. אין היא מוותרת לעצמה, והיא מתעקשת להצליח ולהשתלב בעבודת הגן.

בדומה לקודמו, הסיפור "נָפֶה - מיומנה של סטאז'רית", מתאר גננת מתחילה העובדת בגן קיבוצי. היא מתארת ביומנה את העומס, את הציפיות ואת הקשיים, בהם חוסר שיתוף פעולה מצד הסייעת: "חודשים של התכתשויות, של ניסיונות בלתי פוסקים לשמור על איזון הצוות, ובתוך כל זה לנהל גן: 35 ילדים / שבעים הורים / מפקחת / רכזת / יועצת / מדריכה / צוות פרה-רפואי / פסיכולוגים / ועדות שילוב / השמה / תכניות עבודה..." כדי לשרוד היא מסננת - מנֶפֶה את המוטל עליה, ומבנה לעצמה סדר עדיפויות בניהול הגן: "ניפיתי לתוך שקית הקמח שלי את המצרכים הבאים בלבד: אהבת הילדים, פרגון ההורים והאמון שנתנה בי המדריכה שלי". המאבק הקשה ביותר בגן מתנהל מול הסייעת, וזו מחליטה לבסוף לעזוב את הגן. הגננת הצעירה אינה מתייאשת, והיא מסיימת את שנת העבודה לשביעות רצון כולם.

כאמור, הנושא השנתי השני מתמקד במערכת יחסים בין אישיים, אנושיים, בין מורה לתלמיד ובין תלמידים ובין עצמם, בדגש על ההבנה ש"האחר הוא אני". זוהי משימה ערכית ומבורכת, אך לא קל ליישמה בשגרת החיים במערכת החינוך. הסיפור "חוני" מבטא ברגישות ובעוצמה את קשייו של המורה להבנות לעצמו סמכות מקצועית. דווקא מפגש אנושי עם תלמידה מאפשר לו ללמוד

להכיל את התלמידה ואת הקשיים שלו עצמו. חוני המעגל משמש השראה פיוטית לסיפור, על בחינת המרחק והקרבה הנאותים בין מורה לתלמידים לשם הבניית סמכות המורה, נושא שכל מורה מתחיל מתמודד עמו. המורה המתחיל מסמן עיגול ומאפשר לעצמו להתנהל בתוכו בביטחון: "שום דבר לא איים עליי בתוך העיגול. הם למדו ללכת מסביבי אפילו כדי לצאת לשירותים. וכך שמרתי על שלומי. לא נגעו בי ולא פגעו בי. אם התחצפו אליי יכולתי פשוט לחייך. הם היו רחוקים כל כך וזעירים, התלמידים האלה, כאילו צפיתי בהם ממגדל גבוה". השיטה פעלה גם על המורים: "גם מורים לא עברו את הקו של העיגול. זה היה בסדר מבחינתי. העדפתי לחיות קצת בנפרד..." וגם על המנהלת: "אפילו המנהלת לא ניסתה לחצות את הקו. בקושי דיברתי איתה, וגם זה התאים לי". את תחושת המוגנות והתלישות מנפצת תלמידה שאינה מצליחה לפתור מבחן. היא בוכה, והוא אינו יכול להישאר מנותק בעיגול שלו, ופונה אליה. היא מספרת לו שאת המבחן האמתי היא עוברת בחוץ - הוריה מתגרשים. "פתאום הבנתי [...] הרגשתי תלוש, מחוץ לאזור הנוחות שלי". המורה הולך לביתו ובגלל הגשם פותח מטרייה, והיא שוב מציירת סביבו עיגול והגנה. אבל טרם היכנסו לאוטו הוא סוגר את המטרייה, יוצא מהעיגול ונרטב. התלמידה וקשייה גורמים לו לצאת מהעיגול, ולהפוך למעורב בתהליך ההוראה.

גם המורה למתמטיקה פוגשת את הילד היחיד מחוץ לכותלי הכיתה, בחצר בית הספר. היא מזהה ילד הלומד בכיתתה כמופנם, רעב ומוטרד. באחד הימים היא מציעה לו טרמפ הביתה, ומשוחחת עמו "בצללו של עץ הצאלון". נוצר ביניהם קשר, והיא מנסה לתמוך בו. הילד פותח את סגור לבו ומתאר לה את ביתו - הוריו גרושים, אביו אינו נוכח בחייו ואין לו אוכל חם בבואו הביתה. המורה מקשיבה וסיפורו של הילד מהדהד בקרבה. השיחה החיצונית בין המורה לתלמיד מעוררת אצל המורה שיח פנימי. יום אחד מתברר לה לפתע שהילד נעדר. היא מתעניינת בשלומם ונאמר לה שהילד עזב ועבר להתגורר עם אביו. היא תמהה על כך שלא נפרד ממנה, אך בסופו של יום היא מוצאת פתק בכתב ידו של הילד "יש מקומות אשר מיטיבים עמך לאורך כל הדרך, ויש כאלה, טובים לא פחות, אשר מקשים עמך מעט כדי שתצא חזק יותר. אני יצאתי חזק יותר, בזכותך!"

מורה מתחיל נפגש עם אתגרים לא מעטים בתחילת דרכו. אלה העובדים עם ילדים בסיכון מבקשים ליצור קשר אישי עמו כדי לגייס אותם ללמידה,

ומתמודדים עם האתגר שבילדים המנותקים מתהליכי למידה ואינם ניתנים ל"פיצוח". הסיפור "שלומי הזה", שלומי שלי" מתאר התמודדות של מורה עם ילד כזה: "שלומי התנהג כאילו איני נמצא בכיתה כלל. הוא הסתובב מעט בין השולחנות, התיישב ושקע במכשיר הטלפון, שמשיחות בין התלמידים הבנתי שאין זה סתם 'אייפון', אלא הדגם המשוכלל ביותר - המילה האחרונה של חברות הסלולר". באחד מימי החורף הסוערים, ביום שטוף-גשם, ביום שכולם, כולל המורה, מעדיפים להישאר מתחת לשמיכת הפוך החמה, מתרחש המפגש בין המורה לשלומי. "כשתי דקות לאחר הישמע הצלצול נכנס תלמיד אחד. שלומי. הוא ולא אחר. אף שהיה כולו רטוב, על פניו ניכר היטב שהתגלגל לכיתה ישר מהמיטה, שכן עיניו היו עוד נפוחות מהשינה. שלומי עמד במבוכה בפתח הדלת, שוקל אם להיכנס או לסוב על עקביו. הקדמתי לברכו בבוקר טוב, מבלי לחסוך בחיוך [...] 'מה, אף אחד לא בא? אני לא לומד לבד! אני הולך הביתה!' המורה מנצל את ההזדמנות והופך את המפגש הייחודי להזדמנות של למידה פרטנית. אך שלומי אינו מתעניין ואינו משתף פעולה. המורה אינו מוותר לעצמו ולשלומי, ומגייס את שלומי: "או-קיי, אני אשב אתך. אבל רק את ארבעת התרגילים הראשונים, וזהו!" ההצלחה הקטנה מסבה למורה תחושת הצלחה, אך זו נשארת חד-פעמית. "וכבר למחרת שלומי שלי, אותו שלומי, חזר להיות 'שלומי הזה' - שלומי האתגר. באמת שאני אוהב אותו בכל לבי, ובאמת שאני רוצה שהוא יתקדם ויצליח. לא אוותר לו. ובעצם - לא אוותר לעצמי!"

"עונש" הוא סיפור שבו מורה בבית ספר יסודי מתמודדת עם ילד שמפריע לה בעקביות זמן רב. בסבלנות ובדרכי הוראה מתאימות היא מגייסת את הילד אליה והוא מתחיל לשתף עמה פעולה. ההסבר לקשיים של הילד מתגלה לה רק מאוחר יותר. אביו של הילד ישב בכלא והילד מסייע לאמו בניהול המשפחה. כשהאב משתחרר, הילד משתף פעולה עם המורה. המציאות המשתנה ובה-בעת המאמצים של המורה מאפשרים לה להכיר ש"היום אני מאמינה יותר במקצוע ההוראה כשליחות. מקצוע שככל שמקנים לו ידע תאורטי, לא יושלם אלא בניסיון בבית הספר".

גם המורה למוזיקה, המלמדת מוזיקה במרכז נוער, מספרת על ניסיונותיה ליצור קשר אישי עם אחת הבנות המסוגרות במקום. הנערה המנותקת שקועה בעולם של מוזיקה ואינה משתפת פעולה עם גורמים חינוכיים במקום. באמצעות המוזיקה המורה המתחילה יוצרת קשר אישי עמה, וזו מגוללת

סיפור חיים קשה, על הורים גרושים שוויתרו עליה: "הכי קשה זה לדעת שהם העבירו אותי ביניהם בגלל ששניהם לא רצו בי'. דמעות זולגות מעיניה". הן מתקשרות ביניהן באמצעות המוזיקה, והנערה נפתחת בפני המורה, משוחחת עמה ומרחיקה את העדות של המצוקה אל המהגרים מאריתריאה: "הם פשוט מסכנים. צריך לעזור להם". המורה מבינה וכותבת: "אנחנו משוחחות עליהם, אבל אני מרגישה שאנחנו משוחחות עליה", והנערה ממשיכה: "אני יודעת מה זה להיות בלי בית. מה זה להרגיש שאף אחד בעולם לא אוהב אותי. זה להרגיש מיותר". לקראת סוף השנה הן נפרדות. המורה מעניקה לה מתנת פרדה - מחזיק מפתחות בצורת "מפתח סול".

הסיפור "פעיל וסביל" הוא סיפורו של מורה צעיר המלמד בכיתת מעוף 13 ילדים שאינם מוצאים עניין בלמידה, ובוודאי לא בשיעורי לשון. הילדים חוגגים, קוראים וצועקים: "מה מעו"ף?! מאמא עוף!" המורה חיפש דרכים לעניין אותם ואז "ילדה שקטה וחמודה נכנסה לכיתה והודיעה לי בקול שקט אך בחיוך ממזרי: 'המנהלת קוראת לך כי אדיר התבצר באחת הכיתות'". הכיתה התעוררה לחיים, והשיעום נשכח לגמרי - "בשביל רגעים כאלו ילדים באים לבית הספר: סוף-סוף קצת נחת". המורה מחליט לנצל את ההזדמנות הזו ללמידה: "הם עוד לא מכירים אותי [...] חייכתי לעצמי לנוכח השקט הנדיר שהשתרר בכיתה. לא התכוונתי לפספס אותו בעד שום הון שבעולם. אמרתי לילדה: 'תודה רבה, אני כבר אגיע', ובאותה נשימה המשכתי להסביר על הלוח. כתבתי את התרגילים שעל התלמידים לפתור. עכשיו הם פעלו באוטומט". המורה הצעיר יצא לטפל בתלמיד הסורר, ובמסדרון פגש מנהלת ומורות אחרות והן נזפו בו בגלל התלמיד. אך המורה בשלו, צעד לעבר הילד שנחבא באחת הכיתות וטיפל באירוע: "או-קיי, אבל אם אתה רוצה לדבר אתי אתה צריך לצאת החוצה. אני פה בשביל לשמוע אותך, הודעתי. לאט-לאט הוא נרגע. הוא נשמה טובה והוא קלט שלא באתי נגדו. יצאנו למסדרון. 'בוא נצא לסיבוב בחצר', הצעתי". המורה טיפל באירוע והפך אותו להזדמנות חינוכית לילד המתבצר ולשאר ילדי הכיתה, אף שהמנהלת האיצה בו לנהוג אחרת.

על כותבי הסיפורים להתמודד עם שתי משימות שונות: האחת היא כתיבה חינוכית המשקפת את הניסיון הראשוני במערכת החינוך - היבטים דידקטיים-פדגוגיים, מפגש עם תלמידים, עם הדיסציפלינה הנלמדת, עם שיטות ודרכי הוראה, ועוד; האחרת היא כתיבה ספרותית המתעדת את ההתנסות בהוראה

כסיפור, כיצירה העומדת במבחן של כתיבה ספרותית, אסתטית מבחינת הסגנון, כושר העיצוב והתיאור, אפיון הדמויות והאמצעים האמנותיים, כדי לעורר בקורא תחושה שלפניו סיפור אמנותי, ולא יומן עבודה אישי. הסיפור "שביר" זכה במקום הראשון לא רק בשל תוכנו, אלא גם משום שהוא מיטיב לתאר בלשון ספרותית-אמנותית וברגישות רבה את מקומה של הכותבת בשנת העבודה הראשונה. היא מתארת תהליכים המתרחשים בקרבה ובקרוב אחד הילדים - שחר. היא עמוסה, חוששת ואינה בטוחה שהיא ראויה למקומה המקצועי. היא טרודה ולחוצה: "איך יכול להיות שהיא לא הביאה את האבחון של שחר [...] את האבחון שכחה להביא היום, את המבחנים איבדה שלשום, אין לה מושג איפה האישורים לטיול, ורק לפני שבועיים שכחה את הארנק באוטובוס". היא מחפשת דרך למלא אחר כל המשימות שמוטלות עליה. היא מחפשת נתיב אל לבם של הילדים. היא נאחזת בשחר, מהקשים שבתלמידיה, ילד הנלחם על מקומו בחיים ומבקש לשרוד, אולי בדומה לה, ומחפש דרך לא להימחק בכיתה. באחד הימים הוא מכה קשות ילד אחר מכיתתו, וזו נקודת השבירה של שניהם - הילד והמורה. הם מתחילים לקיים שיח ביניהם, ונלחמים יחד על הצלחתו של שחר. לא במהרה ההצלחה מגיעה, והמורה מתארת ברגישות ובעצב איך הילד נשבר. אבל השבר הזה יהיה ברבות הימים להתחלה חדשה ולצמיחה. היא מבקשת מהילדים לכתוב לה, והילד כותב ואחר מוסיף: "את יכולה להישאר אִתָּנו גם בשנה הבאה?" השאלה מלמדת אותה שגם אם עדיין עליה להשתפר, הרי גם אצלה חל שינוי, והיא ראויה למקצוע.

כתיבה באמצעות קטעי דרמות - תמונות קולנועיות - מנחה את הסיפור "הצלצול הוא בשבילי?" מורה לקולנוע כתבה סקיצות של מצבים המאפשרים לקורא לא רק לקרוא, אלא אף לראות ולדמיין מצבי הוראה. המורה שיש לו עיניים בגב... המורה שמחזיר מבחנים ומתריע לפני הילדים שאת המבחנים שלו הוא כבר סיים... או "איך מזהים את חדר המורים? זה החדר שהתלמידים נכנסים אליו על הבוקר ומפלחים בטבעיות את מדורי הספורט מהעיתונים [...] הדבר הכי מבאס בלהיות מורה: ללמד ביום שישי".

בתקופה האחרונה נכתב רבות על אודות "הכיתה ההפוכה". המטרה של שיטת ההוראה החדשנית הזו היא לאפשר לתלמידים לשמוע הרצאות, להעביר שיעורים ולהפוך את הסדר הנורמטיבי המלווה אותנו שנים רבות. הסיפור "שיבות" מתאר מציאות הפוכה. תלמידים מגיעים לישיבת מורים ודנים בישיבה

פדגוגית במורים שלהם: "המורה הזאת בסדר גמור, אפשר לעבור הלאה. מה לגבי המורה הזו? הוא ממש מדאיג, כל כך מכונס בעצמו. אני חושש שהדימוי העצמי שלו נמוך אולי בגלל המשכורת, אולי אימא שלו לוחצת, אולי רצתה שיעבוד בהייטק או בבית חולים..." בדרך זו המספרת מעבירה את רשמיה על ישיבות פדגוגיות המהוות חלק משמעותי בעבודת ההוראה.

המצבים היום-יומיים, השגרתיים, מציירים את מעשה ההוראה המוכר מנקודת מבטו של המורה המתחיל. שני סיפורים מתארים את ההתמודדות שיש למורים לא עם הילד הבודד, אלא עם הכיתה כולה. ההוראה אינה מתקיימת רק בשיעורים. היא מתרחשת ללא הפסקה - במסדרונות, בין השיעורים, בהפסקות ובטיולים השנתיים. ב"טיול שנתי" נאבקים באוטובוס ובדרכים מורה מקצועית ושלושה תלמידים מתבגרים ציניים החשים עצמם "מחוץ" למערכת החינוך. בטיול השנתי המורה המתחילה משקיעה מחשבה ויוצרת פעילות קבוצתית לתלמידים כדי שיהנו בטיול. שלושה תלמידים שקודם לכן עישנו בסתר, נמנעים מלהשתתף בפעילות. המורה אינה מצליחה לגייסם לתהליך, ומענישה אותם בעבודת בית, אך הם מתייחסים בציניות אף לעבודת הבית. המורה נועצת במחנכת ובשתי מורות אחרות, והן מגלות עמדות שונות ממנה, אולי בשל ניסיון המקצועי. המורה המתחילה מעורבת, אכפתית ורוצה לחנך את המתבגרים. לעומתה המחנכת מעודדת אותה להניח להם, ומבקשת "שקט תעשייתי".

תלמידים רוצים לבחון את המורה המתחיל ולראות כיצד ינהג. הם מבקשים ללמד את המורה את "חוקי המקום" באמצעות "מעשה של שובבות". המורה נכנסת לכיתה, והתלמידים מתלוננים על חום בכיתה ומבקשים להדליק את המזגן. המורה הגבוהה מגיעה אל המזגן ומדליקה אותו, ואז פורץ ממנו ריח נורא. המורה יוצאת להתאוויר וממשיכה את השיעור. במעשה קונדס שני הם מדביקים מסטיק לכיסא של המורה, והוא נדבק לבגדיה. המנהל עובר במקום בעקבות הריח הרע וזועם על התלמידים, ואף מעניש אותם בביטול הטיול השנתי. המורה נחלצת לטובת התלמידים ומספרת למנהל שמקור הריח בעשבים שנפלו מתיקה האישי. "התנצלתי ואמרתי: 'שכנתי הזקנה נסעה אתי באותו רכב ציבורי והתעקשה לתת לי את החליטה, מה יכולתי לעשות?'" המנהל נוזף במורה אל מול התלמידים, אך חוזר בו מהעונש שהטיל על הכיתה. הבחירה של המורה לא להילחם בתלמידים אלא להצטרף אליהם מזכה אותה בשיתוף הפעולה שלהם.

מורה למחשבת ישראל מלמדת כיתה שנראה כי אינה מעוניינת ללמוד. היא מתארת את שמתרחש עמם באמצעות דיאלוגים קצרים. בה-בעת היא מתארת את התפתחות ההיריון שלה, במיוחד מנקודת מבטם של הילדים שאמנם אינם מתעניינים בלימודים, אך מתעניינים במצבה האישי, אולי כדי שתצא לחופשת לידה ובתקווה שלא יגיע מחליף. "רותם ניגשת אליי. 'המורה. מה יש לך? בן או בת? שתדעי לך שאני חושבת שהיא תהיה שמחה שאת אימא שלה. אולי את חופרת, אבל בסך הכול בסדר'". התנועה בין המתרחש בכיתה להתפתחות ההיריון, בין ההיבט המקצועי לפרטי, מחזק את ההתלבטות של המורה על אודות "התחלות" וגבולות המקצוע שבחרה, והיא מאמינה ש"כנראה יש אלוהים".

המארג העדין בין הפרטי למקצועי מתבטא גם בסיפור "מבית ומחוץ". הסיפור כתוב משתי נקודות מבט: של המורה ושל בן זוגה. מכתב שהוא כותב לה: "כבר מהיום הראשון 'שודרג' מעמדי במשפחה מאבא בלבד לאבא ואימא" מלמד על עולמה האישי והמקצועי. המורה מקבלת תפקיד בכיתה מורכבת ומאתגרת, והיא מתמסרת לעבודתה ומבקשת להצליח בדרכה: "כבר בימי ההיערכות לבית הספר, כששמעו איזה כיתה אני מקבלת, אמרו לי המורים: 'תהיי חזקה', 'אל תוותר', 'שיהיה בהצלחה' [...] הבנתי שאני כנראה ממש לא מבינה מה עומד לפניי. אבל אני צעירה ויש לי אנרגיות חדשות. בטוח זה יהיה שונה מאשר אצל כל המורים הוותיקים והשחוקים פה. אני לא נותנת לפחד לשתק אותי". המורה המתמסרת לקידום התלמידות טובעת בעבודה, והבית נשאר לניהולו של בן זוגה. הוא משתדל להתמסר, אך גם הוא תובע מעט יחס: "איפה האמפתיה שמקבלות התלמידות של אשתי. מה אתי?" התנועה והמתח בין האישי למקצועי מלמד אפוא על האתגר של המורה, מעבר לעיצוב דרכן של תלמידותיה.

בשנים האחרונות נשמע קולם של מורים הבאים מתכניות הסבה או מתכניות אלטרנטיביות. אלה מביאים עמם הסתכלות השוואתית על מקצוע ההוראה. הם מלמדים אותנו שהבחירה במקצוע ההוראה (לא כבררת מחדל) מעלה את האיות של דרכי הוראתם ושל יחסם לילדים. אם כן, מה מניע אנשים לבחור בתחום ההוראה? שאלה זו מעסיקה מורים מתחילים, כי ממנה הם בוחנים את הגשמת מאווייהם. בסיפור "משהו חדש מתחיל אצלי עכשיו" מורה מתארת את תחושת השליחות שהביאה עמה לחינוך המיוחד. יום אחד היא מוצאת בעיתון פרסום הקורא ללמוד הוראה. המורה עושה הסבה מקצועית ומתחילה

ללמוד בגיל ארבעים. היא שורדת את שנתה הראשונה בהוראה, וככל שהשנה חולפת היא משוכנעת יותר בבחירה שעשתה.

מורה העובד כמה שנים בהיי-טק מדמה את עולמו לספינה העוגנת בחוף מבטחים, אבל ללא תכלית ומטרה. "למעשה לא יכולתי לשוט לשום מקום, וסיפרתי לעצמי כל הזמן שאיני רוצה לשוט לשום מקום. אבל זה לא היה נכון כלל. רציתי מאוד לשוט. רציתי לצאת לים הפתוח. רציתי ללמוד. רציתי לראות. רציתי לאהוב. רציתי לחיות". הוא מבין שהעבודה אינה מספקת אותו, ומחליט לעשות הסבה מקצועית ולצאת "מעבודות לחירות: להרים עוגנים ולהפליג לדרך חדשה". החיפוש אחר תחושה של סיפוק מקצועי שיש בו מענה לנפש ולא רק כפרנסה, חוזר ועולה: "שבוע לפני תחילת שנת הלימודים עליתי על האנייה שלי, מלא פחדים וחששות לרוב, אבל במצב רוח מרומם. אני בדרך לחוף אחר, לארץ לא נודעת - אני הולך להיות מורה. מלא בהתרגשות, במוטיבציה ובחזון. שוב אני אוחז בהגה, שוב אני מרגיש את רסס הגלים על פניי".

גם מורה חדש אחר, "מורה ירוק", שעשה הסבה מקצועית, מתלבט בדרכו המקצועית: "אם יש משהו שמפחיד אותי זה שתהיה לי אינטונציה של מורה [...] שהקול שלי ישתנה לקול של מורה, שיצמחו לי עיניים בגב ושאוכל לשמוע קולות ברזולוציה של מטוסי ביון". והנה, הוא נשאב לעבודת ההוראה, וככל שהזמן עובר הוא מוצא את עצמו עסוק באתגר ללמד את הילדים שקשה להם. "בשורה התחתונה, בפרפרזה על משפטו המפורסם של לב טולסטוי בספר אנה קרנינה: כל התלמידים הטובים דומים זה לזה. כל תלמיד טוב פחות - אומלל ורע לו בדרכו שלו". הוא מבין שלכל תלמיד שפה משלו: "לימדתי יותר ממאה תלמידים כמעט מדי יום, ולכל אחד מהם שפה משלו ודרך משלו להביע את דעתו ואת הבנתו". המורכבות מאתגרת אותו, והוא צולח בהצלחה את השנה.

שנת ההתמחות מלמדת את המורים המתחילים: הם לומדים על עצמם, על אישיותם ועל המציאות המורכבת שטרם פגשו. מורה חסרת-ביטחון חשה עצמה מפונקת ומבקשת ללמוד דווקא מהתלמידים שלה המתמודדים עם מציאות מורכבת - נער צעיר החייב לעבוד ותלמידים אחרים החווים קשיים בביתם. "תלמידים אלה היו מפנה חשוב בחיי. אלה 'הלא רגילים' עשו אותי לאדם רגיל. בעבר חשתי מאנשים, לא הערכתי את עצמי, נעשיתי חלשה וחסרת ביטחון. התביישתי לעבוד כסייעת. בזכותם הפכתי לאדם שונה לגמרי".

שם הסיפור "מביטה בהם ורואה אותי" מלמד על מה שהמורה מקבלת מהתבוננות בתלמידה. הסיפור נפתח במבחר דימויים: "נהגתי להיכנס לאולם המשפט לבושה במדי מלחמה לבנים ושחורים וחמושה בטיעונים משפטיים ובתקדימים". המורה מתארת על פני רצף זמן את השינוי שהיא עוברת. היא נזכרת בעברה כתלמידה ורואה את "תמונת הכיתה" דרך החיים שלה. הלומדים הם בבואה מדויקת של חבריה מהילדות. "לקראת ערב, כמו תלמידיי אני מכניסה אל התיק את כל הספרים והדפים למחר, ובודקת שיש לי טוש ללוח שכותב, לפחות בשלושה צבעים, ועט אחד כחול ואחד אדום, ואני מעבירה עוד מבט אחד אחרון על כל אחד ממערכי השיעור למחר". לקראת סיום השנה אמנם עדיין אין היא בטוחה בזהות המקצועית שלה, אך היא מתארת את השינוי שחל בה: "בתחילת השנה היה נראה שהשנה ארוכה ללא סוף, ישבתי בישיבות ולא הבנתי מה רוצים ממני. כל המורות הוותיקות, שברור להן כל כך מה עושים כשתלמיד מגיע בוכה לכיתה, או איך לדבר עם ההורים, נראו לי כמו קוסמות. אבל לזמן יש תכונה מיוחדת - הוא נע קדימה כל הזמן".

המורה הלומד את דרכו המקצועית לעתים "לא צריך מזל - צריך מקום". מורה מתחילה מתארת את תהליך הכניסה להוראה. המפקחת מפנה אותה ל"חטיבת הביניים" ולא לבית ספר יסודי, כפי שרצתה. היא פוגשת מנהלת שבטוחה בדרכה, והמנהלת מעוררת במורה המתחילה תסכול וחוסר ביטחון: "בשיחתנו לא הפסקת להתפאר בכך שכבר בשנה הראשונה שלך כמורה 'זרקו' אותך לגוב האריות, ועדיין הצלחת להיות המופע המרכזי בכיתה, מלכת הכיתה". היא מתארת את קשייה ואת עבודתה הקשה אל מול מנהלת שלא רק שאינה תומכת, היא אף מדכאת אותה: "את צעקת עליי והערת לי הערות מזלזלות כמה פעמים מול תלמידיי [...] גרמת לי לבכות. לא בגלל תוכן דבריך, אלא [...] בגלל שהתנהגת אליי כמו לנמלה קטנה בשיירה שלך, וברגע אחד מעכת אותי". התנהגותה של המנהלת מאתגרת את המורה, והיא מנסה להוכיח למנהלת ולעצמה שהיא ראויה למקצוע. לאט-לאט היא לומדת את השביל הפוליטי שעליה לצעוד בו כדי לשרוד את שנת ההתמחות - בחדר המורים, בכיתה ואל מול המנהלת. בסוף השנה היא אמנם עוזבת את בית הספר, אך היא חשה שהיא מסוגלת להיות מקצועית על אף הקשיים שחוותה. היא מבחינה ב"מחצית הכוס המלאה", מכירה במה שיש לה, ומאמצת את החלקים הטובים שלה.

המשחק "חמש אבנים", משחק שילדים נוהגים לשחק בימות הקיץ החמים, משמש השראה לסיפור של המתמחה. באמצעות חמש אבנים היא מתארת את התובנות שיש לה משנת ההתמחות. "האבן השואבת" מסייעת לה לתאר את שנת ההתמחות כשואבת כוחות רבים להתמודדות עם כל המטלות והאירועים: עיסוק בקשיים רגשיים, בקשיים חברתיים ובחינוך לערכים, מתן דין וחשבון למערכת ולהורים, "ובל אשכח עיסוק בגזירות, בהדבקות, בעטויות ובהכנת קישוטי כיתה צבעוניים ומשמחים". אֲבָנֵי-בַחַן משמשות בסיפורה לבחינת היכולות המקצועיות שלה מנקודת מבט של שלושה שותפים: התלמידים בוחנים את כישוריה המקצועיים, מערכת החינוך בודקת את התאמתה, ולדבריה "ואפילו אם עמדתי בכל אלה, לא מובטח לי מקום בבית הספר בשנה הבאה", והגורם השלישי המעריך אותה הוא ההורים המלווים אותה מאחורי הקלעים. אבן הנגף מסמלת את בעיות המשמעת: "בניסיון להשליט סדר ומשמעת בכיתה כמו הכרזתי על מלחמה. רוב התלמידים נכנעו מיד וקיבלו את סמכותי ואת מרותי, הלוא אני מורתם. אך יש שנלחמים על זכותם לחופש - חופש הבחירה, חופש העיסוק, חופש למימוש צורכיהם האישיים, חופש מלהיות נתונים לעריצותי. אני נלחמת במלחמת התשה יום-יומית סיזיפית מול המורדים". אבן החכמים, אף שהיא מתוארת כקטנה בערמת האבנים שבסיפור, היא החשובה ביותר להבנת מקומה של המורה בתהליך הכניסה להוראה: "הם לימדו אותי להתייעץ ולשאול, לפקוח את עיניי, ללמוד מדרך עבודתם ולאמץ שיטות לחינוך ולהוראה המשתלבות באמונותיי ובאופיי". אֲבָנִים טוֹבוֹת - אלה משמשות אותה להביא תלמיד בודד ללמידה, ובאמצעותו ללמוד על תפקידה בהוראה: "עם הזמן דין למד להאמין בי ולסמוך עליי, בכל יום קצת יותר". חמש האבנים משמשות את המורה בתור "אבני דרך בשביל שסללתי בלבי לתפקיד ההוראה".

התיאור המכליל את שנת ההתמחות באמצעות הסיפור על חמש האבנים מאפשר גם לנו לראות ציוני דרך במהלך של שנה אחת. זו שנה שטמונים בה עשייה, מחשבה, אומץ לבחון את המקום המקצועי, חיפוש דרך, תעייה וטעייה, אך בעיקר רצון עז "להיות מורה" בעל משמעות לעצמו ולאחרים. הסיפורים הם אחת מאבני הדרך לבחון את התהליך, ולבנות ממנו בעתיד בית חם, רגיש ומושכל לאורך החיים המקצועיים.

ד"ר אורנה שץ-אופנהיימר, ד"ר שרה זילברשטרום

-
- Mishler, E. G. (2004). Historians of the self: Restoring lives, revising identities. *Research Human Development, 1*(1, 2), 101–121.
- Orland-Barak, L., & Maskit, D. (2013). Taking a stance through visual texts: Novice teachers as educational agent. *International Journal of Qualitative Studies in Education, 43*, 1366–5898.
- Riessman, C. K. (2008). *Narrative methods for the human sciences*. Los Angeles: Sage publications.
- Schatz-Oppenheimer, O., & Dvir, N. (2014). From Ugly Duckling to Swan: Stories of novice. *Teachers and Teaching Education, 37*, 140–149.
- Schatz-Oppenheimer, O., & Halpert-Zamir, L. (2010). Episodes from the professional life stories of women teachers: A feminist reading. *Teacher Development, 14*(3), 365–379.
- Zembylas, M. (2005). Emotions and teacher identity: A post structural perspective. *Teachers and Teaching: Theory and Practice, 9*(3), 213–238.

על הסמיכות: "כמו עמוד ענן כך תלך לפני העדר"

שירן זהרונ, האוניברסיטה העברית בירושלים

בוקר יום ראשון 18 בנובמבר 2012, יומו הרביעי של המבצע בעזה. מטרות המבצע היו ברורות לכול - שיקום כושר ההרתעה, פגיעה ביכולת ארגוני הטרור בעזה, צמצום ירי הרקטות לעבר יישובי הדרום והבטחת תקופת רגיעה בעתיד. תמונת מצב כוחותינו: אושר גיוס של 75 אלף חיילי מילואים, תקיפות אוויריות למכביר, שיגורים ויירוטים.

בוקר יום ראשון 18 בנובמבר 2012 בבית הספר עירוני ג תל"י בית חינוך בירושלים. המבצע הוא יום-יומי: בוקר אחר בוקר להיכנס לכיתה ולנטרל קיני מתפרעים, בהפסקות לפטרל ולסרוק כדי שבמסדרונות ישרור שקט, ובה-בעת, בכל רגע נתון ליזום וליצור סקרנות וזיק בעיניים.

4ח היא כיתה קסומה. שלושים תלמידים מרגשים ושמחים, מלאי תום ואנרגיה. צעירים דיים כדי להאמין בטוב, ובוגרים מספיק כדי לדבר את זה. בחדר המורים פגשתי במחנכת של 4ח והיא סיפרה לי באגביות שבדיוק סיימה שיחה ארוכה בכיתה "על המצב". חשבתי לעצמי שאולי עדיף להניח לדברים ולהתעלם מהמצב - ייתכן שקצת בריחה אל עולם שכולו טוב עשויה להיות פתרון הולם - אלמד אותם תחביר!

הנושא שהיה על הפרק בשיעור הקרוב הוא סמיכות. לכאורה עניין טכני - צירוף של שני שמות עצם, צורת ריבוי ודרך יידוע. כמעט התפתיתי לשוחח אתם על הדרמה הגדולה שיש בסמיכות, ועל ההקבלה לחיינו אנו: להרחיב על שני עצמים שמצויים במרחב, שיש ביניהם קשר הדוק וכפוי, והם נאבקים על הזכות להתקיים זה לצד זה וזה על חשבון זה. לפתוח צוהר לדיון על מהות המושג "סמיכות", על מיהו הסומך ועל מיהו הנסמך, על תרבות הסומך ושאלת השאלות - האם באמת אין לנו על מי לסמוך אלא על אבינו שבשמים? אבל התאפקתי. אמנם בימים טרופים אלה איפוק גובל בבגידה באומה, אבל נאמן לצו מצפוני ניסיתי לחסוך מהזאטוטים את חוליי העולם

ולדבוק בשיעור לשון עיוני וטכני שלא יספק להם שום כלים לחיים האמתיים, שלא יכין אותם לעולם האלים שבחוץ - ממש וכיתתו חרבותם לשמות עצם וחניתותיהם לפעלים.

למדנו שבסמיכות מיידעים את הסומך בלבד, ושכדי ליצור ריבוי עלינו להטות את הנסמך בלבד. הם אפילו כמעט התרגשו מזה. נדמה היה שהצליח להעביר שיעור שלם בלי ברכת "מוות לערבים" או "למחוק את עזה". עברנו לעסוק בחומר בתוך טקסט. התלמידים התרגשו לזהות סמיכויות והתחרו ביניהם מי מוצא למילה "בית" כמה שיותר סמיכויות. המאבק על הבית קיבל כיוונים חדשים.

ואז פנינו לתרגול החומר. על הלוח נכתבו סמיכויות שונות - מלכת כיתה, מכונת כביסה, שיעורי בית וגן עדן. התלמידים רצו להוסיף צירופים משלהם ואט-אט החלו לגלות את קסם העברית, ואת הפשטות שביצירת סמיכות. עיני התלמידים ברקו והחלה התלהבות בכיתה. המורה כמעט שחרר חיוך מאושר וגאה בתלמידים ששמו בצד את "המצב". או אז נריה התרגש והכריז "אזעקת אמת", ששה הוסיפה "כיפת ברזל", ומכל עבר נשמעו סמיכויות מגוונות - "רצועת עזה", "גדר ביטחון", "בית חולים", "נפגעי חרדה", "חדר מדרגות", "שר ביטחון", "פצצת מרגמה".

מרוב סמיכויות כבר לא נותר מקום בכיתה לכמות השנאה המושרשת באופן כה טבעי בילדים רכים ואהובים. לא נותר מקום לכל הפחדים שזרעו בהם בכל חג וטקס, בכל ערב בטלוויזיה. מרוב סמיכויות ומרוב קרבה לא נותר מקום - לא לעצמנו ולא לעצמים אחרים בפיסת השטח הקטנה שאנו ועצמים אחרים נמצאנו בה. בבת אחת הכול הפך מ(משפט) פשוט ל(משפט) מורכב. ולחשוב ששיעורים הבאים נלמד על הגזרות השונות, אלו החסרות ואלו השלמות...

בְּעִבְרִית יֵשׁ עֶבֶר וְעֵתִיד,

אֲבָל אֵין הוֹנָה, רַק בִּינּוּנִי.

וְעַכְשָׁיו עוֹד תִּרְגְּלִי קֶטֶן לְסִיּוּם.

שְׁתִּי מְלִים בּוֹ. הִבְחֵן יָפָה

בְּהִבְדֵּל בֵּין שְׁתֵּי הַמְּלִים:

שָׁלוֹם, שָׁלוֹם (דן פגיס, "עברית שימושית")

שני גדעוני, סכללה ירושלים

דברים נשברים כל הזמן.
זכוכית, כלים, ציפורניים, מכוניות, חוזים ותפוצ'יפס.
אפשר לשבור שיא, התנגדות, לשבור את השוק.
אפשר לשבור את הקרח, את הראש, את השיניים,
לשבור למישהו את המילה.
קרני אור נשברות, גלים נשברים, קולות נשברים.
שרשראות יכולות להישבר.
גם שתיקה ושרב (ג'ודי פיקו)

א

היא אוהבת את ממלכת הילדים הזו שלה, 35 במספר.
כל יום היא קמה אליהם מחויכת, עם שיר עדין כזה בלב, שמה פעמיה אל
אותו בניין צבעוני מטופח המאכלס בתוכו אנשים קטנים, ספוגי אנרגיות
חיים, נטולי דאגות ברומו של עולם. כך ימיה, אפופים בתמימות רכה בשנים.
רוב הזמן טוב לה והיא שמחה שהיא שם. רוב הזמן.
עד הרגעים האלה שמערערים אותה, מלחששים בה שאין מקומה כאן, שאולי
בעצם אין היא ראויה. הרגעים שמספרים לה שהיא לא טובה מספיק, לא
רצינית מספיק, לא אחראית מספיק, לא מסודרת מספיק, לא יצירתית מספיק,
לא מספיקה מספיק...
איך יכול להיות שהיא לא הביאה את האבחון של שחר, היועצת שואגת עליה.
לא מבינה איזה מן חוסר אחריות זה להגיע כך לישיבה בין-מקצועית עם
הפסיכולוג הדגול שהגיע במיוחד.
היא צודקת, קול קטן מטיח בה. איך יכלה לשכוח, טיפשה.
את האבחון שכחה להביא היום, את המבחנים איבדה שלשום, אין לה מושג
איפה האישורים לטיול, ורק לפני שבועיים שכחה את הארנק באוטובוס.
נו באמת. מורה בישראל.

היא עדיין מנסה לפענח את סוד הלהטוט התמידי שעמיתה כבר התמחו בו. טרם פיתחה בעצמה את היכולת ללמד, להכין מערכים, לבדוק מבחנים, להתקשר להורים, להקשיב לקשיים, לאכול, לישון ואולי למצוא לעצמה גם חיים אישיים.

מילא אם זו הייתה צרתה שלה, אלא שהפגמים שבה מקרינים על כיתתה, על שיעוריה ועל כל התנהלותה. 45 דקות היא עומדת ומסווה את האמת הזו, אך מסרבת להידחק אל שולי דעתה. ניצבת, נוכחת, איתנה היא מכריזה שמקומה אינו פה, אין היא ראויה, קטנה היא.

מרוב עיסוק קדחתני בהכנת מערכים - הדבר עדיין לוקח לה, למרבה הגיחוך, הרים של שעות, היא כמעט שוכחת שלכל ילד יש נוסף על הלמידה גם צד רגשי שדורש יחס, ושלמענו היא נלחמה להגיע עד הלום. אין היא מצליחה לעמעם את תחושת ההחמצה שמלווה אותה אחרי יום שהספיקה בו רק שתי שיחות אישיות, ורשימת השמות חובטת בה באכזריות, מסרבת להתקצר.

היא מדדה אל חדר המורים, מנסה לייבש את ביצות הבוז התהומי שהיא רוחשת לעצמה. מחשבותיה מהסות את שאון החדר, והיא שוקעת לתוך עצמה, תוהה אם אי-פעם תעשה את זה טוב, אם תצליח לשמח, להרגיע או רק להיטיב עם קבוצת הנכאים שהיא מובילה בדרך עקלקלה, דרך שהיא מנסה עדיין לפלס. האם אי-פעם תצליח להעלות חיוך זעיר בזווית פיו של שחר? האם אי-פעם תשכיל למצוא את השביל אל לבו של הילד הזה המוכיח לה שהיא לא ניחנה ביכולת הפלאית של אנשי חינוך אגדיים לקלף את העומד מולם, ולחדור היישר אל לבו?

שחר. היא רוצה לעזור לו. כבר בתחילת השנה היא קיבלה דוח מפורט עליו מהיועצת, וזו דקלמה אותו כאילו היה רשימת מכולת זניחה. "ילד שקט", היא אמרה באדישות, "מסוגר, בלי חברים, מרבה להתקוטט, רגיש מדי, נוטה לבכי, שברירי כזה, בעל לקויות למידה חמורות, מגלה קשיים רבים בלימודים, צריך תיווך רב".

היא סולדת מהמילה הזו - "שברירי". אינה מבינה איך אפשר לבטא אותה ולהישאר שלוה כל כך. שחר הוא מקור ללעג ולזלזול של הילדים, אך היא רואה בו ילד עדין, רגיש, טוב-לב ושקט. היא רוצה כל כך להראות אותו, את שחר שהיא רואה, לכולם. שפיותו של הילד היא בעיניה נס, בהתחשב בנטל הסטיקרים שהוא נושא על גבו הן מצד הצוות, הן מצד ילדי כיתתו. וגרוע מכול - מצד עצמו.

מחשבותיה נקטעות באחת. המולה החלה להתקהל בפתח חדר המורים. היא מזדקפת בדריכות ובלבה תפילה חרישית: הלוואי שהם לא שלה. אך משאלות לחוד ומציאות לחוד: חן מזעיק אותה לבוא מהר: "שחר הורג את חגי", הוא צועק. "נפלא", היא חושבת, "כבר שעתיים לא התרחשה תקרית בכיתה שלה". היא משאירה את השוקו מיותם על השולחן ונחפזת החוצה, נפלטת מעשרות עיניים שדוקרות בה ובוחנות את טיבה של ה"צעירונת", קטנה, שאינה שווה בין שווים, ואינה ראויה להצטופף בחצרות בית קודשם של מחנכים גדולים. היא רצה למעלה אל הכיתה, ומקווה בכל מאודה שהפעם זה לא הוא. אבל תקוותה נגוזה שניות אחדות אחרי כן. היא רואה אותו, את שחר שלה, גוהר מעל אחד התלמידים, במאבק כואב שסופו צפוי להחריד, במרכז מחול שדים מטורף של ילדים הצורחים קריאות עידוד ושריקות. לצדם היא מבחינה בספר המתמטיקה שלו, שתי רמות מתחת לרמתה של הכיתה, שרוע ברישול על הרצפה, וקרעי דפים מפוזרים בכיתה. איזו אכזריות.

היא שועטת אל שחר, אוזקת את ידיו בידיה, מחזיקה חזק מכדי שיוכל להשתחרר. "אנחנו לא מרביצים", היא רושפת. הילדים נמלטים מהכיתה והיא נותרת לבדה אל מולו - משתולל, בועט, צורח ודואב. כואב לה כל כך, לא בגלל המכות שחטפה ממנו, כי אם בעטיו של הצער שממלא אותה. היא מבקשת ממנו לספר לה מה קרה, רוצה שידבר אֵתה, אבל הוא רק צורח שהיא מורה דפוקה ושאינן היא מבינה דבר. מחשבותיו מתלבות והוא ממשיך לצעוק שהתעודה שלו תהיה גרועה, שהוא בחיים לא יצליח במבחן ביום שלישי, ושהוא אף פעם לא ילמד בחוברות של כולם. היא שומעת את קולו נשבר לרגע, ודמעות עולות במסילות עיניו. הוא מביט בה בעיניים מיוסרות, אדום עז מציף את לחייו. "למה אני פגום?" הוא שואל, והיא מבינה שכרגע, בין הידיים, נשבר לה תלמיד.

ב

למחרת היא מחליטה שהוא יצליח במבחן. צריך ליצור לילד הצלחות וחיזוקים, לא?

"נלמד ביחד ותצליח", היא אומרת לו, מנסה למצוא בעצמה ביטחון. הוא מביט בה, בוחן עד כמה היא רצינית. למה נראה לה שיהיה לה זמן בשבילו? "לאף אחד לא אכפת", הוא דוחה אותה.

היא מחכה לו. בסוף הוא בא. הם לומדים הרבה.

היא מסבירה, הוא כותב, הם קוראים, היא שואלת, הוא עונה. בערב הוא

מתקשר, שואל שאלות שלא הבין, וגם ביום למחרת. היא מחזקת את ידיו, גאה בו על המאמץ ומנסה לעודד אותו כי יצליח. "הלוואי שיצליח", היא מתפללת. הוא חייב להצליח, מגיע לו. אם עובדים רואים תוצאות, ככה זה. הוא בטוח יצליח.

ג

כשמגיע הצלצול היא מחזירה את המבחנים. הוא ניצב מולה, בבגדיו שצבעוניותם תמימה. נושא עיניים מייחלות, עורגות בציפייה לדף ועליו המספר שיכריע אותו. והיא כבר יודעת מה יקרה. כל המילים המנחמות והמחמיאות שכתבה שם ייטשטשו ויתגמדו בחשיבותן אל מול המספר 58 שיתנוסס בעריצות יהירה, מוחצת, ניצחת. והוא, כאילו אין לו בעולמו מלבד מבחן טפל זה, יביט בו, המום נוכח חוסר הצדק שאירע לו, ויידום.

כמה קשה לנסות מאוד, ובכל זאת לא להצליח. כשחבריו, שלא למדו אך שפר עליהם מזלם, יתהלכו בנוגשלוטיות מעושה ובידם מאה אדיש, הוא רק יתכנס לתוך עצמו, מכווץ, וכאב שחלקו אינו עמהם.

ואכן, ברגע הזה אין איש מרגיש בו, רק היא כורעת תחת צעקותיו האילמות, כואבת אותו את האכזבה הצורבת. והוא מביט בה, עיניו רוויות דמעות, עמוסות צער וייאוש, ומיליון מילים חולפות ביניהם ונשמעות מקצה העולם ועד קצהו.

"דברים נשברים כל הזמן", היא חושבת.

מילים, הבטחות.

לבבות נשברים.

ד

היא מסתכלת עליהם מקדמת מקומה, מכירה כבר את הפנים, את השמות, את הסיפורים ואת האבחונים.

עכשיו, לפני חופשת הפסח המבורכת, היא מחלקת להם משוב עצמי שימלאו אחרי תקופה ארוכה. רוצה לחוש את שְׁעַל לבם בתחום החברתי, הלימודי, ואם ירצו להוסיף - עוד. היא אוהבת לקרוא אותם, לחדור למרחב הפנימי שהם מאפשרים לה לסייר בו.

זה לא שהיא מצפה שהדף שלו יתאר תמונה מאושרת וטובה, אבל היא רוצה לדעת שמשוהו השתנה מאז המשוב של תחילת שנה. אבל חלומות, היא יודעת, לא תמיד חוברים למציאות. הוא כותב כמעט בדיוק כמו בתחילת השנה: אין לו חברים והילדים לא נחמדים, הלימודים קשים לו, והוא רוצה לעבוד בחברות של הכיתה ולא ברמה נמוכה יותר. הוא גם מבקש שיחזירו לו לפני החופשה את הכדור שהוחרם לו אתמול.

"אוף", היא הודפת את הדף בשקט.

מלאכי חבלה מקיפים אותה. "לא שינית כלום", הם מתריסים. "קטנה שאת", מצטלצלים הקולות בראשה. אין היא יכולה לשנות. אין מקומה כאן. להרף עין היא נותנת את דעתה לשולי הדף, ומבחינה בשאלה שהוסיף שם: "את יכולה להישאר אֶתנו גם בשנה הבאה?"

היא מביטה במילים, מתקשה לקבל אותן, ודמעה סוררת מסגירה אותה.

היא יודעת שעכשיו, בפמליה של מעלה מכריזים עליה.

ראויה היא.

ראויה.

חוני

יונתן פוגודה, האוניברסיטה העברית בירושלים

ציירתי עיגול סביבי.

לא הייתי הראשון שעשה זאת, היה מישהו לפניי. הוא עשה את זה כדי שירדו גשמים, אבל אני לא רציתי שייפול עליי משהו.

ציירתי את העיגול כדי שישמרו ממני מרחק.

נכנסתי בפעם הראשונה לכיתה ושידרתי לתלמידים:

"עד כאן. אי אפשר להתקרב יותר. אפשר להצביע ולשאול שאלה. אפשר לבקש לצאת. אבל אי אפשר להתקרב אליי, אי אפשר לעבור את הקו".

הם הבינו את זה די מהר. לא שלא היו בעיות משמעת, היו. אבל כל עוד נשארתי בתוך העיגול, הם לא יכלו באמת להפריע לי. שום דבר לא איים עליי בתוך העיגול. הם למדו ללכת מסביבי אפילו כדי לצאת לשירותים.

וכך שמרתי על שלומי. לא נגעו בי ולא פגעו בי. אם התחצפו אליי יכולתי פשוט לחייך. הם היו רחוקים כל כך וזעירים, התלמידים האלה, כאילו צפיתי בהם ממגדל גבוה.

הצלחתי לעשות את זה כמעט שנה. שנה לא התקרבו והייתי קשוח מספיק כדי לדאוג שגם לא יתקרבו בעתיד. יצא לי שם של מורה קשוח וציני, כזה שלא כדאי להתעסק אִתּו.

ובתוך כמה חודשים באמת הפסיקו להתעסק אִתּי. מורים חדשים אחרים קינאו בי והתייעצו בי, מנסים ללמוד את הסוד.

"אל תתנו להם לדרוך עליכם", אמרתי להם. "תהיו אסרטיביים".

הייתי "מר אסרטיביות".

גם מורים לא עברו את הקו של העיגול. זה היה בסדר מבחינתי. העדפתי לחיות קצת בנפרד, לא להיות סתם עוד מורה בחדר המורים. התאימה לי האוטונומיה הזאת. יתרון נוסף היה שאפילו המנהלת לא ניסתה לחצות את הקו. בקושי דיברתי אִתּהּ, וגם זה התאים לי.

גם המבחנים שלי היו קשוחים. אני קראתי להם "מאתגרים", אבל לפעמים הם פשוט היו קשים.

מבחן אחד שעשיתי בכיתה ט גרם לתלמידה אחת לבכות. היא פשוט ישבה מול המבחן ובכתה. לא ממש הכינו אותי לדברים כאלה בלימודי ההוראה. עמדתי לידה וניסיתי למצוא משהו לומר.

"אתן לך תוספת זמן", אמרתי לה בסוף. היא לא ענתה, ודף המבחן שלה קצת נרטב מדמעות. נתתי לה גם טופס חדש, אבל גם אחרי שכל שאר התלמידים סיימו, היא פשוט ישבה שם ובהתה בדף.

ניגשתי אליה שוב. "מה קורה, תמר?" שאלתי. הרגשתי מבוכה מסוימת, וחוסר ביטחון. הרגשתי שאני דורך על אדמה חדשה ולא מוכרת.

היא לא הסתכלה עליי. היה סתיו בחוץ, והיא ישבה מכורבלת במעיל שהיה גדול עליה בכמה מידות. הייתי צריך להתכופף כדי לשמוע אותה.

"ההורים שלי רבו אתמול, והם אמרו לי שהם מתגרשים".

עמדתי שם כמו גולם. לא ידעתי מה אומרים במצבים כאלה. התברר שלא המבחן קשה לה, או - לא רק המבחן.

אם הייתם שואלים אותי אם יש לתלמידים חיים מחוץ לבית הספר, הייתי עונה שכמובן שיש להם. אבל פתאום הבנתי שלא ממש חשבתי על זה עד עכשיו. הרגשתי תלוש, מחוץ לאזור הנוחות שלי.

מלמלתי משהו על זה שאני מצטער לשמוע ושתגיש לי עבודה במקום המבחן. היא אמרה "תודה" ויצאה מהכיתה.

זה היה סוף היום. ארזתי את הדברים ויצאתי גם אני מבית הספר. ירד גשם, לא חזק מאוד, אך נוכח. הלכתי אל המכונית, אך לפני שפתחתי את הדלת נעצרתי.

עמדתי שם, בחניון בית הספר מתחת למטרייה, והבטתי מטה. כשהשמש הצליחה לשלוח קרן אור נואשת מבין העננים, הצל של המטרייה יצר עיגול גדול על הקרקע.

משהו הפריע לי במצב הזה. משהו לא היה בסדר. משהו בחיים שלי.

סגרתי את המטרייה. עמדתי שם, נשמתי את הריח המעיר של הגשם, ונרטבתי.

גן גידל עצמו בגן

נתנאל סלכיוור, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

"אז איך אומרים: גן או גן?"
תמיד ילדים בגיל הרך נראו לי מסקרנים ומעניינים.
הם תמיד רוצים לדעת עוד, זה מרתק אותי.
"אתה לא חושב שזה מוזר?"
אני לא זוכר מתי הייתה הפעם האחרונה שהרגשתי
שונה כל כך מכולם.
"אף פעם לא פגשתי גן."
אז הנה, עכשיו פגשתי.

שמואל, בניגוד לרוב בני דורו, ידע מהר מאוד במה הוא רוצה לעבוד. הוא
אהב מאוד ילדים, את הסקרנות האין-סופית שלהם, את הרעיונות הבלתי
מוגבלים. תמיד כששמואל פגש משפחה עם ילדים הוא היה משחק עם
הילדים ומשאיר את המבוגרים לדבר זה עם זה.
הוא גם חיפש עבודה קבועה, כזו שהוא ידע כמה משכורת נכנסת בכל חודש,
כמה שעות עבודה יש ביום ומתי יש חופשות. זה היה רק עניין של זמן, לא
הרבה זמן, עד שהוא חיבר את שני הרצונות שלו והבין שהוא רוצה להיות גן.
אבל הוא לא ציפה לקשיים מהסוג שנתקל בו.

הכול התחיל שלושה ימים לפני תחילת שנת הלימודים. יומיים קודם המפקחת
התקשרה אליו. "מצאתי גן בשבילך", היא אמרה, "זה במושב בצפון הארץ.
המשפחות קצת קשות והילדים בהתאם, אבל אני בטוחה שתסתדר". שמואל
התחיל להתרגש, אותה התרגשות שהוא חש תמיד לקראת התחלות חדשות.
מחשבות רצו בראשו: איך יהיה ומה יהיה? האם הוא יהיה טוב מספיק?
לצערו של שמואל לא היה לו זמן רב לחשוב. כעבור יומיים, שעותיים לפני
שבת, שמואל קיבל שיחת טלפון שנייה מהמפקחת. "תשמע... אני לא יודעת
איך לומר לך את זה... ההורים הטילו וטו על זה שתלמד בגן שלהם... אתה
מבין... זה לא אישי, זה בגלל שאתה גבר". מצדו האחר של הטלפון הייתה

שתיקה. שמואל לא ידע איך להגיב לדבר כזה.
"אבל אל תדאג", המשיכה המפקחת, "מצאתי לך גן אחר".

הגיע היום הראשון ללימודים. בכול הייתה אווירה של התחדשות. רותי, גננת האם, וזיווה, הסייעת, נמצאו בגן הזה לראשונה אחרי עשר שנים בגן אחר. כמה מהילדים חדשים. הגיעו מהפעוטון. כמה מהצעצועים חדשים. וגם שמואל חדש - היישר מהניילונים של המכללה!
"מי אתה?" שאלו ההורים.
"אני שמואל. אני אהיה הגנן המשלים של רותי", ענה בכל הביטחון שהצליח לגייס.

"אבל חשבנו שתהיה מישהי אחרת", תמחו ההורים.
"היה שינוי ואני עברתי לכאן".

"מי אתה?..."

"אני שמואל..."

השיחה הזו התנהלה כמה וכמה פעמים. לפעמים התלווה אליה מבט חשדני, לפעמים חיוך נבוך של פגישה ראשונה. להורים לקח כמה ימים להתרגל לרעיון ולשקול אותו. לסייעת לקח שעותיים.

"סיפרתי לבעלי שאני אעבוד עם גנן", אמרה זיווה לשמואל כשהם היו בחצר עם הילדים. "הוא אמר שזה לא מקובל עליו. מה פתאום שאהיה עם גבר זר שמונה שעות ביום?"

"את מבינה שלא נהיה לבד?" ניסה שמואל, "היו אתנו תמיד עשרים ילדים..."
"אני לא חושבת שזה יעבוד", המשיכה זיווה.

"אפילו לא ניסינו, תני לזה הזדמנות..."

בלית ברירה ההזדמנות ניתנה. לא היה קל להתחיל יחסי עבודה בחשדנות. ימים שלמים עברו ואף מילה לא נאמרה בין זיווה לשמואל. הוא היה מגיע לעבודה במונית עם נהג שקט, ומעביר את היום בלי אפילו שיחה קלה על דברים בטלים. לעתים קרובות השתיקה הובילה לחוסר תקשורת, וזה גרם לחיכוכים: זיווה למשל חשבה ששמואל אינו יודע מה לעשות ו"תפסה פיקוד". היפוך התפקידים יצר תסכול וכעס רב, וזה הצטבר ונערם כמו אשפה לא מפונה - כעס על הדרך הלא נכונה שעשה את הדברים, כעס על איך שהיא התנהגה אל מול הילדים, כעס על שטות קטנה או על טעות

נפוצה. אבל לכעס לא ניתן ביטוי, וככזה נותר לו רק להשחיר את הנשמה עוד ועוד.

חודש וחצי עברו. השמועות על הגנן פרשו כנפיים, אם כי במושב קטן כל כך לא היה להן ממש לאן לעוף. וכמו ציפור בכלוב קטן מדי גם נפנוף הכנפיים שלהן עשה בעיקר בלגן ולכלוך.

בוקר אחד הטלפון של שמואל צלצל. בשיחה המזוהה הוא ראה את שמה של רותי הגננת. "שלום שמואל, מה שלומך?"

"טוב תודה, ברוך השם".

"תשמע, אני לא יודעת מאיפה זה בא להם, אבל ההורים של לילך ושקד ביקשו שלא תיגע בילדות שלהם".

התחושות מהשיחה הראשונה עם המפקחת, אז בתחילת השנה, חזרו אל שמואל.

"מה? למה?"

"אני באמת לא יודעת מה הם חושבים. אני מציעה דבר כזה: אל תיזום מגע עם הילדות האלה, בטח לא כשההורים שלהן נמצאים. ייתכן שבהמשך, כשהם יכירו אותך קצת יותר, הם יירגעו והמצב ישתנה".

"אבל הילדים זקוקים לחום ולאהבה!" שמואל הריץ בראשו את מה שלמד במכללה, אבל מסלול הריצה של המחשבה נגדע בתהום המציאות.

"אני יודעת, אבל ההורים לא רוצים שזה יבוא ממך".

שתיקה. שתיקה שמכילה בתוכה מגוון רגשות. חמלה על הילדים שמחונכים בדרך לא נכונה, עצב על ההורים שמתייחסים אליו ככה. ואפילו קצת בושה, על כך שהוא גבר ובכל זאת הוא בחר במקצוע נשי.

ההגעה בבוקר לגן, שהייתה קשה גם קודם, הפכה מדכדכת. אין דבר נורא יותר מלהגיע למקום שאתה לא רצוי בו. קרן האור היחידה בחייו, כך הרגיש, הייתה אשתו שחיכתה לו בשובו הביתה. תמיד היו לה מילה טובה, או חיבוק, או פתק מצחיק שכתבה והניחה במקום שהוא ימצא רק אחרי שיהיה כבר באמצע יום העבודה. בעזרתה התחיל שמואל להתעודד ולחשוב על דרכים יצירתיות להביע את אהבתו לילדים. למשל הוא הזמין אליו לגן את בובי, חברו הטוב. בובי יכול תמיד לצחוק ולעשות שטויות. בובי חיבק את הילדים, והם חיבקו אותו בחזרה, ואף חיכו לתחילת המפגש, לרגע שהוא שואל אותם

מה שלומם. בובי היה בובת פיתום ששמואל רכש בתקופת המכללה, אבל העובדה שהוא ממולא בספוג לא פגעה באנושיות שבו. שמואל למד איך להפגין אהבה במבט, בחיוך, במילים, ולאט-לאט הוא הצליח לרכוש את אמון ההורים.

זה אמנם לקח די הרבה זמן, אבל אט-אט קיבלו אותו ההורים והבינו את חשיבותו בגן. שמואל כבר יכול להוסיף מגע קל בכתף או בראש כביטוי להערכה. לאחר מכן יכול ללטף, ולבסוף אף לחבק ולנשק ילדים שרצו בכך.

אך אף שהדרך ללב ההורים הלכה ונפתחה, עדיין ניצבה בעיית התקשורת עם הסייעת. זיווה ראתה את הילדים נפתחים אל שמואל וגם את ההורים. זה לא היה לה קל. השתיקה והכעס נמשכו, מוזנים בשתיקות ובכעסים הקודמים. גם המקום ששמואל החל לתפוס בלבם של הילדים לא מצא חן בעיניה, והיא הרגישה שהוא נלקח ממנה. גם שמואל כעס. גם הוא הרגיש שזיווה לוקחת את המקום שחתר להגיע אליו, מחנכת את הילדים ומובילה את הגן ואינה מאפשרת לו לעשות את מה שהוא היה אמור לעשות. המתיחות ביניהם נוספה והצטברה.

חצי שנה אחרי פתיחת שנת הלימודים הכול עבד כמתוכנן, הכול למעט משבר האמון בין שמואל לזיווה. אבל גם אבן קטנה יכולה ליצור מערבולת בנחל גדול. לשמואל היה קשה עם המצב, אבל הוא כבר התחיל לתהות אם כל השנה תעבור כך, באופן נסבל למחצה. יום אחד הזמינה גננת האם רותי את שמואל ואת זיווה לשיחת צוות עם אישה המתמחה בניהול קבוצות.

בתחילה היה המפגש מאופק. החומות היו גבוהות מכדי לשותף מכל הלב. שאלה ולאחריה תשובה שטחית. שאלה ולאחריה תשובה שטחית. ואז נוצר סדק. ומהסדק הזה, הזעיר, נשפכו כל הבעיות, כל התסכולים וכל הכעסים שהיו בחלל האוויר כל השנה. "איך את מתנהגת" ו"איך אתה מתנהג", ו"למה את ככה", ו"למה אתה ככה", ו"מה פה" ו"מה שם", ו"איך" ו"מה" ו"כמה" ו"איפה..." על שתיקות ועל דיבורים ועל מה שביניהם.

הכעס, התסכולים והאכזבות גלשו ופרצו את חומות הסכרים שנבנו בעיקשות כל השנה. הם יצאו את הסכר ושטפו והציפו, וכבר היו להם נתיב ומסלול משלהם, שכן דבר קסום קרה שם - שמואל וזיווה גילו שהדברים שתסכלו

אחד מהם תסכלו גם את האחר. חילוף התפקידים, חוסר ההקשבה והעובדה שאין עם מי לדבר בשעות העבודה תסכלו את שני הצדדים, והלוא שני הצדדים רצו ויכלו לפתור אותם! אם רק היו מדברים קודם...

מאז אותה פגישה הלכו הדברים והשתפרו בגן. האווירה נעשתה נינוחה וסבלנית יותר, והילדים הרגישו את זה והתנהגו בהתאם. לקח עוד זמן עד שהרוחות נרגעו ושמואל וזיווה עבדו בסימביוזה שלמה. נדרש עוד זמן לגישובים ולבדיקות, לבדיקה עדינה וזהירה של מרקם היחסים המבקש להתחדש ביניהם. ואפילו עוד יותר זמן לקח לשמואל לקבל ביטחון עצמי ולדעת איך להביא את היתרונות שלו לידי ביטוי ולהוביל את הילדים בצעד בוטח. אבל זמן יש לנו בשפע, הרי זה לא סוף הסיפור, זו רק ההתחלה... זוהי שנת הסטאז'!

בצלו של עץ הצאלון ✍️

א"ב, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי באר שבע

השעה הייתה שעת בין הערביים. לאחר יום גדוש פעילות עם תלמידיי כמהתי להיכנס למכונית ולשוב הביתה לילדתי, שחזרה באותו היום מביקור אצל אביה. בעודי פוסעת לצד תלמידים העושים דרכם אל ביתם, נתקלתי במפתיע בקבוצה של תלמידים מהשכבה הבוגרת, אשר גם אם רציתי, לא יכולתי

לשכוח את התנהגותם. היא העלתה את חמתי בשיעור הבוקר. התבוננתי בהם, הולכים שפופים ולבטח רעבים, ותהיתי האם הם חוזרים אל "בית ראוי", בית שיכול להכיל התנהגות כזו של ילד. בסך הכול ילד.

חלפתי על פני תומר, תלמיד באותה הכיתה. ילד מופנם, שקט, ביישן. חשבתי לעצמי: "האם הוא חוזר לבית יציב?" האם יש לו שני בתים והוא קרוע בין שניהם? על מה הוא חושב לפני שהוא עוצם את עיניו בלילה ונרדם? האם מציפים את מחשבותיו קרקורים שמשמיעה בטנו? או האם אלה שיעורי הבית שלא הספיק להכין?"

הרדיו במכונית ניגן שיר אטי והנעים את זמני, אך מחשבותיי נדדו, לאן אם לא לביתו של תומר.

הבוקר הביא עמו אנרגיות חדשות. לאחר לילה מלא תהפוכות רגשיות החלטתי שהיום אנקוט גישה אחרת כלפי תלמידיי. עמדתי בכיתה בשעת הלימודים החמישית, ולפתע נשמע רחש קל מתיקו של אחד התלמידים. שגיאה הוציא כריך. התבוננתי בשעוני. השעה הייתה שעת צהריים. בעודי מהרהרת על יומי הארוך ומתי תגיע השעה שאשב גם אני להשביע את רעבוני, נשמע רחש שני מקצה הכיתה. תומר חיפש דבר-מה בתיקו.

מיהרתי לומר לו: "תומר, הרי אתה יודע שאין כל בעיה שתאכל בשיעור. בשעה כזאת אתם בטח רעבים", אך הוא מיהר להשיב: "לא, לא, רק חיפשתי את המחשבון".

המבט על פניו לא היה יכול להטעות אותי - הנער היה רעב. באותו רגע הכתה בי המציאות. לא יכולתי להישיר מבטי אליו מחשש שיבחן כי אני מבינה שלא

את המחשבון חיפש. לבי התכווץ לנוכח המחשבה כי כנראה הוא לא אכל כל היום. שתקתי לכמה רגעים. אפילו חשבתי לעצור את השיעור. גם כשהסתיים השיעור לא יכולתי לחשוב על דבר מלבד אותה התקרית.

זה היה יום ארוך במיוחד, וזכיתי לראות את חצר בית הספר רק בשעות בין הערביים. בתוך שצעדתי לעבר מכוניתי ראיתי את תומר. הרגשתי צורך עז לגשת אליו ולשוחח עמו. היום כמו בכל שיעור מתמטיקה הרגשתי כי חומה מקיפה אותו ועננה אפורה מרחפת מעליו. הסתכלתי על פניו והרגשתי את הרעב שהוא חש.

פניתי אליו בתקווה שישכים להיפתח בפניי: "תומר, בימים האחרונים כשנסעתי הביתה ראיתי מחלון מכוניתי כי הדרך לביתך ארוכה. מזג האוויר היום נורא, אכפת לך שאקח אותך היום הביתה?"

תומר הופתע. הוא לא הוציא הגה, ואני הייתי מוכנה לתבוסה הראשונה שלי. להפתעתי אמר "תודה". הובלתי אותו אל המכונית. זו חנתה תחת עץ הצאלון, היחיד בקרבת בית הספר.

"אני אוהבת לחנות כאן מתחת לעץ", אמרתי לו, "לפעמים בימים חמים הדבר מונע מקרני השמש 'לשזף' את גגו יתר על המידה".

הוא צחק וענה בביישנות: "כן, רק שהעץ מלא ציפורים ואחרי יום שלם גג האוטו שלך לא נראה מזהיר במיוחד!"

הופתעתי מתשובתו. אני מכירה אותו כילד ביישן ומסוגר, ולנוכח תשובתו מלאת ההומור קיוויתי שאולי אצליח לגרום לו בכל זאת להיפתח בפניי.

נכנסנו למכונית. רציתי לשאול אותו מדוע הוא כל כך סגור בשיעורים שלי על אף שליטתו במתמטיקה ומבחניו המעולים. רציתי לשאול אותו אם אכל היום, הרי השעה כבר שש בערב. בערה בי התחושה כי אופיו המסוגר מעיד על בעיה המצריכה פתרון מיד.

שאלתי: "תומר, תרצה לספר לי משהו? אני חשה בשיעורים שבעיות מטרידות אותך, ולא דווקא בעיות הסתברות..."

ניסיתי להעלות חיוך על פניו, אך הוא השפיל את מבטו ועיניו התמלאו דמעות, כאילו ציפה שמישהו ישאל אותו. הבכי התפרץ וחזק את עמדתי כי כל מה שילד זקוק לו הוא מעט תשומת לב. חשוב כל כך לשאול תלמיד את השאלה הנכונה ובזמן המתאים. כל מה שתומר היה צריך היה מעט תשומת לב, מעט התייחסות. דקות ארוכות ישבנו במכונית בחניית בית הספר, תחת עץ הצאלון. תומר סיפר על הקושי לגדול בבית ללא אבא, על התקווה הממלאת אותו כל

יום מחדש כאשר הוא חוזר מבית הספר, שאולי הפעם, אולי היום, אימא הגיעה הביתה לפניו והכינה ארוחה חמה ומזינה. שתקתי. קפאתי על מקומי. לא ידעתי מה לומר. נדמה לי שהשתיקה ארכה נצח, אף שנמשכה רק כמה שניות. באותן שניות חשבתי על בתי הקטנה, הגדלה גם היא בבית ללא אבא, וכמה חשוב שאם שתעמוד איתנה אל מול הקשיים ותסוכך על ילדיה.

השאלה הראשונה שהצלחתי לשאול הייתה: "ואימא?"
תומר הסביר שהיא עובדת קשה מאוד כדי לפרנס אותו ואת אחיו, ולעתים נדירות מגיעה הביתה לפניו.

השבת: "תומר, רציתי לדבר עמך. היה לי חשוב שנדבר, ואני מאמינה שיש בך כוח רב מכפי שאתה יכול לתאר לעצמך. אני אהיה פה תמיד כשתרגיש צורך לשתף אותי. וזכור, אם אתה רעב ואין ידך משגת, גש אליי לחדר המורים ונטפל בזה ביחד".

הוא חיך בשנית את חיוכו המבוש, אמר בלחשיה "תודה", ויצא מהמכונית.

התובנות שקיבלתי בשיחה עם תומר המשיכו להדהד בראשי כל הערב. בראשי עלו שאלות אין-ספור, והתשובות היו ארוכות. חשבתי על המכונית שלי, החונה תחת עץ הצאלון, ולא יכולתי לא להמשיל את סיפורו של תומר למכונית, שכל היום היא סופגת מהציפורים שעל העץ, אך גזעו העבה וענפיו האיתנים מצלים עליה.

כשבדקתי את מבחנו המצוין של תומר הוספתי בכתב ידי: "יש מקומות אשר מיטיבים עמך לאורך כל הדרך, ויש כאלה, טובים לא פחות, אשר מקשים עמך מעט כדי שתצא חזק יותר!"

ובלי משים הרגשתי כי כל מילה שכתבתי לתומר כוונה גם אליי! אני, המגדלת את ילדתי שלי בבית יציב, אשר עמלתי להקימו במו ידיי, יודעת כי הקשיים שבדרכי רק מחשלים אותי ומחזקים את המקום שאני נמצאת בו. חשוב היה לי לדעת כי עזרתי לתומר להבין שגם במקומות הנראים לו חשובים ביותר יש זיו שאפשר להיאחז בו. חשתי כי תומר ואני שני נחלים הזורמים מערים שונות ומתרבויות שונות, אך שנינו מתחברים לאותו הים הגדול. הזרימה של כל אחד מאתנו, לעתים במצבים הנראים בלתי אפשריים, מלמדת אותנו כי גם אם הרוח חזקה, הנחל לא יתכופף בפניה.

מאז ששוחחתי עם תומר עברו כמה ימים. הרגשתי כי מכל יום שעובר הוא יוצא מחוזק ומלא ביטחון. הוא החל להשתתף בשיעורים, ומבחנו המשיכו להיות

ללא רבב. שמחתי כי תרמתי להעצמתו, וחשתי כי הוא עלה על הדרך הנכונה לביטחון ולתקווה לחיים טובים יותר.

נכנסתי לשיעור האחרון והתחלתי לקרוא את השמות. תומר לא ענה. העפתי מבט לעבר כיסאו ומצאתיו ריק. עברו בראשי כמה סיבות שבגינן עלול היה להיעדר: אולי חלה, אולי חלטה אמו, אולי נסע לאביו, אולי סתם לא רצה להגיע לבית הספר. בדרכי לצאת מבית הספר המתין לי מכתב במגירתי בחדר המורים: "תלמיד בית הספר תומר החליט לא להמשיך את שנת הלימודים בבית ספרנו". התקשיתי להאמין. לא יכול להיות שמבין תלמידי כל הכיתות שאני מלמדת, מדובר דווקא באותו תומר.

לבי הלם בחזקה. האם טעיתי כשדיברתי עם תומר? האם שמתי את עצמי במקום אשר לא הייתי אמורה להיות בו? הרי בימים האחרונים תומר נראה מאושר, הוא אפילו לא התבייש לבקש ממני כמה שקלים כדי לקנות ארוחת צהריים. התחלתי לחשוב כי טעיתי טעות חמורה. יממה מאוחר יותר נודע לי כי תומר עזב את העיר ועבר לגור עם אביו.

לא שאלתי שאלות רבות על אודותיו. רציתי לדבר אִתּוֹ בעצמי ולגאול את עצמי מהייסורים. בדיוק כשחיפשתי את דף הקשר של כיתתו במגירתי מצאתי בה פתק שני, פתק קצר שנכתב על דפדפת משובצת, ובו משפט אחד בלבד, אך זה לא הותיר מקום אלא לחיוך רחב: "יש מקומות אשר מיטיבים עמך לאורך כל הדרך, ויש כאלה, טובים לא פחות, אשר מקשים עמך מעט כדי שתצא חזק יותר".

"אני יצאתי חזק יותר, בזכותך!"

סרוסיה באהבה

עידו גידלי, האוניברסיטה העברית בירושלים

סוף-סוף סיפרתי להם את מה שעמד בינינו כסוד זמן רב מדי. חייתי שהם יגידו לי המון מילים, אבל הדבר הראשון שאני זוכר הוא השתיקה. ומעל כולם - סשה. תוחב ראשו בין כתפיו של יורי, ממאן להאמין למילים שנפלטו ממני בבהילות לפני כמה שניות.

לפני תשעה חודשים הם נחתו, בטפטופים. כיתת עולים מרוסיה. בלי הורים, ללא מילה עברית על לשונם. שפתם - הגוף. עיניהם בוהות בחלל, צעדיהם מהוססים, מוכרעים תחת הגסות הישראלית והשמש הקשה המסמנת להם את ביתם החדש. ואני המורה לעברית, ובו-בזמן דלת הצצה אל המקום הקשוח הזה שהם מבקשים לעשותו נמל לנפשם. תקשרנו בקושי, כרוכים יחד במבוכה. פנטומימה, מימיקה, מחוות ידיים נדיבות, מבטים נוזפים, ציורים מתנצלים על הלוח. הם לימדו אותי את סוד הצמצום, ואני לימדתי אותם מילים וקשרים וביטויים, וכנראה גם איך נראה ונשמע ישראלי.

והעוגן של הכיתה - סשה. גדול-גוף מחבריו, גאה בכך שמוצאו בפטרבורג, ובעיקר - דובר אנגלית. הוא היה הגשר, המתווך, השותף הלא רשמי שלי. כשכלום לא עזר, הציורים והדגמות הידיים הגרוטסקיות והאביזרים שהבאתי לכיתה, הייתי פונה אליו במבט מבקש: "Sasha, how do you say happiness?" והוא, מתענג מהציפייה הדרוכה של חבריו, היה מלכסן אליהם מבט ומפטיר בטקסיות קלה - *счастье*. המילה מתרווחת בחלל הכיתה.

השבועות חלפו, העברית נעשתה לבית, והם נפרשו אל מולי במלוא פסיפס אנושיותם - חוש ההומור שלהם היה פנטסטי, רענן, ביקורתי. אני לימדתי אותם את המילה "צדק", והדגמתי כיצד בזמן מבחן תלמיד אחד מעתיק מחברו תשובה שגויה. כאשר שניהם הגישו לי את המבחן הכרזתי: "זה צדק".

"צדק זה אם העתקתי בטעות לא נכון, ואז צדקתי והוא לא!" התחכמה יוליה. "זה צדק רוסי", ענה סשה.

הם צחקו, אבל היה להם קשה כל כך. הצוהר שנקרע חשף זאת. למדנו את הפועל "להרגיש", ואני ציוויתי: "כתבו במכתב איך אתם מרגישים בישראל". הדף נמלא כתמי געגועים.

סשה כתב: "אני רוצה לנסוע לפטרבורג כי שם הילדה שלי". היססתי, והחלטתי שאין זה הזמן לתקן "ילדה" ל"חברה". בכל כוחותי ניקזתי את החום שבגופי לעיניי, מבקש להראות במבטי כמה שיותר חמלה. ובין הדברים נחשפתי לדעותיהם. לימדתי את המילה "טיפש" ויוליה הגיבה ראשונה: "אה, כמו בדואים". ביום השואה הסברתי מה זה "גזע" והם בתמורה סיפרו לי על המדרג הפרטי שלהם: "הכי גרוע זה שחור, אחר כך ערבי ולמעלה מוסקבאי".

התכווצתי. מתי הם יגיעו להומואים? מתי הם יגלו את האמת עליי? ואז זה בא. ביום חורפי, דווקא בסוף אפריל. כמעט בנלי לטעון שהשמים כיוונו עצמם ליום הזה. חודשים של מחשבות, התחבטויות בעד ונגד, נדחסו ליום הזה, והכול בניגוד גמור לרוח העצלתיים השורה על בית הספר אחרי פסח, אז כולם, מורים בסתר ותלמידים בחדווה גלויה, מונים את הימים עד סוף השנה.

הרבה דברים אני זוכר מהבוקר הזה: את נלי מראה לי את הגינה היפה שהעמידה לאחר ששקדה עליה חודש שלם, את יוליה רוכנת לעזור לדימה בשיעורי הבית, מנתבת את הטוב שבה לעזור לחלש, אבל יותר מכול נחקקה בי תמונתו של סשה מחקה זוג גברים שראה בתל אביב, מהדס בלעג ארסי אל מרכז הכיתה, רושף בוז.

לבי הצטמק, הצטמצם. נשבעתי לעצמי שנדבר על זה, שאתקש, שלא אכנע בשם דחיסות הלימודים ואילוסי המערכת והפחד לאבד את אהבתם, ובעיקר - כי זה הדבר הכי חשוב שאעשה עבורם כאיש חינוך.

בשיעור הראשון הם התנפלו עליי, שמחים לראותי אחר היעדרות בת שבוע עקב החגים ודלקת גרון טורדנית. נרגש מהמחווה תהיתי אם גם מחר, אחרי ש... הם עדיין ישמחו לקראתי. התחלתי ללמד, אוסף שיעורי בית: "קראו את המכתב שכתבתם למנהל בדרישה להכניס יותר בשר לארוחות".

השיעור התנהל באטיות מפוהקת של בוקר. תלמידה פידרה עצמה מול מסך הטלפון המשמש לה ראי, ואני עברתי וקטפתי אותו בין ידיה המופתעות, מקפיד על אגביות, יודע כבר שהיום נכונה לנו דרמה גדולה יותר. השיעור הסתיים והתלמידים נשפכו החוצה. סשה הקפיד כהרגלו לומר לי

"להתראות" אישי. אני כבר פחות זקוק לתיווכו מבעבר, אך הברית השקטה שלנו נשמרת.

בהפסקה לגמתי קפה חם, בוהה באתרי החדשות, סהרורי כמעט. עם הצלצול התחלתי לפסוע חזרה לכיתה. בדרך נעצרתי על ספסל, התיישבתי, והבנתי שבעצם אני יודע מה להגיד חוץ משורת פתיחה. אבוד ניסיתי לערוך סימולציות בראשי, מכין עצמי לתגובות הקשות ביותר - יציאות מהכיתה, קללות בלתי מובנות ברוסית, הימנעות ממבט, בושע כבושה, גלויה? ומה יהיה עם סשה?

הגעתי לכיתה וראיתי שיש פחות מדי תלמידים, טרם שבו מההפסקה. ביימתי שיחת טלפון כדי להעביר את הזמן, ובינתיים הם טפטפו חזרה פנימה, עיוורים למתיחות הצרובה על פניי. נשמתי. ופתחתי: "רציתי לעשות לכם שיעור רגיל, אבל החלטתי שיש משהו יותר חשוב שאני רוצה לדבר אתכם עליו". סשה קטע אותי מיד: "אחרי השיעור האחרון שלך על צמחונות אנשים בכיתה הפסיקו לאכול בשר. אני מקווה שזה לא משהו דומה". אני מחוויר, ללא בדל חיוך.

סמוק לחיים בלעתי רוק ויריתי: "כבר הרבה זמן מפריעות לי ההערות שלכם כלפי כל מי ומה שהוא שונה, ורציתי לספר לכם שאני הומוסקסואל וחי עם בן זוג, ואני רוצה להציע לכם לשאול אותי כל מה שאתם רוצים בנושא, בתנאי שזה ייעשה באופן מכבד".

הם שתקו המומים. פניהם לבשו צורת שאלה.

יוליה בדקה: "באמת?"

"כן", הפטרתי בפחד.

דימה קם לצאת והתיישב, צוחק. סשה קבר עצמו בכתפיים של יורי.

נואשות חיפשתי את העיניים שלהם, וגיליתי להפתעתי שאין בהן הרשעה, רק פליאה הלומה.

סרגיי התעשת ראשון ושאל: "מתי ידעת שאתה הומו?" עניתי בסבלנות.

נדיה העזה: "בן כמה חבר שלך?" עניתי בחיוך.

הסכר נפרץ, ואי אפשר לעצור אותו! השאלות מלאות סקרנות: "מה אתם עושים ביחד?" "יש גבר ואישה ביחסים?" "איך ההורים קיבלו אותך?" "והחברים?" "אתם רוצים להתחתן?" "מה עם ילדים?" כולם משתתפים - יוליה, סבטלנה, מישה, דימה.

במהומה שכחתי את סשה. לפתע הוא זקף את ראשו, אזר אומץ ושאל: "בצבא,

גם מותר להיות הומו?" הסברתי שכן, אפילו קצין.
 "אפילו גנרל?" שאל במעין עצב.
 "בתאוריה כן", עניתי, ולא הבנתי אם הוא מאוכזב או רווח לו.
 הוא שוב התכנס, התרחק.
 השאלות הומטרו ללא הרף. מדי פעם נשמעו צחקוקי מבוכה מהשולחנות
 האחוריים, אך מיד היסתה אותם הכיתה. כמעט יראת קודש! התחלתי
 להשתחרר.
 נטשה שאלה בעברית עילגת: "הייתה לך חברה פעם?"
 עטתי על השלל כדי לשבור את הקרח: "הופה! שמעתם שאני הומו אז אתם
 פונים אליי בלשון נקבה?"
 הצחקו כבש את הכיתה, הדיח את המבוכה.
 בזווית העין קלטתי את יוליה מדפדפת במילון בלהט. היה לי נדמה שהיא לא
 יכלה לשאת את השיחה והעדיפה לעשות שיעורי בית, אבל לפתע אצבעה
 נעצרה על מילה, היא זקפה את ראשה והכריזה: "אתה גיבור שסיפרת לנו!"
 אף שהמילה הייתה זרה לה היא הטעימה אותה נכון. רציתי לעצור ולהתענג
 על הרגע הזה, אבל השאלות הושלכו לעברי בקצב גובר.
 "המורים יודעים?"
 "יש בעיה לקבל עבודה ככה?"
 "מה זה ההפגנה שהייתה בתל אביב בעד נישואים?"
 "היית?"
 מאושש התפניתי לבחון את הילדים השקטים, הנבוכים. ניסיתי לנחש אותם,
 מה הסיפור עושה להם? הדגשתי לפניהם: "גם אם מישהו לא מרגיש בנוח
 זה לגיטימי, וזה לא משנה את העובדה שאני המורה שלכם ואוהב אתכם
 ורוצה שתמשיכו לחלוק אתי את סיפוריכם, לבטיכם, חייכם". לאחר שתיקה
 קלה הוספתי: "השיחה לא חייבת להסתיים כאן, ומי שרוצה לשאול מחר, או
 מחרתיים, או עוד חודש, יכול, ואני אהיה כאן".
 סשה סירב להביט בי, עיניו הופנו בתחינה לעבר דלת הכיתה בציפייה
 שתיפתח ותחלץ אותו מפה, ממני, מערעור סדרי העולם.
 השיעור הסתיים. כמה תלמידים ניגשו אליי לומר תודה, נרגשים.
 סשה נמלט, גורל בריתנו אינו ידוע.
 עדיין סמוק, סחוט כמו אחרי טיפוס על הר ארבל, ערכתי מעין סיכום, מנסה
 להבין מה התרחש כאן בכלל. חשתי גאה בעצמי, מאוד. יותר מאשר ברגע

שהחלטתי להיות מורה, יותר מאשר ביום שתלמיד שלח לי מכתב הערכה
נסער, מכתב שהספקתי להראות לאמי ביום האחרון לחייה.
יצאתי מהכיתה, התבוננתי בשמים, הקודרים עדיין. למי אכפת? סמליותם
התרוקנה מתוכן.
מחר בבוקר נלמד בניין נפעל.

נָפֶה - סיוסנה של סטאז'רית

אושרת בן שלוש, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

נָפֶה שם נ' - כלי ובו רשת מסננת דקה וצפופה מאוד, המשמש לניפוי קמח.

בתורת המספרים - הנפה של ארטוסתנס הוא אלגוריתם פשוט למציאת כל המספרים הראשוניים עד למספר שלם מסוים.

"ניהול גן", הודעתי למדריכה הפדגוגית שליוותה אותי בשנתיים האחרונות. "המפקחת רוצה שאנהל גן בוגר בקיבוץ".

"תמיד תזכרי מי הראשונה שהאמינה בך", ענתה.

אז קיבלתי לנהל גן בסטאז'. לרגע לא חשבתי שהמשימה תהיה קלה. אחרי הכול אני גננת חסרת ניסיון, "עדיין עם הניילונים עלייך", טרחה לציין בפניי פסיכולוגית הגן (סינון מספר 1).

סמכתי על התאוריות החינוכיות שידעתי לדקלם מההתחלה עד לסוף ובחזרה, על הקסם האישי שלי ובעיקר על הגישה שלי לילדים שזכתה לשירי הלל ושבח מפי כל המרצים והגננות המאמנות שלי (אשליה מספר 1).

למען האמת, בתחילה ההורים נלחצו מאוד. גן ובו 35 ילדים, שתי ילדות "שילוב", דילוג בלתי פוסק בין דרישות משרד החינוך לדרישות המערכת הקיבוצית. אתגר לא קל לאף גננת, קל וחומר לגננת חדשה. ממש חדשה.

ניסיתי להתעלם מהקולות הלחוצים והסקפטיים (סינון מספר 2). ההתחלה הייתה הצלחה מזהירה. הרי מה הורים רוצים? שילדיהם יהיו מאושרים, שילכו לגן ברצון ושיחזרו בריאים ושלמים ורצוי עם חוויות טובות. עמדתי במשימה.

ואז...

שמעתי עליה. באמת. אמרו לי כל מיני דברים, מילים נזרקו באוויר. אך כמובן ידעתי לסנן ולשמוע רק את מה שרציתי (סינונים מספר 3-9). הסייעת.

"היא... קצת בעייתית", אמרו לי בגמגום קל, "הגננות הקודמות לא הסתדרו אתה".

"אממ... גם לא המטפלות".

לא נורא, אני אצליח! (אשליה מספר 2).

הגיע רגע האמת, והיא התייצבה מולי במלוא הדרה, למודת ניסיון של עשר שנים תמימות וגם של כמה גננות שהתחלפו בגן הזה חדשים לבקרים. התעלמתי (סינון מסוכן מספר 1). אני הגננת. לי היא לא תגיד מה לעשות. יש פה הייררכיה ברורה. למי?! (אשליה מספר 3).

חודשים של התכתשויות, של ניסיונות בלתי פוסקים לשמור על איזון הצוות, ובתוך כל זה לנהל גן: 35 ילדים / שבעים הורים / מפקחת / רכזת / יועצת / מדריכה / צוות פרה-רפואי / פסיכולוגים / ועדות שילוב / השמה / תכניות עבודה / כל מיני נישות חינוכיות שלא שמעתי עליהן מעודי (וכל התשובות נכונות).

"במקצוע הזה צריך עור של פיל", אמרו לי פעם. כנראה נכון יותר שריון של גלדיאטורים העשוי פלדת אל-חלד (סינונים מספר 10-267). בשלב הזה נעשיתי נפה, רגילה כזאת. חורי המסננת היו גדולים עליי. ניפיתי לתוך שקית הקמח שלי את המצרכים הבאים בלבד: אהבת הילדים, פרגון ההורים והאמון שנתנה בי המדריכה שלי. כן-כן, זאת שטופחת לעצמה על השכם שהיא הייתה הראשונה שגילתה אותי. שמישהו יספר לה שאם זה תלוי בשנה הזאת, ככל הנראה כבר לא יכריזו עליה בתור קולומבוס דגם 2013. אחרי תהליך גישור ארוך הוסמכתי לנפת משי מהדרין עם חותמת בד"צ העדה החרדית (כשל"פ וכל ימות השנה), ואז הוחלט להפריד בינינו. לצמיתות. לא נראה לי שלמישהו היה ספק שהיא זאת שהולכת (סינונים מספר 12-268, 790).

נשארתי בגן מפורק מצוות, עם קומץ הורים שכעסו וזעמו משום שהסייעת האהובה (על מי?!). הלכה אחרי עשר שנים, וסתם בשביל הפרוטוקול גם דאגה להשאיר אחריה אדמה חרוכה. איך מתקדמים מפה?

מישהו זוכר שאני עוד בסטאז'?!?

אפשר לצעוק את זה?!

ומי ישמע...?

הפסקתי לנפות. החלטתי שהבצק שלי יתפח. את הפרשת החלה שלי כבר עשיתי. הגן שילם מעשר. גם אני.

אז יצקתי לעיסה שלי גרגרי אהבת ילדים והורים שפויים (היו לי כמה קילוגרמים מזה), סוכרים של ידע מקצועי ותאורטי, שמרים של יחסי אנוש וקורט הומור.
עוד שלושה ימים יציינו בגננו הקטן את מסיבת הסיום. 18 בוגרים מאושרים עולים לכיתה א, ועוד 17 מתבגרים מדהימים נעשים לבוגרים בגן.
החלה שלי נאפתה.
השקעתי בה.
לי היא הטעימה ביותר.

הצלצול הוא בשבילי?

רעות וייס, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

לא בבית ספרנו

"תגידי, מתאים לך להיות מורה לקולנוע?"
"מורה? כל השנים אני בורחת מהייעוד להיות מורה.
אימא שלי הייתה מורה, סבא שלי היה מורה, ובגלל
שיש לי תואר שני בספרות תמיד הניחו שאהיה מורה
לספרות."

"אבל אף אחד לא הניח שתהיי מורה לקולנוע."

"תמשיכי..."

"בית הספר הדמוקרטי מחפש מורה לקולנוע."

"דמוקרטי? זה אומר שכולם שם באנרכיה מוחלטת, לא?"

"ממש לא. זה אומר שנותנים המון כבוד לתלמידים, ושיש מקום להמון יוזמה
מצד המורים."

"טוב, באמת נפרדתי כבר רשמית מהעיתונות, ועולם הפרסום לא כל כך
מתרגש ממני. אולי סוף-סוף הגיע הזמן לאמץ את הייעוד המשפחתי."

"את רואה, ידעתי שיעניין אותך."

"ברכותינו, את ועוד מתמודדת עברתן את שלב הריאיון. תוכלי לבוא מחר

להעביר שיעור ניסיון בקולנוע?"

"אחלה. שיעור על מה?"

"על מה שאת רוצה."

"אה. או-קיי..."

"את המתמודדת השנייה?"

"כן".

"נעים מאוד".

"גם לי!"

"May the best one win, אה?"

"כן... קצת לא נעים להתחרות זו בזו. גם לך אמרו לעשות הרצאה על מה

שאת רוצה?"

"כן. איזה קשה זה, נכון? הייתי מעדיפה שייתנו נושא, כיוון, משהו".

"אז... על מה את עושה?"

"על התחלות של סרטים".

"אוי, יפה!"

"על מה את?"

"על פרודיות".

"אה".

"שיהיה מצחיק, את יודעת".

"מישהו יודע להגיד לי מה ההבדל בין פרודיה לסטירה?"

"אה..."

"טוב, לא משנה, בואו נראה עוד סרט".

"מדברים מבית הספר. את יכולה לבוא מחר?"

"התקבלתי?"

"אנחנו לא יכולים להגיד. גם את וגם המתמודדת השנייה מוזמנות למחר.

תוכלי להיות על הבוקר?"

"בטח".

"היי".

"מה, גם את כאן?"

"כן. כנראה הם לא מסוגלים לבחור בין שתינו. יאללה, נארגן איזו היאבקות

בוץ?"

"אבל אני לא רוצה להילחם בך! אי אפשר פשוט לקבל את שתינו?"

"שלום. אתן שתי המורות? דיברו אתכן כבר על משכורות?"

"משכורות? אפילו לא אמרו לנו מי מאתנו התקבלה!"

"מה זאת אומרת? שתיכן התקבלתן! את מורה לקולנוע בתיכון, ואת מורה

לקולנוע ביסודי".

"מה?"

"שתינו?"

"התקבלנו?"

"אנחנו מורות?"

"וואו! מזל טוב לנו! אנחנו מורות!"

"אה, תגידי, אכפת לך חוץ מקולנוע ללמד עוד כמה מקצועות?"

"להפך. אני אשמח".

"יופי. רק עוד איזה מקצוע או שניים".

"אני לא מאמין! אשתי מורה לקולנוע!"

"אה כן. ולתנ", ולפרסום, ולאקולוגיה ולאקטואליה".

"וואו".

"כן טוב. להתחיל בגדול, אה?"

אני מורה! מי היה מאמין.

"יש לי עיניים בגב"

מה אני עושה כאן? אני שפויה? מה בדיוק גרם לי לחזור מיוזמתי למבנה

הזה מלא המדרגות, המסדרונות, הכיתות ובעיקר הילדים, שביליתי באחיו

ובאחיותיו 12 שנים מילדותי?

מה, התגעגעתי לצלצולים כל שעה? להפסקות? לבני הנוער מלאי החצ'קונים?
לבעיות החברתיות הבלתי נגמרות? למורים??
אה, אופס, עכשיו גם אני אחת כזו. וראו אותי, הולכת לי עם כוס קפה ביד,
עולה במדרגות אל המסדרון השני, מנסה למצוא את הכיתה הסודית שאני
מלמדת בה (למה אין מספרים על הדלתות? מה זה עוזר לי שכתוב במערכת
"חדר 203" אם לא כתוב על הדלת מה מספר החדר?) ומוצאת את עצמי
מתבוננת בתדהמה ימינה ושמאלה, כאילו חזרתי בזמן 15 שנה.
תכף יחזרו פתאום ה"ברזלים" לשיניים שלי, תכף הילה ואני נעודד זו את זו
לקראת ריצת ה-1,500, הנוראה, תכף אהיה מוטרדת שוב מתהיות קיומיות
בעיניי בנים, ומהצעות חברות, ומסודות ומרכילויות...
אבל בינתיים צריך ללמד.
מזל שזה בית הספר המגניב והמיוחד ביותר שאי-פעם יצא לי להיות בו.
הלוואי עליי להיות תלמידה בבית ספר כזה. טוב, לפחות אהיה מורה.

"המורה לא מאחרת, היא רק מתעכבת"

בוקר. או ליתר דיוק, לפנות בוקר. שש ו-45 דקות לפנות בוקר. אני לא מכירה
את השעות האלה. עבודתי הקודמת (במשרד פרסום) התחילה בשעה תשע
וחצי. אז קמתי בשמונה, רבע לשמונה, שעות שפיות, שעות שאנשים אמורים
לקום בהן. עכשיו אני קמה לפני שבע. איזו התעללות.
גם לפני מיליון שנה, כשאני הייתי תלמידה, לא הייתי צריכה לקום בשעות
כאלה כדי להגיע לבית הספר. עשרים דקות התארגנות, זה כל מה שהייתי
צריכה, והייתי מנצלת היטב כל דקת שינה שיכולתי.
אז מה השתנה? לא אני. אני עדיין יכולה להסתפק בעשרים דקות. אבל חוץ
ממני יש איזה ילדון קטן שצריך להעיר, להאכיל, להלביש (כולל החלפת
חיתולים ריחנית) ולקחת לגן שנמצא ברחוב הכי פקוק בחולון. חוץ מזה יש
גם איזה בעל לחוץ שמסביר שהוא שוב מאחר בטירוף, ושהוא לא מוצא את
הגרם השני ואיך זה יכול להיות. כל יום הוא צריך לחפש גרביים, הוא לא מבין
את זה, ונכון שהיום זה היום המיוחד הזה שממש בא לי לגהץ לו חולצה?
ואז אני מוצאת את עצמי סוף-סוף באוטו, אחרי שהורדתי את אופיר בגן,
תקועה רבע שעה בשדרות קוגל המקוללות, שאף פעם לא ראיתי אותן
פקוקות כל כך, כי אף פעם לא נסעתי בהן בשעות הנוראיות האלה.

ביום הראשון שלי כמורה לא הבנתי כמה קשים יהיו הפקקים, והגעתי לבית הספר בשמונה ועשרים.

"יופי רעות", מלמלתי בזעם. "את בטח יוצרת שיא חדש - מורה שמאחרת לבית הספר ביום הראשון ללימודים".

מזל שהשיעורים כאן מתחילים בשמונה וחצי, ומשמונה ורבע עד שמונה וחצי יש מין מפגש מורים-תלמידים כזה, ואף אחד עוד לא ממש הכיר אותי, אז לא שמו לב שאיחרתי (ששש... אל תגלו).

ביום השני ללימודים הצלחתי להגיע בדיוק בשמונה ורבע, וגם זה היה קשה והצריך התחמקות מאין-ספור משאיות זבל. צעדתי לבית הספר נינוחה ומלאת גאווה (יש! עמדתי בזמנים! איזה אירוע), רק כדי לפגוש במנהלת.

"בוקר טוב!"

"בוקר טוב".

"איך היה אתמול?"

"מצוין".

"שמחה לשמוע. את יודעת שאת צריכה להיות כאן בשמונה, נכון?"

"שמונה". נשמע מוכר המספר הזה. זו לא השעה הזאת ש... אה כן, נהגתי לקום בה. אלוהים אדירים. לא מספיק שאיחרתי לשמונה ורבע, אני צריכה להיות בבית הספר בשמונה.

ביום השלישי ללימודים מצאתי את עצמי מתכננת איך לטפס על גדר בית הספר. יש שם כניסה אחורית?

אתם חושבים שזה סימן רע כשהמורה חושבת איך לעבוד על המנהלת ביום השלישי ללימודים?

טוב, בינתיים בערך הסתדרתי. הודעתי לאסף שחצי שבוע הוא ייקח את אופיר לגן וחצי שבוע אני. התחלתי לארגן דברים בערב לפני ולא בבוקר, דקה לפני שיוצאים. התחלתי להיות מודעת לפקקים והכי חשוב: גיליתי את הכניסה האחורית (סתם - חיפשתי, אין).

"אני את המבחנים שלי כבר עשיתי"

לא יאומן איך הזמן עובר. אני מורה כבר כמעט שלושה שבועות. בין שיעור להפסקה לשיעור חופשי הספקתי ללמד הרבה ובעיקר ללמוד הרבה. למשל:

- כשיש הרבה תלמידים, יש גם הרבה שמות של תלמידים;

- אין שום סיכוי שאצליח לזכור אחרי שניים-שלושה שיעורים את השמות של כל התלמידים שלי;
- תלמידים נוטים משום-מה להיעלב אם לא זוכרים את השם שלהם. רגישים שכמותם;
- ביום ראשון באו לשיעור אקולוגיה ארבעה תלמידים. חשבתי שזה מעט, עד שלשיעור אקולוגיה שבוע אחר כך באה אחת;
- לשיעור אקולוגיה הבא כבר לא טרחת אפילו להתכונן, ואז באו שישה. וואו!
- כדאי להגיע עם אוכל לבית הספר;
- לא, מילקי זה לא נחשב;
- לא, גם מילקי ומשקה בוקר זה לא נחשב;
- לאכול ארוחה ראשונה בחמש אחרי הצהריים לא ממש עושה טוב לגוף;
- את הספל שאסף קנה לי כדאי להחביא בתא שלי אם אני לא רוצה למצוא אותו אחרי יומיים של חיפושים, מלא שאריות קפה שחור וסימני ליפסטיק;
- איך מזהים את חדר המורים? זה החדר שהתלמידים נכנסים אליו על הבוקר ומפלחים בטבעיות את מדורי הספורט מהעיתונים;
- זה גם החדר שהמזגן מכוון בו ישירות עליי, לא חשוב איפה אני יושבת, ופועל על מינוס שבע מעלות;
- הדבר הכי מבאס בלהיות מורה: ללמד ביום שישי;
- וכפועל יוצא: העובדה שסוף השבוע אינו מתחיל ביום חמישי;
- כשחוזרים הביתה אחרי יום לימודים לא חייבים לקרוס על הספה וללכת לישון. אפשר גם לקרוס על המיטה;
- אני מכינה שיעורים. לא שיעורי בית, אלא מתכוננת לשיעורים שאני מעבירה. ועדיין: אני מכינה שיעורים!
- כשאומרים "המורה רעות" מתכוונים אליי. כמה מוזר. כמה מדהים!

פּעיל וסביל ✎

יואב ריינהורן, סכללת לוינסקי לחינוך

הצלצול בשעה שמונה בבוקר מוביל את עשרות הילדים המנומנמים להגביר מעט את צעדיהם כדי לא לאחר לכיתה.

אותו צלצול יופיע בסופו של היום, אותה מנגינה תתנגן בשעה אחת וחצי, אך אז הילדים מובלים בזעקות שמחה ובצעדי ריקוד אל החופש... אל הבית...

אותו צלצול בדיוק, אבל איזה הבדל. וככה זה היה גם אצלי בכיתה.

הילד השקט והאדיש ביותר, זה שהילדים קוראים לו "אוטיסט" והמבוגרים קוראים לו "עציץ", ישב ליד הילד המופרע והעצבני ביותר - "העברייך". ועם כל ההגדרות האלו לילדים, זה "ונדליסט", וההוא "מטורף", וגם "מפוצץ השיעורים", לא הצלחתי עד היום להבין מה משמעות "כיתת מעו"ף"? הילדים צעקו: "מה מעו"ף?! מאמא עוף!" חייכתי. כשמסבירים לי ככה אני מבין.

אני מלמד עברית ודווקא הולך לי לא רע יחסית לשנה ראשונה. היום למדנו על פעיל וסביל. "הבחנה בין פֶּעִיל לְסָבִיל קשורה לבניינים וקשורה למבצע הפעולה", ניסיתי להסביר ל-13 ילדים שזזים בחוסר שקט די נורמלי. הקראתי שמות והם הוציאו קלמר ומחברת מהתיק.

אחר כך כתבתי משהו על הלוח והסברתי: "עוד מעט נתרגל יחד, ואז יש דף עבודה שאתם צריכים להגיש לי בסוף השיעור". סיימתי את ההסבר. הכי קשה לי להסביר. לרוב אני מרגיש כאילו אני מפריע לילדים, וכל דבר קטן מסיח את דעתם, ואז גם דעתי מוסחת.

ואכן באמצע ההסבר זכו כולם בתירוץ גואל והסבו את תשומת לבם מהשעמום שעל הלוח - דפיקה חלושה בדלת הספיקה כדי שכל העיניים יוסטו מן הלוח וכדי שהעיפרון יוכל לנוח. עיניים יפות הציצו, וילדה שקטה וחמודה נכנסה לכיתה והודיעה לי בקול שקט אך בחיוך ממזרי: "המנהלת קוראת לך כי אדיר התבצר באחת הכיתות".

עכשיו היה עניין בכיתה, השעמום נשכח לגמרי והלימודים יכלו לחכות. בימינו בשביל רגעים כאלו ילדים באים לבית הספר: סוף-סוף קצת נחת. עכשיו התלמידים יכלו להתרווח בכיסא, לפקוח עיניים ולהקשיב לכל "פיפס" שקורה בכיתה. אקשן.

הם עוד לא מכירים אותי ולא מבינים לגמרי מיהי הדמות הזו העומדת מולם, מורה צעיר ולו שער מוזר... חייכתי לעצמי לנוכח השקט הנדיר שהשתרר בכיתה. לא התכוונתי לפספס אותו בעד שום הון שבעולם.

אמרתי לילדה: "תודה רבה, אני כבר אגיע", ובאותה נשימה המשכתי להסביר על הלוח. כתבתי את התרגילים שעל התלמידים לפתור. עכשיו הם פעלו באוטומט, לא ידעו אם להמשיך לעבוד, אבל ברגעים כאלו אין להם בררה. התעכבתי כמה רגעים לשאול אם יש שאלות ואם משהו לא ברור, אבל נראה שאין משהו שאגיד או אשאל שיגרום לתלמידים האלו לעכב אותי בכיתה שנייה אחת מיותרת.

יצאתי למסדרון, לובש ארשת אדישה משהו וצועד לקראת הלא נודע... המנהלת ועוד שתי מורות בירכו אותי בבואי במבול של דרישות, תלונות ותקוות: "תוציא אותו משם", "מה זו ההתנהגות הזו", "הוא לא יישאר בבית הספר עוד רגע אחד".

"בוקר טוב גם לכן גבירותיי, אתן יכולות להנמיך את קולות העורב שלכן?" חשבתי לעצמי בזמן שאני מסנן לעברן: "בסדר, בסדר... תנו לי לטפל בזה..." אבל לא היה לי אומץ לבקש מהן להשקיט את ההמולה שיצרו... הצצתי לכיתה. זו בכלל כיתה זו והוא בכיתה ח, אבל בכל זאת הוא יושב ביניהם וניסה להתחבא. הוא גם צעק ברגע שראה אותי.

הבנתי. חזרתי למנהלת ולמורות וביקשתי מהן לפנות את המסדרון ולהמשיך כרגיל: "אנחנו כבר נבוא ונתיישב אצלכן", אמרתי באיזה ביטחון אסרטיבי, או שזה פשוט היה הדבר הנכון לעשות. בתוך שתי שניות הן השתתקו ונעלמו. המורה נכנסה לכיתה והמשיכה ללמד, ואני נעמדתי קרוב לאדיר וביקשתי ממנו לצאת בבגרות ולדבר אתי בחוץ.

בתחילה הוא צעק: "זה היה בצחוק, הם כל הזמן מחפשים אותי", והמשיך: "היא אמרה שהיא תלך למשטרה", "הוא חבר שלי - היא סתם נטפלת אליי". הקשבתי לו, טפחתי על שכמו ועניתי: "או-קיי, אבל אם אתה רוצה לדבר אתי אתה צריך לצאת החוצה. אני פה בשביל לשמוע אותך", הודעתי. לאט-לאט הוא נרגע. הוא נשמה טובה והוא קלט שלא באתי נגדו.

יצאנו למסדרון. "בוא נצא לסיבוב בחצר", הצעתי. הוא ניסה לברוח, אבל תפסתי אותו בעדינות חינוכית ראויה שכבר לא התאימה לממדי גופו הבוגר. בדלת היציאה לחצר שמענו את המנהלת צועקת אלינו: "שייכנס אליי מיד לחדר".

הבטתי לאחור, וכבר הוא התחפף לי מבין הידיים. הוא טוב בזה. רואים שזו לא הפעם הראשונה. לא ויתרתי עליו. רצים.

הוא עלה על הגדר החיצונית, טיפס עליה, והופ - הוא בגן הציבורי הסמוך. הוא ניצח. עכשיו נשאר לי רק לפנות אל הלב שלו. יש לו לב, אז הוא המשיך וענה לי ולא היה מוכן לוותר על צדקתו.

"יש משחק, חמאמות קוראים לו, שאנחנו משחקים במגרש בשבתות, ואתמול לא הייתי אז הלכתי והחזרתי לו את הכאפה שאני חייב לו. הוא חבר שלי. לך תשאל אותו ותראה שהכול בסדר ביננו".

"אדיר, אתה כבר צריך להפנים, אתה ילד גדול - בחיים לא סולחים על אלימות כי 'עשיתם צחוקים'. הוא ילד קטן ורגיש ואתה גדול וחזק. אז מה אם אתם באותו גיל. ובכלל להיכנס לשיעור ולהפריע מול כל הכיתה בשביל לתת לאיזה ילד מכה הגונה?!"

"בכל מקרה מה שאנחנו צריכים להתמקד בו עכשיו זה ללמוד ולדעת איך להקטין את השרפה", שמעתי את עצמי אומר מבעד לגדר, והוא כבר התחיל להתרחק.

"אתה יודע מה?" צעקתי, "בוא נשאל את יעקב מהמכולת. הוא יהיה לנו שופט ובורר".

יעקב הוא זבן, לדעתי חצי עבריין, אבל הייתי מוכן לקחת את הסיכון. הקלפים לטובתי. סיפרנו ליעקב את הסיפור, כל אחד בתורו ומנקודת מבטו. מולו אדיר כבר הבין את הבעיה, ואפילו הסכים להתנצל.

יעקב לקח נשימה עמוקה, ברר וקבע: "אדיר מסכים להתנצל, ואת העונש הוא צריך לקבל מהמנהלת כמו גבר".

לחצנו ידיים ונכנסנו לבית הספר. המנהלת כבר הייתה עסוקה ולא יכלה לקבל אותו. את העונש אני אצטרך להעביר לו ממנה אחר כך.

"עכשיו יש לנו שיעור יחד", הזכרתי לאדיר. עלינו ביחד לכיתה. חמש דקות אחרי שהשיעור נמשך נזכר אדיר שהתיק שלו לא נמצא בכיתה... והוא בכלל לא יודע איפה הוא. "אם הוא יצא מהכיתה אולי הוא בכלל לא

יחזור", חשבתי לעצמי.
שאלתי אם מישהו מוכן ללכת לחפש את התיק של אדיר. אף אחד לא הצביע.
השאלה יצרה רעש ובלגן.
התלמיד השקט, "העציץ" שיושב ליד אדיר, רק הוא הרים את ידו להתנדב,
וחוץ מזה - הוא היחיד בכיתת "מעו"ף" הזו שיכולתי לסמוך עליו בעיניים
עצומות. הוא היחיד. אף שהוא חוטף מבטים מזלזלים מתלמידי הכיתה.
הוא חזר אחרי חמש דקות בעיניים בורקות; הוא מצא את האבדה.
כאשר הוא החזיר לאדיר את התיק התשובה שנשמעה שינתה את האווירה -
תשובה פשוטה ואולי מעט סתמית, אבל בשביל שתי הדמויות ובשבילי היא
ממש תפנית. "תודה אחי", פנה אדיר ליניב בנועם. עיני כל הילדים הופנו
ליניב, והוא חייך בגאווה. הוא לא עציץ.
צלצול.
הלכתי הביתה וחשבתי: "זה הכול אותן המנגינות, הן חוזרות אצל כל בני
האדם; זה רק הזמן, המקום והאנשים שמסביב שעושים את כל ההבדל.
הפעיל והסביל, הפעולה והסבל: הכול תלוי בבניין ובעושה הפעולה".

שירן אלסקייס, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

השיעור "ציפורי ארץ ישראל" התקרב לקצו. המורה הצעירה למדעים ענת תכננה שיעור זה בקפידה. כהקדמה היא סיפרה על ארץ ישראל כמוקד מעבר מרכזי של ציפורים נודדות מכל העולם ועל התאקלמות הציפורים בארץ, עד כי היו לחלק מנופה.

היא טרחה לחפש ציפורים ייחודיות, אך שאינן נדירות מדי. הרחיקה נדוד עד לחנות הצילום שבעיר - שם הדפיסה על נייר איכותי את תמונותיהן. וכמובן הכינה חמישה מערכי שיעור מרתקים בניסיון לחבב על הילדים את ציפורי ארצם. הלוואי והיה אי מי מתלמידיה שיאהב באמת את הציפורים, כמוה, וידע עליהן קצת יותר מאשר את העובדה שהן בעלות כנפיים ומקור... את התמונות ואת ההסברים החליטה ענת לשמור לשיעור הבא. להתחלה, אין כמו עבודת בית אישית של התלמיד - כדי להכניס אותו באמת לעניין הנלמד. "נא להוציא מחברות ולרשום את שיעורי הבית", אמרה. אוושה אכזבה נשמעה מכיוון הכיתה.

"מדוע לעולם שום דבר אינו טוב מספיק עבורם?" תהתה בלבה. "בחרו ציפור אחת מחמש הציפורים האלה: סנונית, סבכי, קוקייה, ירגזי ובולבול. כתבו שמונה עד עשר שורות: מהי משפחת הציפור, מהו אזור גידולה, מהו מזונה והיכן היא נודדת. רצוי לצרף תמונה. יש להגיש עד יום חמישי. בהצלחה".

שוב תקתוקה המהיר של המקלדת קידם את פניו של אבא בשעה שחזר מהעבודה.

"שלום!" אמר. "שלום!" אמר שוב, מגביר את קולו בכוונה. אך יריב לא טרח אפילו להסיט את עיניו מן המסך. "האם באמת אינו שומע אותי? או שאולי הוא מרותק לאיזה משחק חדש שמושך את כל תשומת לבו?" אבא כבר מזמן התייאש מבנו בן ה-12 שאין לו בחייו אלא ארבע אמות של מחשבים, אייפונים,

וידג'טים וטאבלטים. אך משום-מה, הפעם זה היה מוגזם באמת. מעולם הוא לא עשה זאת, אך ההגזמה שבחוסר תשומת הלב מצד בנו עוררה בו חשד. חרש צעד מאחורי גבו של יריב כדי לגלות מה מעסיק כל כך את בנו הצעיר...

"השם ירחם!" אבא לא התאפק מלהגיב. עיניו חשכו כאשר הביט במסך המחשב שריצדו בו תמונות לא צנועות בעליל.

יריב קפץ ממקומו בבהלה. "אבא?!?! זה לא... זה לא מה שאתה חושב!" גמגם. אבל אבא היה עסוק בלהחליף צבעים ובללחוץ בקדחתנות על כפתור הכיבוי במקלדת. משה לא נענה, הוריד אבא את המסך באחת.

"יריב!" אמר בכעס, "מה אתה עושה במקומות המטונפים האלו?"

יריב השפיל את מבטו. "אני לא... זה... זה היה ממש בטעות".

"בטעות בוהים במסך עד שלא מסוגלים אפילו להגיד שלום לאבא שנכנס?"

אם זה היה בטעות, היית צריך מיד לצאת מהמקום הזה!"

יריב לא ידע מה לענות. הוא ידע שאבא צודק, אבל... אבל גם הוא צודק. האם אבא יאמין לו שבסך הכול ניסה להכין את שיעורי הבית במדעים, ופתאום... פתאום דווקא לאתר הזה הוא נכנס, והתמונות מולו, והכול רץ מהר כל כך, והיה חדש ונורא, אבל גם מעניין...

"אני רק ניסיתי להכין את שיעורי הבית שלי במדעים", אמר לבסוף.

"מה? ואתה חושב שאני אאמין לך? אני מצטער מאוד, אבל זה לא נראה לי כמו שיעורי בית".

"לא אבא, באמת", ניסה יריב להסביר - מה כבר יש לו להפסיד? "המורה למדעים ביקשה שנבחר ציפור של ארץ ישראל. ואחת הציפורים הייתה בולבול. אז כתבתי 'בולבול' ב'גוגל' ו... וזהו. מה אני אעשה. זה נכנס ו... והסתכלתי".

אבא לא ידע אם להאמין או לא. מצד אחד - סיפור מקורי מכדי שבנו ימציא אותו כך פתאום, אך מן הצד האחר - מי יודע אם במשך כל החודשים הארוכים שבנו יושב מול המחשב אין הוא "עושה שיעורי בית על ציפורים"... ומדוע בחר דווקא בציפור הזו? אבל יריב הוא ילד צדיק בדרך כלל! אם כן... בעצם... מה חשבה לעצמה המורה... חסרות ציפורים בעולם שמכולן היה חשוב לה ללמד דווקא עליה?

"אני אדבר עם אימא ונראה מה לעשות", אמר אבא בהחלטיות, "בינתיים המחשב מוחרם".

"אבל אבא!" מעיניו של יריב החלו לזלוג דמעות, "אני אומר לך, באמת!" גם אם זה מה שקרה, היית צריך לסגור את האתר. זה העונש הכי קטן שאתה יכול לקבל על מה שראית. ואני מבטיח לך שזה רק לטובתך. הדברים האלה אולי מעניינים לרגע אחד, אבל הם מזיקים אחר כך לכל החיים!"

"אני באמת לא יודעת מה להגיד", אמרה אימא, לוגמת מכוס הקפה. "אולי כדאי לברר מול המורה. וכמובן, לספר לה מה קרה עם יריב שלנו". "הוא אומר שזו המורה למדעים, ענת קוראים לה". "אה... ענת... שמעתי עליה. היא מורה חדשה וצעירה. דווקא נחמדה מאוד. אתקשר אליה עכשיו".

בינתיים פתח אבא את היסטוריית החיפוש במחשב. אכן, בנו צודק. קובץ קטן נפתח ב"וורד" ושמו "עבודה במדעים על ציפורים". ובה-בעת, הערך האחרון ב"גוגל" הוא לא אחר מאשר... "בולבול".

"באמת טעות עצובה", אמר אבא. "צריך לוודא שהיא לא תחזור על עצמה. ואם את אומרת שזו מורה חדשה וצעירה, אני חושב שאין טעם לדבר אתה. צריך לפנות ישר למנהלת כדי שהיא תעמיד אותה על מקומה. לא ייתכן שבגלל טעות של מורה הבן שלנו ייחשף לתכנים פוגעים כל כך. זה פשוט כתם על הנשמה, והיא צריכה לקחת על זה אחריות".

אימא הקשיבה והבינה שאין עם מי לדבר. אבא נסער, ובצדק. היא חיפשה את מספרה של מנהלת בית הספר, וכשזו ענתה לה גוללה אימא בפניה את קורות היום. המנהלת נדהמה מההתרחשות החמורה שקרתה בגלל ציפור קטנה... ובעצם, בגלל טעות של מורה חדשה. היא הבטיחה לאימא של יריב כי תטפל בעניין בהקדם.

ענת נכנסה לחדר המנהלת בחרדה ובפחד. לשם מה קראה לה המנהלת בבוקר זה? היא ניסתה לשחזר את השיעורים האחרונים שהיו לה בכיתות. הכול התנהל נפלא. אם כן, מדוע נקראה לשיחה דחופה? "שלום ענת. מה שלומך? שבי בבקשה, אני רוצה לדבר אתך".

המנהלת החמיאה לענת על שיעוריה היפים ועל כך שהיא זוכה לאהדת התלמידים. לפתע מבטה של המנהלת הפך רציני. היא סיפרה לענת על אודות השיחה שערכה עמה אימא של יריב מכיתה ו, ועל מה שראו עיניו של יריב כאשר זה חיפש מידע על אודות הציפור...

ענת מוסמרה למקומה במבוכה. פניה האדימו והיא לא האמינה למשמע אוזניה. כיצד לא חשבה על כך קודם... הלוא מי מחזיק היום אנציקלופדיה בביתו? ובוודאי שלתלמידיה אין את מדריך הצפרות הישראלי האחרון... "זה מקרה חמור מאוד שהיה עלול להתגלגל מבלי שההורים ידעו על כך ויעצרו את זה בזמן".

"בהחלט עשיתי טעות", אמרה ענת, "אך כיצד היה עליי לנהוג?" "כאשר נותנים לילדים לכתוב עבודה, יש להפנות אותם למקורות מידע מדויקים שיוכלו למצוא בהם את מבוקשם. היום היצע הידע גדול כל כך ונרחב, שכל ילד קטן יכול להיחשף לדברים נוראים, ואשמת החשיפה הזאת מוטלת עלינו המורים. כמות הידע יכולה גם ליצור בלבול גדול, בבחינת 'תפסת מרובה לא תפסת'. את מבינה את זה, ענת?" "בוודאי", ענתה ענת. היא לא האמינה שיצאה תקלה כה גדולה תחת ידיה. "להבא אצרך להוראות הכנת העבודה גם רשימת מקורות שיוכלו לדלות מהם מידע".

"אני שמחה שאת מקבלת את הדברים בהבנה ובהסכמה", אמרה המנהלת. "בזכות התכונה הזאת את תהפכי בקרוב למורה המוצלחת ביותר בבית הספר!"

ענת נפרדה מהמנהלת נזופה אך מלאת מחמאות. היום היא למדה עד כמה חשובה הזהירות בכל פרט בחינוך ילדים.

סביטה בהם ורואה אותי ✍️

סוריה ברגסן, הסכללה האקדמית לחינוך גורדון חיפה

נהגתי להיכנס לאולם המשפט לבושה במדי מלחמה לבנים ושחורים וחמושה בטיעונים משפטיים ובתקדימים. "עמיתי המלומד" כבר היה מחכה באולם, מצפה למצוא סדקים בטיעוניי ולהיבנות מהם. היינו מחכים "לכבוד השופט". ואני הייתי תוהה: "מה אני עושה פה? זאת המסורת שאשאר אחריי?"

בזיכרונותיי מהימים שהייתי ילדה קטנה עם "תולתולים" המתפזרים לכל עבר, מכנסיים קצרים וסנדלים, בית הספר היסודי הוא נדבך חשוב, במיוחד המורה לטבע מכיתה ד (אז עוד קראו לזה "טבע", היום זה "מדעים"). למורה שלי היה כלל: אם תלמיד הביא משהו מיוחד לשיעור, היא לימדה עליו. אנחנו הבאנו דברים רבים לשיעור כי חשבנו שככה לא נלמד. כמה טעינו. בלי לשים לב היא לימדה אותנו לצאת לטבע ולחפש דברים מיוחדים, להקדיש תשומת לב לסובב אותנו, לחשוב על השיעור בשעות הפנאי ולתהות מה היא תגיד על האוצר שמצאנו.

היום אני עדיין עם "תולתולים", ועדיין מחפשת לגלות ולראות מה נמצא סביבי. את כתבי הטענות, מדי המשפט והגלימה החלפתי במערכי שיעור ובנעליים נוחות לעמידה ממושכת בכיתה. את עולם המשפט החלפתי באולם הכיתה. היום אינני מנסה לנצח את הצד האחר או לחפש פגמים בטענותיו כדי שאוכל להפריכן. לא ולא! היום אין צדדים, כולנו יחד, כולנו עובדים בשיתוף פעולה, מנסים למצוא יחד את התשובות לשאלות. דווקא היום טעויות הן כלי נהדר ללמוד ממנו ולהיבנות ממנו יחד.

אני נכנסת לבית הספר בנעלי עקב ובתיק עמוס לעייפה בניירות ובספרים, ולידי רצים קטנטנים מכל עבר. הם מכירים את בית הספר טוב ממני. הם נכנסים בביטחון לכיתה, ואילו אני נכנסת בחשש למזכירות, מקפידה לצעוד ראשית ברגל ימין - שיהיה למזל טוב, למה לא? מחפשת את חדר המורים, שיש בו כמובן רק מורות, ומתיישבת. מוזר - בכל ימיי כתלמידה מעולם לא

נכנסתי לחדר המורים, ובטח שלא לחדר המנהלת, והיום זאת שגרה בשבילי. קודש הקודשים הוא כספר פתוח עבורי. תמיד תהיתי מה מורות עושות בחדר המורים. איזה קסמים נעשים שם? להפתעתי גיליתי שגם מורות הן בני אדם - לרגע שכחתי שגם אני מורה.

אני נכנסת לכיתה ומולי שלוש תלמידים ותלמידות, והם תוהים מי אני ומה אני. מה הם יודעים עליי? מה אני יודעת עליהם? כלום. אני מבטיחה לעצמי שעד סוף השנה אדע עליהם, והם ידעו עליי כמה שיותר, ומקווה למלא את ההבטחה הזאת.

אני מסתכלת על פניהם וכבר אני מזהה - הנה תלמידה ג'ינג'ית עם לחיים תפוחיות וצמה קלועה על גבה - זאת חברתי היקרה סיגל. ישבנו יחד זו לצד זו שנה שלמה. והנה בסוף הכיתה אמן - שכני היקר שהיינו הולכים יחד כל יום לבית הספר, אך מקפידים להיפרד בכניסה כדי שלא יחשבו שאנחנו חברים. פתאום אני מבינה שאני לא לבד. כל חבריי משכבר הימים באו לעזור לי בימים הראשונים. פתאום אני מבינה שעניי התלמידים נשואות אליי ממש כשם שאני נשאתי עיני אל המורה שלי (בכל זאת אני גבוהה מאוד, ובנעלי עקב גובהי כמעט מטר ושמונים).

אני זוכה לצפות בהם מהצד בהפסקות ובטיולים: מי מוקף חברים ומי מחפש חיפושיות, מי מנסה בכל הכוח להשתלב אך מפריע לחבריו במשחק, ומי חולם עכשיו על אבירים הנלחמים בדרקונים. אני גם מזהה את הילד הקטן והמנומס שיושב ומביט בערגה ביפהיית הכיתה מבלי לשים לב שלידו יושבת ילדה מקסימה ונהדרת, והיא שולחת בו בדיוק את אותו מבט. אני מקווה שאולי לרגע מבטיהם יצטלבו, ואולי הם יזכו להכיר זה את זה.

אבל הצלצול חד וחותך, מפסיק באחת את כל החלומות והמשחקים, ומחזיר לכיתה את כל הילדים וגם אותי - במיוחד אותי, הרי אני צריכה לשמש דוגמה. פתאום אני מבינה שמורות שישבו בחוץ בהפסקה לא עשו זאת כי הן נהנו מהשמש, זאת הייתה תורנות - כלומר יש גם תורנויות.

אז אני מבינה שחוץ מהעמידה בכיתה ומענה לשאלות אני גם צריכה לעשות תורנויות. ולא לשכוח - גם לי יש שיעורי בית. אני מכינה את השיעורים ומקפידה לדעת היטב-היטב את החומר, הרי אני אמורה לדעת הכול. או שלא? לפחות את המבחנים אני צריכה לכתוב - כלומר אני כותבת אותם ומכינה, אבל הם צריכים לפתור אותם. כמוכן שאחר כך אני יושבת לבדוק ולתקן ולהסיק מסקנות, ולהבין מה יודעים ולא יודעים התלמידים שלי. ופתאום

אני מבינה שגם אני נבחנת - אם העברתי את החומר כראוי, אם השאלות שלי מובנות, אם התלמידים שלי נהנים מהשיעור? אם גם עליי חושבים כשחוזרים הביתה.

והנה שעה שישית והיום מסתיים, ואני שמה לב שרק עכשיו אני מתחילה לנשום. אני שואפת ונושפת בהקלה. ורק אחרי הצהריים מתחיל לחזור אליי הבוקר. אני נזכרת שתלמידה אחת שאלה אותי שאלה ולא הספקתי לענות לה, ומיד רושמת לעצמי תזכורת להחזיר לה מחר תשובה. אני נזכרת איך כאב לי הלב על יותם ששיחק מחבואים עם חבריו והיה הראשון שנספר, והייתה לו דמעה קטנה על הלחי, אבל הוא מיד הפנה את הפנים כדי שלא יראו - גם אנחנו היינו כאלה?

והערב יורד ואתו שוקעים בי זה על גבי זה הרגשות הרבים שעברו בי היום: חשש וציפייה, תחילתה של הזדמנות חדשה, תהייה, עצב ושמחה. לקראת ערב, כמו תלמידיי אני מכניסה אל התיק את כל הספרים והדפים למחר, ובודקת שיש לי טוש ללוח שכותב, לפחות בשלושה צבעים, ועט אחד כחול ואחד אדום, ואני מעבירה עוד מבט אחד אחרון על כל אחד ממערכי השיעור למחר. וכבר היום ברור לי שמחר יהיה קל יותר, אבל גם קשה יותר. וממש לפני שאני עוצמת את עיניי אני עוד נזכרת שמחר אני צריכה לבקש מהמזכירה שלנו (אני עדיין לא זוכרת את שמה) אישורים להורים עבור תלמידים שארצה לתגבר בשיעור פרטני.

בתחילת השנה היה נראה שהשנה ארוכה ללא סוף, ישבתי בישיבות ולא הבנתי מה רוצים ממני. כל המורות הוותיקות, שברור להן כל כך מה עושים כשתלמיד מגיע בוכה לכיתה, או איך לדבר עם ההורים, נראו לי כמו קוסמות. אבל לזמן יש תכונה מיוחדת - הוא נע קדימה כל הזמן, ואם נרצה או לא נרצה אנחנו מתקדמים אתו. וכל יום שעובר קל מקודמו ומאיים פחות. ועם הזמן הצלחתי לגרום לאותו תלמיד מופנם להרים יד ולהשתתף בשיעור, ובסוף אותו שיעור הוא חיך, וגם אני. איזה הישג - אותו יום הלכתי ברחוב בלב קל. ועתה השנה מסתיימת ואני מביטה בה לאחור מהורהרת. אני מסתכלת במראה - זאת עדיין אני, לפחות כלפי חוץ. אבל מבפנים - איזה שינוי! אני עוברת ליד החלון הגדול בדרך למעבדה, ודמותי משתקפת בו ומאחוריי שתי שורות של תלמידים, כמו אימא אווזה המוליכה את אפרוחיה למקום מבטחים בראש מורם ובצעד קל.

אני יודעת שבכיתה שלי יושבת המדענית הראשית החדשה. אני כבר רואה

אותה - היא בקדמת הכיתה, שואלת עוד שאלה ומנסה להבין מדוע זה כך. אצלי בכיתה יושב גם ראש סוכנות החלל בישראל, ומנתחת המוח המבריקה בעלת הקוקייה, הסרגל מונח בדייקנות ליד המחק והמחדד, והם מוכנים לפעולה מיד כשיידרשו. ברור לי שגם כאשר היא תהיה פרופסור היא תאסוף את שערה בקוקו - כבר למדתי להכיר אותה. והנה ימית עם סנדלים, מכנסיים קצרים ושריטה לכל אורך הרגל. זה מהטיול בשבת ביערות הכרמל, וברור לי שהיא תהיה מדריכה בחוגי סיור. והנה ה"חנון" של הכיתה - עוד כמה שנים הוא יקים חברת היי-טק.

מעניין מה יהיה אתם בקיץ? האם גם תלמידיי יזכרו אותי עוד עשרים שנים? האם גם בהם הצלחתי להחדיר סקרנות וצמא לידע? האם הצלחתי לגרום לאחד מהם לחייך ולהרגיש טוב עם עצמו?

אני מסיימת את ההתמחות, אבל אני עוד לא מומחית - עוד ארוכה הדרך. עוד לא פיצחתי את הקוד לחיכוך של תלמיד, עוד לא גיליתי איזו שאלה תגרום לכל הכיתה להצביע, ולא רק למצטיינים, עוד לא גיליתי את הדרך להשקיט את לבו של תלמיד חושש לפני מבחן. אני עוד מנסה למצוא את מילת הקסם שתרגיע את הכיתה כאשר היא גועשת, אני עוד מנסה למצוא את המקום בחדר המורים שיהפוך אותי לנראית ובלתי נראית בהתאם למצב הרוח שלי. עכשיו זה ברור לי - את ההתמחות אינני מסיימת השנה, עוד שנים רבות יעברו בטרם אוכל לומר שאני מומחית, ואולי זה לא יקרה לעולם. אבל תמיד אמשך לנסות.

סעשה של שובבות* ✍️

סירא עפיפי ססיר, הסכללה האקדסית הערבית לחינוך בישראל -
חיפה

הרגעים מאותו לילה אינם עוזבים אותי כלל; שנותי נדדה כל הלילה, עלו בי רגשות ותחושות, ומחשבות עלו בדעתי ממקורות נסתרים. לבי דפק בחוזקה. אהיה סבלנית עוד שעה, ומחר יעלה הבוקר, הרי הבוקר כבר קרב. אור הבוקר הפציע, ומיד, בלי לבקש רשות מן האופק, הכריז על תחילתו של יום חדש. והנה עמדתי הכן. המועד התקרב, והתלהבותי גברה וגברה עד מאוד. אינני רוצה שזיכרוני ישמיט אפילו רגע אחד מרגעים אלה. אני רוצה שהם יהיו חרותים בי לנצח נצחים. אני רוצה שהם יישארו בזיכרוני כל זמן שאני חיה. הגעתי למקום הרצוי. הרגשתי כאילו אינני יכולה לצעוד כלל. רגליי ריחפו מעל פני האדמה, נושאות אותי ומתחככות זו בזו ככנפיים הרוצות להוביל אותי במהירות רבה אל היעד. הקדמתי בברכות, ושחררתי אין-ספור חיוכים לכל עבר ולכל מי שעייני פגשו. הרגשתי שנשימותיי רועדות מרוב אושר, מבטאות שמחה. רובן שאלו בתמיהה: "מה השתיקה הזו?!" הנה אני באה. הוי אנשים, קבלו אותי. במהירות הבזק התחלתי לברר היכן משרדי - מקום עיסוקי - דרכי לעתיד, לזוהר ולהגשמת חלומותיי הוורודים. תפסתי את מקומי, התמקמתי בו. סידרתי בו את חפציי. סידרתי למשעי ובאופן כזה שייראה יפה וימשוך את עיני המביט. הגיעה העת לעזוב את משרדי ולפנות אל חדר הכיתה כדי לפגוש את המעודדים הרבים שלי, המעריצים התומכים בצעדיי והמחזקים אותי ותומכים בי, הרי הם תלמידיי המצוינים, אשר לא בחרו בבית ספר זה אלא כדי לשתות בצמא את דבר המדע. נהרות של חוכמה וידע ילוו אותם לאורך כל חייהם, והם יפיקו מהם תועלת רבה בעתיד הקרוב והעתיד. נכנסתי לכיתה, והנה האור כבוי. סימני ייאוש ועצב כיסו את פני כל התלמידים,

* תורגם מערבית

כאילו הם לובשים מעטה של "אדם שאיבד את כל רכושו", וכעסם היה רב כל כך. בלי להניד עפעף לחצתי על הכפתור והדלקתי את האור. בטרם אתחיל את השיעור שמעתי תלמיד אומר: "מורתי, האם את יכולה להדליק את המזגן? אנו מרגישים כמו תבשיל מטוגן בתנור בדרגת חום גבוהה".

חייכתי ועניתי לו: "בוודאי, מיד. אל תדאג". החזקתי בשלט, והתחלתי ללחוץ על כפתורי ההפעלה, לדאבוני ללא כל תגובה. המזגן נשאר כבוי כפי שהיה. בטרם אשאל מה הסיבה, סיפק לי אותו תלמיד את התשובה: "ביקשתי ממך להפעיל אותו כיוון שהשלט אינו עובד, ואת גבוהה מאתנו. אלמלא כן לא היית מוצאת אותנו יושבים כאן בחום הזה. האם הדבר מפריע לך?" עניתי: "כלל לא".

המזגן מוקם גבוה מעט, ועל אף קומתי התמירה הצטרקתי לכיסא כדי להגיע אל כפתור ההפעלה. עמדתי על הכיסא, פניי מול פתח האוורור, ומיד כשלחצתי על כפתור ההפעלה פלט המכשיר ריח רע וחזק בפניי, ואני כמעט התעלפתי. חזרתי וכיביתי את המזגן, אך הריח הרע כבר התפזר בחלל הכיתה, ולא יכולתי להישאר בה.

הבטתי בתלמידים. סימני שאלה ריחפו מעל ראשיהם, וכל אחד שאל את האחר מה פשר הריח. הם היו מודאגים מאוד ממה שקרה. לא התלבטתי - ביקשתי מהם לפתוח את החלונות, ואני פתחתי את הדלת ויצאתי כדי לנשום אוויר נקי, ולו לרגע.

חזרתי לכיתה והתחלתי להכיר את שמותיהם. הצגתי את עצמי לפניהם וסיפרתי להם על תכנית העבודה שלי אתם.

ניסיתי להתעלם מהמצב כדי לא לקלקל את שמחת היום הראשון שלי. כתבתי על הלוח כמה שאלות, וביקשתי מהם לענות עליהן כדי להעריך את הרמה הכללית של הכיתה. הקצבתי להם זמן מתאים, והדבר הסב לי נחת.

כשהכנתי את גופי לעמוד לאחר שסיימתי לבדוק את המחברות, הרגשתי כי משהו מונע ממני לעשות כן. הבטתי לאחור, הסתכלתי על הכיסא, והנה חתיכת מסטיק לעוסה נדבקה לבגדיי.

המצב היה מגעיל מאוד. הוצאתי מכיסי "קלינקס" וניסיתי להסיר את המסטיק. המשכתי בשיעור, אך אחד התלמידים התעקש להושיב אותי על הכיסא שלו. סירבתי והודיתי לו, והנה כל התלמידים צרחו יחד: "שם בסוף הכיתה יש

כיסא, מורתי, והוא של תלמיד הנעדר היום".
תלמיד אחד קפץ והביא את הכיסא, והחליף בו את הכיסא המלוכלך שלי.
הודיתי לו וישבתי, והמשכתי בשיעור כרגיל.
לפני שיצאתי את הכיתה נכנס במפתיע המנהל. הוא סבב בכיתות כדי לוודא שהכול מתנהל כשורה. כשהמנהל הגיע לכיתה שלי הוא הקיש בדלת ופתח אותה, והנה הריח שרידים של הריח המכוער שהיה בכיתה. סימני כעס עלו על פניו, ומיד הוא שאל למקור הריח ואמר: "בשל הזנחתכם את ניקיון הכיתה ובגלל הריח הזה, הרי אני מכריז קבל עם ועדה שלא אאשר לכם טיול שנתי לשנה זו. לא מגיע לכם צ'ופר כזה".

כולם שתקו המומים. מיד התאוששתי והודעתי למנהל שחליטת עשבים שהייתה בתיקי נשפכה בטעות. אני האשמה. המנהל התפלא וביקר אותי על שאני מביאה דברים כאלה לבית הספר. התנצלתי ואמרתי: "שכנתי הזקנה נסעה אתי באותו רכב ציבורי והתעקשה לתת לי את החליטה, מה יכולתי לעשות?" התחייבתי לעמוד להבא בנהלים והבטחתי כי דבר זה לא יחזור על עצמו, והמנהל סלח לי וחזר בו מהחלטה בעניין הטיול השנתי.

כשיצא המנהל הקיפו אותי התלמידים והודו לי. באותו מעמד הם הודו לפניי שהם ארגנו את מעשה השוואבות, והתנצלו על כך. אמרתי להם שבתוכי חשתי שאין הדבר מקרי, אך התכוונתי לתת להם הזדמנות נוספת כי אני מאמינה שבתוך כל אדם יש צד טוב וזוהר, על אף ניסיונו להסתירו. לא היה לי ספק שהם לא התכוונו להזיק לי, אלא רק להשתעשע.

מאז יחסינו התהדקו והתחזקו, אף שהמפגש הראשון בינינו נשאר חרות בזיכרוני.

התלמידים בבית הספר הם כמו ילדינו, ואנו חייבים להיות טובים אליהם כדי למשוך אותם ללמידה. אל לנו להחזיר להם על מעשיהם הרעים בעונש וברוע לב - טעות שמנסים לתקנה בטעות לעולם אינה מניבה דבר טוב, אלא רק מעצימה את הבעיות עד שהמצב נעשה בלתי נסבל וקשה לתקן את הטעות. הוי מורים חדשים, נהגו בטוב בבניכם ובתלמידיכם. הרי הם כפרחים, ועלינו לעבוד קשה כדי להשאירם פורחים ורעננים. התרחקו מקוציהם, וחפשו דרך ישירה אל הצוף שלהם, כדי להתבשם בריחם הנעים.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَكْنِيكَاتُ جَهَنَّمِيَّةٌ

لَحْظَاتُ تِلْكَ اللَّيْلَةِ لَا تَفَارِقُنِي الْبَتَّةَ؛ ظَلَلْتُ أَثْقَلْتُ وَلَا أَدْرِي عَلَى أَيِّ جَنْبٍ اسْتَقَرُّ. أَحَاسِيْسُ وَمَشَاعِرُ تَخْتَلِجُنِي، وَأَفْكَارُ تَرَاوِدُنِي مِنْ كُلِّ حَدَبٍ وَصَوْبٍ.

يَا قَلْبُ اتَّنِدْ!! فَمَا الصَّبْرُ إِلَّا سَاعَةٌ، وَغَدًا يَجِيءُ الصَّبْحُ؛ أَلَيْسَ الصَّبْحُ بَقَرِيبٍ!؟

وَمَا إِنْ شَقَّ نَوْرُ الصَّبْحِ الْأَفَقَ مَعْلِنًا بِدَايَةِ يَوْمٍ جَدِيدٍ حَتَّى، كُنْتُ أَنَا عَلَى أَهْبَةِ الْإِسْتِعْدَادِ. يَقْتَرِبُ الْمَوْعِدُ وَيَزْدَادُ حِمَاسِي اللَّامْتِنَاهِي، لَا أُرِيدُ لِذَاكَرَتِي أَنْ تَنْسِيَ أَيَّ لَحْظَةٍ مِنْ هَذِهِ اللَّحْظَاتِ، أُرِيدُهَا أَنْ تَبْقَى مَحْفُورَةً مَعَ الزَّمَنِ السَّرْمَدِيِّ حَتَّى مَا بَعْدَ الْفَنَاءِ، أُرِيدُهَا أَنْ تَظُلَّ، وَتَسْتَبْقَى مَا حَبِيبُ.

وَصَلْتُ إِلَى الْمَكَانِ الْمُنْشُودِ، كُنْتُ أَحْسَ أَنَّنِي لَا اسْتَطِيعُ الْمَشْيَ أَبَدًا؛ قَدَمَاي تَرْتَفِعَانِ عَنِ الْأَرْضِ، تَخْفَقَانِ بِي وَتَصْطَلِكَانِ كَجَنَاحَيْنِ سَيَّوِصِلَانِنِي عَلَى عَجَلٍ، أَجَلٌ... أَجَلٌ.

أَبْرَقْتُ بِالتَّحَايَا، وَأَرْسَلْتُ كَمَا هَائِلًا مِنَ الْإِبْتِسَامَاتِ الْعَشَوَائِيَّةِ لِكُلِّ مَنْ مَرَّ مِنْ أَمَامِي وَصَادَفَنِي، كُنْتُ أَشْعُرُ أَنَّ أَنْفَاسِي تَرْتَشِفُ السَّعَادَةَ، تَنْطَلِقُ بِالْفَرَحِ، تَسْأَلُ الْجَمِيعَ بِاسْتِغْرَابٍ: لِمَاذَا هَذَا الْوُجُوهُ؟! هَا أَنَا قَدَمْتُ، فَرَحِّبُوا بِي يَا قَوْمُ.

وَبَسْرَعَةِ الْبَرَقِ، بَدَأْتُ اسْتَفْسِرُ عَنْ مَكْتَبِي الَّذِي هُوَ مَكَانُ مَسْتَقَرِّي الْأَبَدِيِّ، طَرِيقِي لِلْمُسْتَقْبَلِ الزَّاهِرِ وَالْحَقِيقِ لِأَحْلَامِي الْوُزْدِيَّةِ. تَبَوَّأْتُ مَوْقِعِي، وَتَمَوَّضَعْتُ فِيهِ، وَصَفَفْتُ عَلَيْهِ حَاجِيَاتِي وَمُقْتَنِيَاتِي، وَرَتَّبْتُهُ لِيُظْهَرَ بِأَبْهَى حُلَّةٍ لِلنَّاطِرِينَ.

جَاءَ الْوَقْتُ الَّذِي سَأُغَادِرُ فِيهِ مَكْتَبِي، مُتَوَجِّهَةً لِقَاعَةِ أَقَابِلُ فِيهَا مَشْجَعِي الْكَثْرُ، وَالْمُعْجِبِينَ الَّذِينَ يَدْعُمُونَ خُطُواتِي، وَيَشْدُونَ مِنْ عَضْدِي وَأَزْرِي؛ إِنَّهُمْ تَلَامِيذِي الرَّائِعُونَ الَّذِينَ مَا انْتَسَبُوا إِلَى هَذِهِ الْمَدْرَسَةِ، إِلَّا لَاسْتِلْهَامِ دَفَقَاتِ مِنَ الْعِلْمِ، وَبُحُورِ مِنَ الْحِكْمَةِ سُرَافِقُهُمْ طَوَالَ عُمْرِهِمْ لِيَنْهَلُ مِنْهَا الْقَاصِي وَالِدَّانِي.

دَخَلْتُ الصَّفَّ فَوَجَدْتُ الْأَضْوَاءَ مُقْفَلَةً، وَكُلَّ وَاحِدٍ مِنَ التَّلَامِيذِ عَلَى وَجْهِهِ عِلَامَاتٌ مِنَ الْبُؤْسِ وَالشَّقَاءِ، وَكَانَهُمْ يَرْتَدُونَ أَوْشَحَةً مِنَ "الطَّفَرِ" وَالضُّبْجِ. اتَّجَهْتُ فَوْرًا نَحْوَ مِقْبَسِ الْكَهْرِبَاءِ، وَشَغَلْتُ أَزْرَارَ التَّحْكَمِ بِهِ وَأَنْرْتُ الْمَكَانَ. وَقَبْلَ أَنْ أَبْدَأَ الْحِصَّةَ، سَمِعْتُ طَالِبًا يَقُولُ: مُعَلِّمَتِي... هَلْ لَكَ أَنْ تُشْغَلِي جِهَازَ التَّكْيِيفِ وَالتَّبْرِيدِ؟ فَنَحْنُ نَشْعُرُ بِالْحَرِّ الشَّدِيدِ. تَبَسَّمْتُ وَقُلْتُ لَهُ: "أَجَلٌ بِكُلِّ تَأْكِيدٍ، فِي التَّوَّ وَالسَّاعَةِ... لَا عَلَيْكَ".

أَمْسَكْتُ جِهَازَ التَّحْكَمِ عَنْ بُعْدٍ، وَبَدَأْتُ أَضْغَطُ زَرَّ التَّشْغِيلِ، وَمَا مِنْ فَائِدَةٍ تُرْجَى. ظَلَّ الْجِهَازُ مُغْلَقًا عَلَى حَالِهِ، وَقَبْلَ أَنْ أَسْأَلَ عَنْ السَّبَبِ. بَادَرَنِي نَفْسُ التَّلْمِيذِ بِالْإِجَابَةِ قَائِلًا: "لَقَدْ طَلَبْتُ مِنْكَ تَشْغِيلَهُ؛ لِأَنَّ جِهَازَ التَّحْكَمِ لَا يَعْمَلُ، وَأَنْتِ أَطْوَلُ مِنَّا، وَلَوْلَا ذَلِكَ لَمَا وَجَدْتَنَا نَجْلِسُ فِي الْحَرِّ هَكَذَا، أَيْزَعُجُكَ ذَلِكَ؟"

قلت: "لا، أبداً".

كَانَ الْجِهَازُ مُرْتَفِعاً بَعْضَ الشَّيْءِ، وَمَعَ طَوْلُ قَامَتِي، إِلَّا أَنَّنِي احْتَجْتُ كُرْسِيًا لِأَصِلَ إِلَى مِفْتَاحِ التَّشْغِيلِ. كُنْتُ وَاقِفَةً وَوَجْهِي مُقَابِلَ لِفَتْحَةِ التَّهْوِيَةِ، وَمَا لَنْ ضَغَطْتُ الْمِفْتَاحَ، حَتَّى نَفَثَ الْجِهَازُ فِي وَجْهِي رَائِحَةً كَرِيهَةً كَادَ أَنْ يَغْشَى عَلَيَّ مِنْهَا. عَدْتُ لِأَقْفَلَ الْجِهَازَ، وَلَكِنْ مَا بِالْيَدِ حِيلَةٌ؛ فَلَقَدْ انْتَشَرَتِ الرَّائِحَةُ فِي الصَّفِّ، وَمَا عَدْتُ أَحْتَمِلُ الْبَقَاءَ فِيهِ. نَظَرْتُ إِلَيْهِمْ، وَكَانَتْ عَلَامَاتُ الْاسْتِفْهَامِ تَحْوُمُ حَوْلَ رُؤُوسِهِمْ، وَيَسْأَلُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ الْآخَرَ عَنْ سَبَبِ الرَّائِحَةِ، وَكَانُوا مُتَضَايِقِينَ جَدًّا مِمَّا حَصَلَ.

لَمْ أَعْبَأُ بِالْمَوْقِفِ، وَطَلَبْتُ مِنْهُمْ أَنْ يَفْتَحُوا الشَّبَابِيكَ، وَفَتَحْتُ أَنَا الْبَابَ، وَخَرَجْتُ حَتَّى أَسْتَنْشِقَ الْهَوَاءَ لِدَقِيقَتَيْنِ، ثُمَّ عَدْتُ. بِادِرْتَهُمْ بِالسَّلَامِ، وَتَعَرَّفْتُ عَلَى أَسْمَائِهِمْ، وَعَرَفْتُهُمْ عَنْ نَفْسِي، وَبَدَأْتُ أَخْبِرُهُمْ عَنْ مَنَهِجِ الْخَطَةِ الَّتِي سَنَسِيرُ وَفَقَهَا. كُنْتُ أَحَاوِلُ أَنْ أَتَجَاوَزَ ذَلِكَ الْمَوْقِفَ حَتَّى لَا أَفْسِدَ بِهِجَةً يَوْمِي، كَتَبْتُ عَلَى السَّبُورَةِ بَعْضَ الْأَسْئَلَةِ لِيُجِيبُوا عَلَيْهَا، حَتَّى أَقَوِّمَ مَسْتَوَى الصَّفِّ بِشَكْلِ عَامٍّ. أَخَذُوا فُرْصَتَهُمْ، مِمَّا جَعَلَنِي أَشْعُرُ بِالْارْتِيَاكِ، وَمَا لَنْ هَمَمْتُ بِالْمَوْقِفِ عِنْدَ انْتِهَائِي مِنْ تَصْحِيحِ الدَّفَاتِرِ، حَتَّى شَعَرْتُ أَنَّ ثَمَّةَ شَيْئًا مَا يَمْنَعُنِي. أَدْرْتُ وَجْهِي إِلَى الْخَلْفِ، وَنَظَرْتُ إِلَى الْكُرْسِيِّ، وَإِذْ بَقِيعَةٌ عَلَيَّ مَمْضُوعَةٌ عَالِقَةٌ عَلَى ثِيَابِي. كَانَ الْمَوْقِفُ فِي غَايَةِ الْقَرَفِ وَالتَّقَرُّزِ؛ أَخْرَجْتُ مُحَارَمَ مِنْ جِيبِي، وَبَدَأْتُ أَحَاوِلُ إِزَالَتَهَا. أَكْمَلْتُ الْحِصَّةَ وَاقِفَةً، لَكِنْ أَحَدُ التَّلَامِيذِ كَانَ مُصِرًّا عَلَى أَنْ يَجْلِسَنِي، وَأَنْ أَخَذَ كُرْسِيَّهِ. رَفَضْتُ ذَلِكَ وَشَكَرْتُهُ؛ فَمَا كَانَ مِنَ الطَّلَبَةِ إِلَّا أَنْ صَرَخُوا بِصَوْتٍ وَاحِدٍ: هُنَاكَ كُرْسِيٌّ فِي آخِرِ الصَّفِّ يَا مَعْلَمَتِي؛ فَهَنَّاكَ طَالِبٌ غَائِبٌ لِهَذَا الْيَوْمِ، وَنَهَضَ أَحَدُهُمْ، وَأَحْضَرَهُ، وَوَضَعَهُ مَكَانَ كُرْسِيِّي الْمُنْتَخِصِّ، فَاثْنَيْتُ عَلَيْهِ وَجَلَسْتُ، وَ أَكْمَلْتُ حِصَّتِي عَلَى الْوَجْهِ الْمَعْتَادِ. وَقَبْلَ أَنْ أَهْمَ بِالْخُرُوجِ، حَصَلَ مَا لَمْ يَكُنْ بِالْحِسَابِ، لَقَدْ كَانَ الْمَدِيرُ يَلْفُ حَوْلَ الصَّفُوفِ فِي جَوْلَةٍ لِيَسْتَطْلِعَ الْأَجْوَاءَ وَلِيَطْمَئِنَّ عَلَى سِيرِ الْعَمَلِيَّةِ التَّعْلِيمِيَّةِ. عِنْدَمَا وَصَلَ إِلَى صَفِّنا دَقَّ الْبَابَ وَفَتَحَهُ، وَإِذْ بِهِ يَشُمُّ بِقَايَا الرَّائِحَةِ الْكَرِيهَةِ. بَدَأَ عَلَى وَجْهِهِ الْغَضَبُ، وَبَادَرَ مُتَسَائِلًا عَنْ السَّبَبِ، وَاسْتَطَرَدَّ قَائِلًا: "بِسَبَبِ إِهْمَالِكُمْ لِنِظَافَةِ الصَّفِّ وَرَائِحَتِهِ، أَنْتُمْ مُحَرَّمُونَ مِنْ رَحْلَةِ هَذَا الْعَامِ، وَلَا تَسْتَحَقُّونَ الذَّهَابَ". صَمَتَ الْجَمِيعُ وَهُمْ مُصْذَمُونَ، وَمَا كَانَ مِنِّي إِلَّا أَنْ تَدَارَكْتُ الْمَوْقِفَ بِخُنْكَتِي، وَأَخْبَرْتُهُ أَنَّ خَلْطَةَ أَعْشَابٍ كَانَتْ مَعِي فِي الْحَقِيبَةِ انْسَكَبَتْ عَلَى الْأَرْضِ، وَأَنَا السَّبَبُ؛ فَاسْتَغْرَبَ مِنِّي، وَلَا مَنِي عَلَى إِحْضَارِ هَكَذَا أَشْيَاءَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. فَتَعَذَّرْتُ مِنْهُ وَقُلْتُ: "إِنَّهَا جَارَتِي الْعُجُوزُ، رَكِبَتْ مَعِي فِي نَفْسِ الْحَافِلَةِ وَأَصْرَتْ أَنْ تَعْطِيَنِي إِيَّاهَا، وَمَاذَا عَسَايَ أَنْ أَفْعَلَ؟! وَوَعَدْتُهُ أَنِّي سَأَحَاوِلُ الْإِلْتِزَامَ وَتَجَنُّبَ هَكَذَا مَوَاقِفَ. حِينَهَا عَفَا عَنْهُمْ، وَتَرَاجَعَ عَنْ قَرَارِهِ، وَتَابَعَ جَوْلَتَهُ.

بَعْدَمَا رَحَلَ، تَجَمَّعَ التَّلَامِيذُ حَوْلِي بِشُكْرٍ وَهُمْ سَعْدَاءُ بِمَا فَعَلْتُ، وَاعْتَرَفُوا لِي أَنَّهُمْ هُمْ مِنْ دَبَرِ الْمَقَالِبِ، وَاعْتَذَرُوا عَنْ فَعْلَتِهِمْ، وَأَنَا بِدَوْرِي أَخْبَرْتُهُمْ أَنَّنِي كُنْتُ أَعْلَمُ أَنَّ الْأَمْرَ لَيْسَ مُحَضَّ مَصَادِفَةً، وَلَكِنَّنِي آثَرْتُ إِعْطَاءَهُمْ فُرْصَةً أُخْرَى لِأَنَّنِي مُؤْمِنَةٌ أَنَّ كُلَّ إِنْسَانٍ مِمَّا يَحْوِي جَانِبًا خَيْرًا مُشْرِقًا فِي نَفْسِهِ، وَإِنْ حَاوَلَ إِخْفَاءَهُ بِتَغْلِيْبِ الْعَمَلِ السَّيِّئِ، كَمَا أَنَّنِي اسْتَشْفَقْتُ ذَلِكَ مِنْ رَدَّةِ فَعْلِهِمْ بَعْدَ الْمُقْلَبِينَ، فَلَقَدْ كَانَ وَاضِحًا أَنَّهُمْ لَا يَقْصِدُونَ إِيْذَائِي بِقَدْرِ مَا أَنَّهُمْ يَرِيدُونَ التَّسْلِيَةَ.

من حينها بدأت علاقتي بهم تزداد متانة وقوة، لكن سيظل لقاء البداية درساً لن ينسوه أبداً. إن التلاميذ في المدرسة ما هم إلا أبناءنا، وعلينا أن نعاملهم بأسلوب حسن حتى نرغبهم بالتعلم، وأن لا نرذ الإساءة بالإساءة؛ فالخطأ الذي نحاول إصلاحه بخطأ آخر لا يصير صواباً؛ لأننا بهذا نجعل المشاكل تزيد تفاقماً. ومع مرور الزمن نصل إلى مرحلة لا يمكننا فيها أن نحل المشكلة؛ لأن الأوان سيكون قد فات.

أيها المعلمون الجدد، رفقا بأولادكم وإخوتكم التلاميذ، فهم الزهرة التي سنشقى في سبيل إبقائها يانعة؛ لهذا، تجنبوا أشواكها واسعوا لأن تجدوا الصراط المستقيم إلى قلبها لتنعمو بطيب عطرها وجمال منظرها.

ישיבות ✍️

נעמה סדן, אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

כי לפעמים כשאתה מורה אתה רוצה להציל את כל העולם, להרגיש גיבור כזה. זאת תחושה סוחפת שקצת מוציאה מאיזון והיא מתעוררת, מפתיע, בעיקר בישיבות פדגוגיות.

אחר הצהריים, חדר מורים, עוגיות מקופסה על השולחן, מורים עייפים נכנסים אחד-אחד בדלת.

לאף אחד לא היה כוח לבוא, אבל באים. המורה המחנך מחזיק ערמת דפים ומקריא שם. על הקיר ממול עולה התעודה עם ההערות והצייונים. כל מורה שיש לו מה לומר יאמר או יידום לעד.

המחנך מתחיל לספר סיפור: "ילד טוב, קשה לו להתרכז, ההורים גרושים, האבא עשה כך, האימא אינה מצליחה להשתלט. ילד מחונן באמת". ואתה, המורה המקצועי היושב לך בפינה, רוצה לעזור, להיות זה שישנה, שיגאל את הילד מהסיפור הקשה.

"ילדה שקטה", מורים מעירים, "לא מדברת בכלל". המורה המחנך אומר: "זה סיפור רגשי". אתה שמעת אותו קודם מספר ששני ההורים נהרגו לפני שנתיים והילדה לבד. "או-קיי, לא ארשום לה הערת 'עליך להגביר את השתתפותך'".

הילד שחייך והמורה לביולוגיה חוששת שהוא ייעודי לאנורקסיה. הוא כל הזמן מדבר על שומנים... "מה עושים?" "לשים לב", "לזמן הורים".

וזה "ילד טוב, הכול בסדר אתו. אפשר לעבור הלאה ברשימה..."

"ילד טוב. אין אימא בתמונה, היא נוסעת הרבה. המשפחה קראית, בגלל זה הוא שקט. בזמן האחרון דברים השתפרו". המורה למתמטיקה מהנהן, עובר באצבע על רשימת הצייונים שלו ומחזיר את מבטו אל המחנך.

לרגע אינך קולט: כל הילדים בבית הספר נראים ילדים סבבה, רגילים כאלה.

מאיפה כל הסיפורים? מה קורה בעולם הזה?

ומכל עבר עולות ההצעות... "אולי נשלח לרבקה?" "נבקש עזרה מהרווחה?"

"נפנה למרכז למידה?" "מה עם ביבליותרפיה לשנה הבאה?"

בית הספר יתקן את הכול?

יש פה משהו חושפני: מה מורים צריכים לדעת? ומה עדיף שיישאר עלום מאתנו? וכמה להתערב? הרי לכל אחד יש קשיים בחיים, לא נוכל ליישר את הדרך עבור כולם. הדרך ממילא לא תהיה ישרה עבור כולם.

ולרגע עולות בראשי תמונות משעשעות כאלה: מה אם תלמידים היו יושבים לישיבות כאלה על המורים: כמה שולחנות מחוברים במרכז הכיתה, סוכריות גומי צבעוניות ו"ציטוס" ככיבוד על השולחן, ותלמיד אחד יושב ברצינות ובידיו דפים הנושאים את שמות המורים. תלמידים מכל הכיתות נכנסים ויושבים סביב בכובד ראש. אחד נכנס באיחור. "סליחה", הוא פולט, "יצאתי מוקדם מחוג התעמלות קרקע, באמת שלא יכולתי לצאת מוקדם יותר, הישיבות האלה נקבעות בזמנים מאוד קשים..."

הדיון מתחיל. "הוא מלמד משעמם כי יש לו תאומות קטנות בבית, אז הוא מכין מערכים בשעות הקטנות של הלילה או בא בכלל לא מוכן. צריך לסייע לו בשירותי בייביסיטר, נפנה אותו למאיה".

ו"יש מורה שכבר לא שומעת טוב כל כך, בגלל זה יש בלגן בשיעור שלה. היא לא מצליחה להבין מאיפה דברים מתחילים. זו הזנחה, איך היא לא מטפלת בבעיה הזו? נפנה אותה לשירותי הרווחה".

"המורה הזאת בסדר גמור, אפשר לעבור הלאה..."

"מה לגבי המורה הזו? הוא ממש מדאיג - כל כך מכונס בעצמו. אני חושש שהדימוי העצמי שלו נמוך - אולי בגלל המשכורת, אולי אימא שלו לוחצת, אולי רצתה שיעבוד בהיי-טק או בבית חולים. דרך אגב, היא הונגריה? אני בעד הונגרים והכול, אבל אתם יודעים - יש להם הרגלים אחרים משם".

ואני נוחתת חזרה בחדר המורים. יש מורים שכמעט תמיד מדברים בישיבות על כך שהתלמידים שלהם התקדמו, ויש מורים שתמיד רואים שחורות ויש להם מה לומר על כמה שהתלמיד הזה מדאיג, או שאין לו גבולות. מה בעיני המורה ומה בגוף התלמיד? איזה מין מורה אני רוצה להיות בישיבות הללו? עד איפה מתערבים? עד איפה מצילים? עד איפה מכבדים?

הכוכבים כבר יוצאים. גם המורים יוצאים מחדר המורים.

הלב מלא.

זו שנתי הראשונה בישיבות האלו. הן שואבות, הן תקועות בזמנים לא נוחים ומגלים בהם סיפורים על סיפורים על סיפורים. בני אדם מונחים

על שולחן הניתוחים זה אחר זה, ומורים מנתחים באהבה, בכאב, לעתים
בחשש ואף בכעס. יש רצון לקדם, לברר, לראות תמונה כוללת. אחרי ישיבה
כזאת לפעמים קשה כבר להכיל, ואז מתחילה עוד אחת. כן, ככה נראה אחר
צהריים לקראת תעודות...

סעבודות לחירות: להרים עוגנים ולהפליג לדרך חדשה

סיוסנו של איש היי-טק שעבר להוראה

יניב אוריאל, ססינר הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

כשהיינו צעירים היינו כמו יורדי ים השטים באנייה בים הפתוח מנמל לנמל. בכל מקום היינו מורידים את העוגן, יורדים אל החוף, מכירים את המקומיים ולומדים מהם דבר או שניים. אבל עד מהרה היינו חוזרים אל הספינה שלנו, מרימים את העוגן ומפליגים לדרך, למקום אחר - לפעמים רחוק, לפעמים קרוב, לפעמים זר ושונה ולפעמים דומה ובטוח.

עד שיום אחד הגעתי לנמל אחד, הורדתי עוגן, ירדתי אל החוף ופשוט נשארתי שם. בהתחלה ללא סיבה מוגדרת, סתם כי היה לי נחמד, ואז התווספו להן סיבות רבות. וכל סיבה שהתווספה הייתה כמו עוגן נוסף שקשר את הספינה שלי לחוף.

לאנשים שונים יש עוגנים שונים, ולי היו כמה וכמה. בהתחלה לא שמים לב אליהם, ולא רואים בהם עוגנים, אבל ככל שעובר הזמן הם גדלים ונעשים כבדים יותר. יש להם צורות רבות ושמות רבים. יש כאלה שנקראים "עבודה", ויש כאלה שנקראים "קידום", אחרים נקראים "זוגיות" או "אהבה". יש עוגנים כלכליים והתחייבויות כספיות המחייבים אותנו להמשיך לעבוד, יש עוגנים חברתיים המעמיסים עלינו ציפיות - לעמוד בסטנדרטים ולהגשים פוטנציאל. יש גם עוגנים אישיים של כבוד, בושה ופחד, ואפילו עוגנים של פחדנות ועצלות. לי היו עוגנים מכל הסוגים ובכל הגדלים. אספתי אותם עם השנים, אחד-אחד. כמובן שלא קראתי להם כך, ולא ראיתי בהם עוגנים. אהבתי אותם וקיבלתי אותם על עצמי ברצון. וגם אם נדמה לי שהם מגבילים אותי או קושרים אותי, ייחסתי לזה משמעות חיובית, ומילאתי את עצמי בסיבות "הגיוניות" כדי להסביר לעצמי למה זה טוב ומדוע זה נכון.

לאט-לאט, בלי לשים לב, הספינה שלי התמלאה אבק וכוסתה באצות ים. שכחתי מקיומה. שכחתי שפעם שטתי בימים. שכחתי שפעם הייתי רב החובל,

ויכולתי לבחור את הנתיב בים לפי רצוני - פעם לפי הכוכבים ופעם לפי תחושת בטן, כזו האומרת לי שהדרך הנכונה היא זו הנמצאת מעבר לאופק. למעשה לא יכולתי לשוט לשום מקום, וסיפרתי לעצמי כל הזמן שאיני רוצה לשוט לשום מקום.

אבל זה לא היה נכון כלל. רציתי מאוד לשוט. רציתי לצאת לים הפתוח. רציתי ללמוד. רציתי לראות. רציתי לאהוב. רציתי לחיות.

אבל האנייה שלי הייתה בנמל, קשורה בעוגנים רבים. ואף שלמראית עין היה הנמל מקום נעים וטוב, הוא לא היה כזה כלל.

פעמים רבות חשבתי להרים את העוגנים שלי. לא אהבתי את העבודה שלי, אבל לא יכולתי להפליג לעבודה חדשה. לא אהבתי את המרדף אחרי העושר המזויף ואת האושר שבא בעקבותיו משום שמהר מאוד גיליתי שגם הוא אינו אמתי. לא אהבתי את המירוץ מורט העצבים שהייתי חלק ממנו, וחמור מכול - פשוט לא אהבתי. הכוונה היא לאהבת אמת של נתינה בלא גבולות ובלא תנאים. כזו שקוראים עליה בספרים ורואים בסרטים, כזו שכדאי לקום בשבילה בבוקר ולחשוב עליה רגע לפני שנרדמים.

ידעתי שכל הדברים האלה נמצאים אי-שם, וידעתי שאני יכול למצוא אותם, ואפילו ידעתי איך - בעזרת האנייה שלי. ראיתי אותה בכל יום כשעברתי ליד הנמל, אבל היא לא זזה כי הייתה קשורה בעוגנים.

אבל אז, כמו באותם סרטים ישנים, בוקר אחד עברתי ליד הנמל כבכל יום. אך זה לא היה עוד יום, זה לא היה יום כשאר הימים. רוח חדשה נשבה, מזג האוויר היה שונה. דומה שאפילו השמש האירה באור אחר. בתחילה חשתי פחד, חשש מפני המצב החדש. לא רציתי בו, לא בחרתי בו (לא במודע), אבל הוא היה שם ולא יכולתי להתנגד לו.

ואז הבנתי: או שאשתנה ואעלה על האנייה שלי, או שהיא תפליג בלעדיי, ואני אשאר בחוף בלעדיה לתמיד!

שבוע לפני תחילת שנת הלימודים עליתי על האנייה שלי, מלא פחדים וחששות לרוב, אבל במצב רוח מרומם. אני בדרך לחוף אחר, לארץ לא נודעת - אני הולך להיות מורה. מלא בהתרגשות, במוטיבציה ובחזון. שוב אני אוזח

בהגה, שוב אני מרגיש את רסס הגלים על פניי.

סוף-סוף הרמתי את העוגן ואני בדרך חדשה.

סוף-סוף אני מורה.

החלום שאינו קיים ✍️

אביבה סימן טוב, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

רעש העלים המתנפצים הפר את דממת הלילה. ליטל רצה במהירות, נשמתה נעשתה כבדה, עיניה תרו אחר מקום מקלט. "אני לא יכולה יותר, לאן לפנות?" חשבה. אך הצעדים מאחוריה נעשו קרובים ולא הותירו לה זמן לחשוב. "אלוקים, אנא עזור לי!" התחננה בלבה.

מרחוק, מול עיניה, נצנץ אור בין העלים הנעים ברוח. דפיקות לבה גברו, ונראה לה כי נשמעו למרחוק. היא הרגישה כי לבה חש צורך לצאת ממקומו מרוב אושר. "בית - עזרה", לחשה בשפתיים חרבות.

ליטל הגדילה את צעדיה. רגליה העייפות כשלו, ברכיה נשרטו וזבו דם, אך היא לא ויתרה. "עוד מאמץ קטן, יש תקווה", עודדה את עצמה. יש לה מטרה והיא מתקדמת לעברה במהירות. הצעדים מאחוריה נשמעו רחוקים. כן, היא הצליחה להתרחק מהם, הם איבדו את עקבותיה.

ליטל עצרה ממרוצתה ליד שער הבית, ופתחה אותו לאט ובזהירות. השער חרק חרישית, ומהבית נשמעו קולות שירה, והם ערבו לאוזניה. תוך כדי הליכה היא חלצה את נעליה ונכנסה לחצר. בחצר שרתה עלטה כבדה, והיא גישה בידיה לכיוון האור הנשפך מהצוהר הקטן והגבוה. חרש-חרש טיפסה על ארגז סמוך שעמד ליד הקיר, והמחזה שנגלה לעיניה היה מרהיב.

קבוצת ילדים ישובים על כיסאות במעגל, ועיניהם מופנות אל מישהי בוגרת היושבת מולם. גופם לא נע ולא זע. הם היו קשובים, וחיוך גדול נפרש על שפתותיהם. ליטל הייתה מוקסמת, ובלי להרגיש ירדה אט-אט מעל הארגז, והחלה לצעוד לכיוון דלת הכניסה. היא הרגישה כי חבלי קסם מושכים אותה לשם מבלי שתרצה. האור החזק שבקע מהבית גרם לה למצמץ בעיניה אך לא הטריד אותה, והיא המשיכה לצעוד כמהופנטת. ליטל הייתה רואה ואינה נראית, אף אחד מהנוכחים לא הרגיש בה.

באותו רגע נטרקה הדלת בחוזקה, ויצורים מהחלל החיצון החלו לצעוד לכיוונה. הם היו רבים והתפזרו בחדר בעודם ממלמלים הברות שלא היו

מובנות לה. לפתע החלו כולם לצעוד לכיוונה. ליטל ניסתה לקרוא מה כתוב על היצורים הללו, אך הכול היה מטושטש, וככל שהתקרבו היא הצליחה לקרוא את הכתוב ונחרדה. כן, היא מכירה אותם, הם אלו שרדפו אחריה כל הדרך ביער! איך הם ידעו שהיא כאן? ליטל החלה להסתובב ולחפש מקום להתחבא בו, אך ללא הצלחה. הם התקרבו מכל עבר והחלו להושיט ידיים לכיוונה.

היצור הראשון שהגיע אליה שלח את ידיו ואחז בידה הימנית. הוא ניער אותה ומלמל בשאגה: "מה עם התכנית השנתית? מדוע לא סיימת אותה?" מהצד האחר הגיע יצור בעל עין אחת, אחז בבגדיה ולחש באיזם: "הילד נפצע בתחילת השבוע ועדיין לא שלחת דוח תאונה". בעוד הוא מדבר הופיע יצור שלישי בעל שפם, אחז בבגדיה, הנהן בראשו וצקצק בלשונו כמורה המוכיח את תלמידו. הוא חזר על מילה אחת כמה פעמים: "ביטחון, ביטחון, ביטחון..." מולה הופיע יצור גבוה בעל ארשת רצינית, הנראה כמנהיג הקבוצה. ממרומי גובהו הוא הושיט את ידו אל ראשה והחל להקיש עליו. "שוב שכחת למלא את טופסי השיחות האישיות?"

ראשה החל לכאוב. ליטל עצמה את עיניה ולחצה על אוזניה בידה. היא לא רצתה לשמוע עוד דבר. היא פתחה את עיניה וראתה יצור שמנמן מושיט ידיים לכיוון לבה וצועק בקול צרוד: "מה כתבת בטופס השילוב? את בטוחה?" ליטל הרגישה מסוחררת וניסתה להשתחרר, אך ללא הצלחה.

לפתע זעקה זעקה מרה והכול קפא. נעלם הגן, נעלמו היצורים המשוונים. ליטל קפצה קפיצה. היא הייתה מכוסה זיעה קרה וידיה רעדו. על השולחן היו מונחים טפסים ועליהם באותיות זוהרות "גן חרצית". ליטל פתחה אותם ומצאה כי כל הטפסים נמצאים במקומם, ואז כמו בקסם הופיעו מול עיניה, זה אחר זה, ילדי גנה, אווזים יד ביד וחיוך מרצד על שפתותיהם הרכות. הילדים הקיפו אותה, המעגל שפע אהבה. הם הזכירו לה את הילדים שהופיעו בחלומה. חיוך החל לבצבץ על שפתיה ולבה נמלא גאווה. זה היה גנה הנהדר שנתן לה להבין את המסר שבחלום, שעל אף הטפסים המרובים הגוזלים ממנה את מרצה ואת זמנה יש משהו יקר וחשוב יותר - הילדים. החום והאהבה שלהם גורמים לה סיפוק וגאווה.

”סשהו חדש סתחיל אצלי עכשיו” ✍️

סורן שדה, הסכללה האקדמית לחינוך גבעת ושינגטון

במבט לאחור, דברים קורים תמיד ברגע הנכון, והנקודות במסע חיי מתחילות אט-אט להתחבר לקו ישר אין-סופי! אין אדם שלא יזדהה עם התחושה שאנו מעבירים את כל חיינו בין זיכרונות לתכניות, בין כיסופים לתקוות. מאז ומתמיד בערה בי אש פנימית למצוא את ייעודי. כתבתי לא מעט ”תכניות מגירה”

והצבתי בהן מטרות: להתפתח, ללמוד ולהטביע את חותמי בזמן שעומד לרשותי בעולם הזה.

החלטתי למלא את מה שריק ולאפשר למשהו חדש להתחיל אצלי, ועכשיו. בחרתי להפסיק לברוח למוכר ולידוע, להיות אמיצה ולהגשים את אשר ייחלתי תמיד: להציב יעדים ומטרות ולהתמודד עם מציאות אחרת, שונה, נכונה ומשמעותית! מארק טווין קבע: ”שני הימים החשובים ביותר בחייך הם היום שנולדת בו והיום שגילית בו למה...” אח, כמה שהוא צדק!

נישאתי בגיל 22, ומיד מצאתי עצמי אימא צעירה בת 23. נשאבתי לתא משפחתי, מגדלת ומטפחת את ילדיי באהבה גדולה, אך גם בתחושת החמצה. כמעין שיתוק תקף אותי בקביעות וסירס את הרצון האמתי שלי לצאת לעולם ולהעמיד את ”מורן” במרכז, פעם אחת לפני כולם... ללא תחושת מבוכה וללא ייסורי מצפון. בתוך תוכי ידעתי שהכול עניין של זמן, והאמנתי ש”לפעמים חלומות מתגשמים”!

בזמן כתיבת שורות אלה רצים בראשי זיכרונות ילדות... הצטיינתי בלימודים, התמדתי, השקעתי, אהבתי ללמוד, נהניתי מכל עשייה שדרשה למידה והכרתי את נקודות החוזק שבי. המשפחה הקרובה התפארה תמיד בהישגיי וניבאה לי גדולות. חיזור עיקש אחר האמת הפנימית שלי הוביל אותי למסע של צמיחה. כנראה הייתי זקוקה לזמן ולעיתוי הנכון.

בנקודת זמן זו בחיי (23) חשתי לא פעם חסרת אמירה. נשאבתי אל שגרת היום, והיא הותירה בי קיבעון והעצימה את הקושי שבהתמסרות לבינוניות, לבחירה הכושלת להסתפק במוכר ובנוח ובכל מה שאינו מצריך החלטה

לשינוי של ממש בחיי. סימנתי בדבקות את הטריטוריה שלי, גידלתי במסירות את ילדיי, וכל פלישה בלתי צפויה הצליחה לערער את ביטחוני והעמידה את יכולותי הבלתי ממומשות במבחן. הפחד מחוסר שליטה ומהפרת האיזון הוביל אותי לערער על יכולותיי.

תחום ההוראה ועולם החינוך, והחינוך המיוחד בפרט, היו תמיד חלק ממני, חלק בלתי נפרד שבער בתוכי. בצבא הייתי מדריכת נוער בסיכון. מאז שאני זוכרת את עצמי הייתה בי משיכה לאוכלוסייה בעלת צרכים מיוחדים, ולא פעם חלפה בי מחשבה: "מדוע? מהיכן מגיעה משיכה זו? האם אפשר לקשור זאת לחוויה שעברתי?" אין בידי תשובות. לדעתי המשיכה נובעת בעיקר ממרכיבי אישיות מולדים של האדם - או שיש לך את זה, או שלא...

לא אשכח את היום הגורלי שהחלטתי חד-משמעית לפעול ולא להיות עוד צופה מהצד. הגעתי לצומת בחיי, ועשיתי צעד של ממש לשינוי. בחרתי לקחת סיכון, "להזיז את הגבינה שלי" ו"לא לפחד מהפחד", כפי ששר שלמה ארצי. זה קרה ביום שחילקו בתיבות הדואר את העיתון השבועי: יבנתון. עלעלתי בו, ולפתע פגשו עיניי מודעה גדולה שהזמינה את תושבי יבנה, בעלי משפחות ובעלי משרות, להגשים את חלומם האקדמי - לימודי תואר ראשון. הפרויקט הציג "הזדמנות שנייה" לכל אלו שלכאורה איחרו את הרכבת, אך מתברר שהנה היא יוצאת שוב מהתחנה, מזמנת עלייה נוספת לאלה שנותרו מאחור.

ספק אם הייתי היום מחנכת כיתה קטנה ל"ל אלמלא מודעה גורלית זו. המודעה שינתה את חיי. שינסתי מותניים ובראש מורם פסעתי אל ציר השינוי והתגלית. הרגשתי מלאת עוצמה וכוח, ונהניתי מהגבינה החדשה שלי! הידיעה שבכל פעם שמסתיים משהו בהכרח מתחיל משהו חדש, טוב יותר, גבוה יותר ומספק יותר, חיזקה אותי. כל אכזבה שהייתה אצורה בי התחלפה ברגע בשמחה גדולה. רציתי לשנות, להתרענן ולהגשים את עצמי, לצאת לאוניברסיטה של החיים, ולהאמין שהכול עוד אפשרי.

השנה הראשונה הייתה לא פשוטה בכמה היבטים, בפרט כי לימדתי כיתה חלוצה של החינוך המיוחד בבית ספר רגיל. הרגשתי כי חובת ההוכחה עליי, וידעתי כי עליי לתפוס הזדמנות מקצועית זו חזק בשתי ידיי. לא פעם נאלצתי לגייס את כוחותיי ולהסתיר את מצוקתי, להדחיק את תחושותיי ואת התלבטויותיי כדי להיענות לדרישות המערכת ולהשתלב באופן תקין, על פי הנורמות המקובלות. ההתמודדות זימנה סיטואציות חדשות

ומורכבות, ואני פעלתי בשיקול דעת ובחרתי בתבונה מה נכון לעשות ומה לא. במובן מסוים זו הייתה שנה של הישרדות. משום שהייתי אימא מנוסה, הייתה בי יכולת להכיל את הצוות ואת המסגרת החדשה! בשלות רגשית ואינטואיציות חזקות האירו את הדרך הבלתי מוכרת, וסייעו לי רבות למצוא את הנתיב הנכון.

הבנתי כי ההחלטה להיות מורה אינה רק בחירת מקצוע לחיים, אלא אורח חיים. כמורה חדשה עמדו בפניי אתגרים רבים, אישיים ומקצועיים. אמנם הגעתי עם ידע ומיומנויות הוראה שרכשתי בלימודי, אך היה עליי ללמוד לזהות בכוחות עצמי את שגרת החיים בבית הספר, ולנסות להשתלב ללא מהומות וזרקורים מיותרים.

ניהול כיתה וניווט, גילוי אחריות כלפי התלמידים, פתיחת ערוצי תקשורת בכיתה, יצירת הרגלי למידה, התמודדות עם הורים, עמיתים ובעלי תפקידים, השתלבות ומעורבות בבית הספר, ניהול זמן, התמצאות בדרכי הוראה ומערכי שיעור, התפתחות מקצועית... כל אלו סטרו על פניי והציבו דילמה משמעותית: האם המשימה אפשרית?

לרגע הייתה המציאות החינוכית שפעלתי בה מאיימת כל כך ומתישה, עד שחשתי לא פעם כאדם זר בארץ חדשה, "ארץ ההוראה". טרם ביקרתי בכל האתרים שמזמנת עבורי ארץ זו, אני עדיין מגבשת את זהותי בה, אך ב"אתר הכיתתי" שאני מבקרת בו מדי יום מצאתי את עצמי אוהבת אהבה גדולה את המקום, נהנית מהיופי של נופיו, מכילה את מורכבותם של "תושביו", ומקיימת בהתמדה דיאלוג עמם. כל זאת כדי לעורר בהם יכולת להסתכל פנימה אל עולמם ולהבין את דרכי התנהלותם. עליי להודות - בזכותם אני מקיימת דיאלוג אמתי עם עצמי. הם מראה קטנה הנותנת לי נקודת מבט אישית ומיוחדת.

על אף הקשיים והתהפוכות אני מביטה אל האופק ויודעת בכל לבי כי אפשר להגשים כמעט כל חלום. הצלחתי ליצור קרקע יציבה ובטוחה לתלמידיי, לצמוח ולחוות הצלחות לצד כישלונות, שהם חלק בלתי נפרד במסע של חיי. היום, בגיל ארבעים, אני אימא לשלושה ילדים מדהימים המעריצים אותי על הנחישות ועל הדרך שעברתי, ואני מודה בכל פעם מחדש על ההגשמה ועל ההזדמנות שניתנה לי. סיימתי את התואר הראשון ואת תעודת ההוראה בחינוך מיוחד בהצטיינות. עם כל הטוב שאלוהים מביא לפתחנו, נפתחה עבורי דלת בתחום המקצועי. זו השנה השנייה שלי כמחנכת, ואני צועדת

גאה בשבילי המימוש העצמי, חשה סיפוק ויודעת מה נכון וטוב לי. אכן, בשלו
עבורי התנאים להתפתחות אישית - אני חופשייה ומאושרת להיות מי שאני,
לבחור את בחירותיי ולממש את כישורי.
במבוך החיים הגדול עוברים דרכים ושבילים שונים, ואני מצאתי את הקסם
שב"ארץ ההוראה", קסם הגורם לי להרגיש נהדר עם עצמי.

לא צריך סזל - צריך סקום

יפעת צרפתי, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

גברת מנהלת, שלום,

אני הדס - אחות, בת, דודה, חברה, אשת איש, מורה ואימא. אבל מעל לכול אני בן אדם, בן אדם רגיש. את, גברת מנהלת, לקחת תכונה אנושית כל כך, בונה כל כך, וגרמת לה להיות לחולשה הגדולה ביותר בי.

כבר כשהמפקחת הפנתה אותי לבית הספר שלך הייתה לי הרגשה לא טובה - אני מכירה את עצמי,

ואמרתי למפקחת שעדיף לשבץ אותי בבית ספר יסודי בשנה הראשונה. אך היא אמרה שזה מה שיש. אז שכנעתי את עצמי שכדאי להתמודד עם האתגר של חטיבת ביניים, ושזה יילמד אותי המון. הרכזת שראיינה אותי שידרה אנושיות וחום, והבטיחה כתף תומכת.

ואז הוזמנתי לריאיון אצלך, גברת מנהלת. בשיחתנו לא הפסקת להתפאר בכך שכבר בשנה הראשונה שלך כמורה "זרקו" אותך לגוב האריות, ועדיין הצלחת להיות המופע המרכזי בכיתה, מלכת הכיתה. כבר בשיחתנו הראשונה הגאווה נטפה ממך כמו דבש ניגר. אבל אז עוד הייתי תמימה והאמנתי שיש הרבה מה ללמוד ממך ושיש עם מי לדבר. בימי ההכנה לשנת הלימודים היו לנו עוד כמה מפגשים, עם מורים אחרים. גם שם לא פסקת לתאר איך בחרו דווקא בך לנהל את בית הספר הזה, ואיך הבאת אותו מפשיטת רגל להצלחה ולמצוינות. צורת הדיבור שלך, כבר אז, גילתה שאינך מקבלת דעות של אחרים, שהדרך שלך היא הטובה ביותר, ושמי שאינו הולך בדרכך - מקומו אינו בבית הספר הזה. ימי העיון היו נפלאים ומעניינים. הצלחת לחייך ולהיות קצת חברותית כלפי הצוות. אפילו אזרתי אומץ ובאתי להודות לך על ההרצאות המעניינות. התחלתי את השנה בהלם מוחלט. כבר בתחילת השנה למדתי שהסמינר לא באמת הכין אותי למתרחש בשטח. משום שאני אדם רגיש בכיתי הרבה בסמסטר הראשון. לא בזמן השיעור, אלא בהפסקות ולכל מי שרק היה מוכן להקשיב. תמיד חשבתי שמשוהו אצלי לא בסדר, ביקשתי עצות מכל מי שרק

היה אפשר, פניתי לעזרה, רציתי לתקן את עצמי. כשהתלמידים התחצפו, אמרו מילים גסות, צעקו, זלזלו, היו אלימים זה כלפי זה, צוות הניהול בבית הספר גרם לי להאמין שזה בעיקר בגללי, שאיני מורה טובה מספיק. הביקורת העצמית הייתה עצומה, והייתי נתונה בלחץ רב. בנוסף לכל זה מצב המשפחה בבית לא היה מזהיר. בעלי והתינוק היו חולים הרבה בתחילת השנה, ואף שלא לקחתי ימי חופש כדי ללוות את הקטן שלי למעון בפעם הראשונה, ואף שלקחתי רק יום וחצי חופש בימים שהקטן היה חולה בבית, צורח מכאבים, לא ישן ולא אוכל, את, גברת מנהלת, הבהרת לי שאני נעדרת הרבה יחסית למורה חדשה, ושהילדים שלך גדלו עם מטפלת. רמזת שאני צריכה ללמוד ממך.

ואז, אז נפל לי האסימון. אין עם מי לדבר, אין הבנה ואין כתף תומכת. המצב בבית שלי לא היה טוב, ובמקום להסתכל על כל הפעמים שבאתי לבית הספר והשארתי את הקטן שלי בוכה וסובל בבית, ועל המאמץ שעשיתי, בחרת להסתכל על מה שלא היה טוב. כאילו בתור עובדת אין לי זכות לקחת ימי מחלת ילד, וכאילו אימא לא צריכה להיות שם בשביל הילד שלה ובשביל בעלה.

עבדתי עד שעות הלילה המאוחרות. כתבתי מערכי שיעור, דיברתי עם מורים והורים, קראתי. הכול כדי להשתפר ולשפר את המצב בכיתה. כשתלמידים התקשו בחומר הלימוד נשארתי אחרי שעות הלימוד כדי לעזור להם. הכנתי כרטיסיות ומשחקי לימוד בכסף שלי. פתחתי כתובת דוא"ל כדי להיות תמיד בקשר ותמיד שם בשביל התלמידים שלי. באתי חולה לעבודה, התנדבתי לדברים רבים שהייתם צריכים עזרה בהם, ואף פעם לא סירבתי כשביקשתם ממני לעשות משהו. אך את, גברת מנהלת, לא ראית זאת, או ראית ובחרת להתעלם. לעולם לא אדע. ומה קיבלתי ממך בתמורה? את צעקת עליי והערת לי הערות מזלזלות כמה פעמים מול תלמידיי. כשהייתה לי הערכה מעצבת שוב צעקת עליי, וקבעת שלא באמת השתניתי והשתפרתי, ושמבחינתך אני ראויה לעבור סטאז'. גרמת לי לבכות. לא בגלל תוכן דבריך, אלא משום שלא האמנתי שמבוגר שמכבד את עצמו מסוגל להתנהג כך לעובדיו. התנהגת אליי כמו לנמלה קטנה בשיירה שלך, וברגע אחד מעכת אותי. יום למחרת נכנסת בהפתעה לכיתה שלי, אותה כיתה קשה, הקבצה ג, וראית איך התלמידים עבדו יפה ובשקט וענו יפה לשאלותייך. הייתי בעננים, חשבתי שסוף-סוף ראית את השינוי שדיברתי עליו, ושסוף-סוף אזכה ממך למילה טובה. אך

חיכיתי לשווא. לא אמרת אף מילה, אפילו לא חיוך. שום דבר במבטך לא הראה שהכרת בשינוי שעשיתי ושהיית עדה לו. הימים עברו והביטחון שלי בעצמי ובעבודתי עלה. למדתי, יישמתי עצות רבות שקיבלתי, ופיתחתי גם כמה שיטות משלי להתמודד עם התלמידים. דיברתי עם עצמי הרבה, קיבלתי כתף תומכת בקורס הסטאז', ולמדתי את שם המשחק - עם מי לדבר ועם מי לא לדבר בחדר המורים, ועל מה. הגעתי כל יום עם חיוך לעבודה כי הבנתי סוף-סוף שלא משנה מה אעשה, לך יש דעה עליי, וכנראה היא לא תשתנה. אז התחלתי לפעול בשביל עצמי ולא בשביל למצוא חן בעינייך. העמידה שלי בכיתה השתנתה והשתפרה, ונעשיתי בטוחה יותר בדרכי. ועם כל הכבוד, הבנתי שהתנהגות התלמידים אינה תלויה רק בי. כשהמפקחת הגיעה לצפות בי קיבלתי ביקורות טובות ובונות על ניהול הכיתה ועל הידע המקצועי שלי, ואני יודעת שגם את יודעת מזה, אך לא טרחת להראות את זה ולהגיד מילה טובה. אך בישיבה האחרונה שהייתה לנו ידעת להגיד על עצמך דברים טובים, וסיפרת שאת מובילה את בית-הספר הזה למצוינות.

בתחילת מאי קבעתי אתך פגישה. רציתי לדעת את הדין לגבי העתיד שלי בבית הספר שלך. היה בי חלק שרצה שתרצי שאמשיך, שתרצי לטפח אותי ושאני אוכיח לך שאני טובה. והיה בי חלק אחר שידע כבר לפני הפגישה שאינך יודעת להכיל רגשות של אחרים, ושאיןך בנויה לחזק את "החלשים". ואכן זה מה שהחלטת. פטרת אותי במשפט "משנה מקום, משנה מזל". לא נתת לי סיכוי לשכנע אותך אחרת.

ואת יודעת מה, גברת מנהלת, המשפט שלך לא יצא לי מהראש, ואחרי כמה ימים של חשיבה הבנתי משהו ורציתי להגיד לך:

תודה, גברת מנהלת, שאת משחררת אותי מבית הספר "המצוין" שלך לבית ספר אחר שיעריכו בו את העבודה שלי וייבנו אותי במקום לרמוס אותי. תודה, גברת מנהלת, שהראית לי למה גאווה מובילה ואיזה אדם ועובד אני רוצה להיות. תודה, גברת מנהלת, ששחררת אותי למקום שיבינו בו שאני אימא ובן אדם, ושגם אני חולה לפעמים וצריכה להחלים או להיות שם בשביל הבן שלי. תודה, גברת מנהלת, שגרמת לי להבין שהמשפחה היא מעל לכול בחיי. תודה, גברת מנהלת, שאת נותנת לי ללכת למקום שיכבדו בו את זכויותי כעובדת. ומעל לכול, תודה רבה, גברת מנהלת, שבניסיוןך להשפיל אותי ולזלזל בי עזרת לי וגרמת לי להבין שהבן אדם הראשון שצריך לקבל ולהעריך אותי,

הוא אני. רק אני יודעת מה באמת קורה בכיתה שלי. רק אני באמת יודעת כמה אני משקיעה בעבודה הזאת, שהיא יותר מעבודה בשבילי. רק אני יודעת כמה מוטיבציה יש לי, ומה המעלות והחסרונות שלי, ומה אני מוכנה לעשות ואכן עושה בשביל התלמידים שלי.

ועצה קטנה לי בשבילך, גברת מנהלת, כל עובד זקוק מדי פעם למילה טובה ולאישור שעבודתו מוערכת ומתבצעת כראוי, על אחת כמה וכמה עובדים בשנתם הראשונה.

אני הדס - אחות, בת, דודה, חברה, אשת איש, מורה ואימא. ומעל לכול, אני בן אדם... רגיש. למדתי לאהוב את עצמי ולקבל את החסרונות שבי. למדתי לזהות את הטעויות שלי וללמוד מהן. למדתי להסתכל על מחצית הכוס המלאה ולהעריך את מה שיש בחיים, ולתת אהבה לכל מי שרק מוכן לקבל. למדתי לחייך, להגיד "לא" כשצריך ולהגיד "תודה" כשצריך. ולמדתי להודות שאיני בסדר כשבאמת איני בסדר. ואת יודעת מה, גברת מנהלת? יחסית למורה חדשה בבית הספר "המצוין" שלך, אני חושבת ומאמינה שאני מורה טובה ושזה הפסד שלך שלא אמשך בבית הספר. ואם את לא יודעת להעריך את כל הטוב שיש בי ושיש לי לתת לאחרים, אז כנראה באמת עדיף שאמצא את מזלי בבית ספר אחר.

בסופו של יום, למדתי ממך הרבה השנה, גברת מנהלת. אז באמת ומכל הלב - תודה.

הדס

הלא רגילים* ✍️

נג'את עסורי, אלקאססי - סכללה אקדמית לחינוך

כל אחד בא לעולם הזה עם שורשיו.

אבי ואמי מגדלים אותי. מספקים לי כל דבר. אופפים אותי בפינוקים, שוכחים שבאחד הימים עליי להפליג בסירת החיים לבדי.

הקוראים ודאי מהרהרים על הקשר בין זה, בין שנת ההתמחות בהוראה ובין "הלא רגילים" או "המיוחדים".

ומיהם בכלל "הלא רגילים" האלה?

זה הזמן לספר את סיפורי, סיפור בשם שונה - "נג'את" - שמשמעותו ישועה.

שם שללא כל ספק מזמן עוד שאלה מצד הקורא.

כשאני מדברת על נג'את, למעשה אני מדברת על עצמי, על אדם שחי את ילדותו לפי מתווה קבוע מראש. הוריו נתנו לו המון, הגזימו בפינוקו, ופתרו לו אפילו את הבעיה הפשוטה ביותר.

יחס זה היה מצוין בשבילי ובשבילם. תמיד מומלץ לפנק את הילדים, אך מה קורה כאשר אתה שוכח להעניק לילדיך כלים להתמודדות בחיים?

כאן למעשה קבור הכלב.

בבית הספר התיכון שלמדתי בו, מחוץ ליישוב שלי, איבדתי את הקרבה הפיזית, הגאוגרפית והרגשית להוריי מכל מיני סיבות: פגשתי אנשים חדשים - מספר רב יחסית של תלמידים ותלמידות, ונתקלתי במגוון בעיות שאינני אשמה בהן. תחושות פחד ואימה כבשו את חיי. הייתי מתנצלת תדיר לפני התלמידות, מוותרת על זכויותי, ומנגד קיבלתי מהן יחס לועג ומבזה. זו הייתה הפעם הראשונה שנתקלתי בחיים - עד אז הייתי "תינוקת מפונקת".

התוצאה הייתה גרועה. סבלתי מהישגים נמוכים מאוד בלימודים, אף שבעבר הצטיינתי תמיד. הייתי לאורחת קבועה במשרד היועצת, וחוסר הביטחון העצמי שלי גבר. נעשיתי אישיות חלשה ונבוכה בשיחות עם אחרים, נעדרתי רבות מהלימודים ונאלצתי ללמוד למבחני הבגרות לבדי.

* תורגם מערבית

מצב זה נמשך שנים רבות. הייתי משכנעת את עצמי שאני חזקה, שאני מתמודדת עם החיים ושהחיים מתמודדים אתי. חשתי מאנשים. הייתי מתפללת לפני צאתי לכל מקום שמתקבלים בו אנשים. לא גיליתי לאף אחד את בעייתי. כך זה היה עד שאלוהים זימן לי מקום עבודה, וזה השפיע עליי מאוד והשאיר בי חותם.

השנה קיבלתי משרה בבית ספר תיכון במחוז חיפה, אחד מבתי הספר המטפלים בתלמידים בהתאם לתכנית "שחר". תחילה נרתעתי בגלל הבעיות של התלמידים ובגלל העיר הגדולה, המלאה והתוססת - חיפה. חולשה גדולה שלטה בי, גם משום שבית הספר הוא תיכון.

אך לא הייתה לי בררה. היה עליי לקבל את הדבר ולנסוע לשם. התחלתי את העבודה כעוזרת לתלמידים. בהתחלה חשתי בושע כיוון שהתרגלתי לקבל הכול מוכן. שוב "פינוק".

מצוין לקבל את הדברים מוכנים בילדות, אוכל וממתקים למשל, אולם מה עם הדברים הגדולים? בסופו של דבר הבנתי שהטיפוס בסולם צעד אחר צעד נעים ומוצלח יותר. כיום אני גאה בעצמי על כך, ומבקרת את עצמי על העבר. הייתי זקוקה לסטאז', שנת התמחות, שנה שמישהו אמר לי עליה: "זו שנה אחת בחיים".

הייתי חייבת להציב לעצמי גבולות. בקיצור - היה עליי להיפרד מהילדה המפונקת. כבר אינני ילדה.

שכנעתי את עצמי שאני יכולה. הייתי נחושה והחלטית. הרי כבר עמדתי בניסיונות גדולים מאלה, ואני יודעת שעליי "לחשוב חיובי".

ביקשתי מהמנהלת ומן המורה החונך שיאפשרו לי ללמד קבוצה קטנה של תלמידים, אפילו אם אשתכר כסייעת. לדעתי, אהבת המקצוע עולה על אהבת המשכורת. ואכן התחלתי ללמד קבוצה ובה שישה תלמידים שנחשבו לתלמידים הקשים ביותר. אמרתי בלבי: את יכולה לעשות את השינוי - לשנות את הדפוסים שלהם. הייתי מודעת לכך שאני עומדת בפני דבר חשוב מאוד - ללמד אותם בדרך אחרת ושונה מזו שאני למדתי בה.

בו-בזמן נקלטתי לעבודה במרכז לימוד לכיתות היסודי באותה עיר. מרכז זה מטפח תלמידים במצבים מיוחדים, וזו אחריות גדולה יותר.

על אף הפער בגילי התלמידים, עבודתי בשני המקומות הייתה דומה: התלמידים דומים מבחינת האקלים, ההתנהגות, המחשבות וכו'. כולם מאותן שכונות בעיר.

התחלתי ללמד ערבית. בחרתי סיפורים מיוחדים - סיפורים על נוער בגיל ההתבגרות ועל הבעיות המיוחדות של גיל זה, ובהם מצבים שדומים להם ושעוסקים בשאיפותיהם, בטוב לבם ובעוד נושאים חברתיים ונפשיים המסייעים להם בעקיפין לפתור את בעיות ההתנהגות שלהם. הם היו מרותקים, השתלבו יפה והביעו יצירתיות ברעיונותיהם. הדבר קירב אותם אליי, והתחבבנו זה על זה.

היינו כבר בשיאה של אהבה הדדית בינינו. הם נהגו לשתף אותי בשאיפותיהם ובחלומותיהם, למשל כשהסיפור "חלומות ההרפתקן הקטן" הביא את אמל (שם בדוי) לספר על חלום נועז המלווה אותה מאז הילדות. הייתם מתארים לעצמכם שתלמידה בכיתה ו' תספר חלום כזה: "מיס, מורתי, אני חולמת להיות נשיאת המדינה כדי לפתור את בעיות האנשים והתינוקות"? הייתם מתארים לעצמכם שתלמיד בכיתה ט' יודיע שהוא מעריך סוסים ותלוי בהם? תארו לעצמכם איזה חיוך כיסה את פניו כשאמרתי לו שברצוני לראות לפחות תמונה אחת של סוסתו "שיראז". לאחר שהבנתי עד כמה מוראד (שם בדוי) תלוי בסוסים ושמתי לב שהוא משוחח על הסוסים כל הזמן (כך הבנתי מתלמידים וממורים אחדים), הבאתי לו סיפור על סוסים.

תארו לעצמכם - לאחר שהצגתי סרט על "האבות הקטנים", תלמיד ביקש לחוות דעה על נושא הסרט: "המורה מיס, אני עובד עם אבא ועוזר לו, מנקה, מסדר, מעביר את הירקות ואחר כך יוצאים למכור" - תלמיד כיתה ה' שהוא "גבר קטן". התלמידים הציגו בצורה מדויקת להפליא מחזה לפני קהל גדול. תלמידים מצטיינים בבית ספר אחר לא היו מצליחים כמוהם (למשל בבית הספר שעבדתי בו בהכשרה המעשית בתקופת לימודיי).

האם אין כל זה מעורר קנאה?

מה אומר לתלמידה שלא התביישה לחשוף חלום, כזה שאני לא העזתי לספר בתיכון.

מה אומר לתלמיד בכיתה ה' שלומד ועובד, שילוב שאני כמעט סירבתי לו כשהבנתי שאעבוד כסייעת.

האם זו הייתה טעות להשתתף באהבתו של מוראד לסוסים? האם חרגתי מהנושא ומהזמן כשאפשרתי לו להביע את כל העולה ברוחו? הרווחתי את מוראד כתלמיד חרוץ ושקדן בכל השיעורים שלי.

אחדים מהתלמידים זקוקים למעט תשומת לב כדי שייתנו המון, כך למדתי מהמקרה של מוראד.

אלה הם תלמידיי, ויש עוד רבים שלא הזכרתי כאן, אך בכוונתי להזכירם בהקשרים רבים בחיי.

אולם אני חייבת לעצור מעט. יש אדם שכאשר נודע לו שאני נקלטת לעבודה במקום זה, אמר: "תלמידים אלה אינם כפי שלמדתם עליהם במכללה. המציאות שונה מהתאוריה. את תעבדי עם תלמידים 'לא רגילים' כלל. בשביל מה את צריכה את כל זה? את משוגעת?"

לאדם זה אני אומרת: "יקירי, תלמידים אלה היו מפנה חשוב בחיי. אלה 'הלא רגילים' עשו אותי לאדם רגיל. בעבר חשתי מאנשים, לא הערכת את עצמי, נעשיתי חלשה וחסרת ביטחון. התביישתי לעבוד כסייעת. בזכותם הפכתי לאדם שונה לגמרי.

אלה הם אחיי. הם גרמו לי להאמין בטוב לבי, תכונה שבעבר ביקרתי את עצמי בשלה. הם העריכו אותי והעריכו את הנתינה הרבה יותר מאחרים שגדולים מהם. הם לימדו אותי לאהוב את עצמי ולהעריך את עצמי. מדוע אפוא לא אבטח בעצמי כל עוד יש מי שאוהב אותי ומעריך אותי?

אמת - אינני יודעת מה עושה אותם ל"לא רגילים". האם בגלל מצבם הכלכלי או החברתי, או שמא חלומותיהם הרבים וסיפוריהם הארוכים אינם מעניינים. האם הם שחרצו את גורלם? האם הם אשמים שהם גדלו בתנאים מסוימים? מביש להפנות אצבע מאשימה למי שאינו אשם בדבר כלל.

הידד למי שקרא להם "לא רגילים". הם אכן כאלה. הלא רגיל אינו בהכרח שלילי, כיוון שאנו לעתים אומרים: "פלוני אמן, ואין הוא רגיל".

מי שביכולתו להעלות חיוך על שפתותיהם של האחרים ולהשיג את האמון של האדם בזכות, אכן אין הוא רגיל. מי שיכול להתוות דרך ועתיד לאחרים, גם הוא אינו רגיל. הם עשו זאת: הנה אני שבתי להתהלך בגאווה והתמלאתי בביטחון עצמי. הנה אני היום בפתח תחילת הלימודים לתואר שני, כפי שתכננתי לעצמי.

בשנה אחת למדתי מהם ומסיפוריהם לקחים רבים וחשובים, ואמשיך ללמוד עוד אם אהיה אתם שנים רבות.

אכן נגאלתי. במיוחד משום שזו השנה הראשונה בחיי שאני עובדת. נהייתי צוללנית בחיים, ואיני שטה עוד בסירה. האין זה ראוי שהקשר בין נג'את ובין "הלא רגילים" יהיה סיפור מעניין?

ודאי ישאל הקורא מה קשור סיפור זה לשנת ההתמחות בהוראה (סטאז'), ומדוע הענקתי לסיפור שם זה.

الغير عاديين

نأتي إلى هذه الحياة كل مع أصله .

أبي وأمي يرباني صغيرة!

يوفران لي كل شيء .

يغمرانني بالدلال، وينسيان أنني سأبحر يوماً ما في قارب الحياة .

يتساءل القارئ ما علاقة هذا بسنة التخصص في التدريس، ويتساءل أيضاً ما علاقة "الغير عاديين"

بذلك، من هم يا ترى؟

حان الوقت لأسرد حكايتي، حكاية جعلت لها اسماً آخر "نجاة" الأمر الذي يشكل سؤالاً آخر

للقارئ.

عندما أتحدث عن نجاة، فإني أتحدث عن نفسي، عن إنسانة عاشت طفولتها وفق نهج معين،

فوالداي قدما لي الكثير، زادا في دلالي، حلا لي أبسط الأمور .

لقد كان هذا كله رائعاً لي ولهم، فذلك لأولادك شيء رائع، لكن ماذا لو نسيت إكسابهم الآليات

لمواجهة الحياة؟

هنا تحديداً تقع الكارثة .

ففي الثانوية التي درست فيها خارج البلدة، لم يكن والداي يقربي لظروف معينة، التقيت بأناس

جدد، عدد لا بأس به من الطلاب والطالبات، واجهت مشاكل متنوعة، ورغم أنني لم أكن السبب،

كنت أشعر دائماً بالخوف، أتأسف للطالبات، أتنازل عن حقوقي، وفي النهاية أقابل بالسخرية من

قبلهن، كل ذلك حصل، لأنها باتت المرة الأولى التي أبحر فيها وحدي وأنا لا أزال "الطفلة المدللة" .

لقد كانت النتيجة مريرة، تحصيل دراسي متدنٍ، رغم تفوق دام سنوات قبل ذلك، المداومة على

غرفة المستشار، تشرب عدم الثقة بالنفس، وشخصية ضعيفة ترتبك عند التحدث مع الآخرين،

اذكر أنني درست مواد البجروت وحدي (بسبب غيابي المتكرر عن المدرسة) .

استمرت هذه الحالة سنوات عديدة، كنت أقنع فيها نفسي أنني قوية، كنت أعارك الحياة والحياة

تعاركني، أخشى الناس، أصلي قبل الذهاب إلى مكان يعج بهم، لم أعترف لأحد قط بالمشكلة،

حتى شاء ربي وأن أدخل مكان كان له وقع خاص في ذاتي .

لقد توظفت السنة في مدرسة ثانوية في لواء حيفا، إحدى المدارس التي ترعى طلاباً وفق برنامج

"شاحر"، الأمر الذي أخفاني لما سمعت عن الطلاب من مشاكل، وعن حيفا المدينة الكبيرة المليئة

بالأحداث، وفوق كل ذلك ضعفي ومرة أخرى مدرسة ثانوية!

لكن لم يكن لدي مفر، كان عليّ أن أذهب!

بدأت العمل كمساعدة للطلاب، الأمر الذي أخرجني بدايةً، كوني اعتدت على تلقي الأشياء

جاهزة، مرة أخرى "الدلال" .

إن تلقيك الأمور جاهزة في الطفولة أمر رائع كالحلوى والطعام، ولكن ماذا عن الأشياء الكبيرة؟ عندها تحديداً تترك أن صعود السلم خطوة بخطوة ألد وأنجح، وهو ما افتخر به اليوم وانتقد نفسي عليه في السابق!

ولأنني كنت بحاجة إلى "الستاج" سنة التخصص، السنة التي قال لي عنها أحدهم: "هاي سنة من العمر".

ما كان مني إلا أن أضع لنفسي حدوداً، باختصار... أن أتخطي قصة الطفلة المدللة فأنا ما عدت طفلة.

أقنعت نفسي أنني أستطيع، كان إصراري كبيراً، فأنا قد تخطيت أموراً أفزع من هذه بكثير بطريقة واحدة "التفكير الإيجابي".

نعم، لقد طلبت من المدير والمعلمة المرافقة إعطائي فرصة لأن أكون معلمة لعدد قليل من الطلاب، حتى لو كان معاشي كمساعدة... فحسب رأيي حبك للمهنة أولاً ثم المعاش، وبالفعل بدأت أعمل مع ستة طلاب كانوا من أكثر الطلاب صعوبة، قلت لنفسي: سوف تغيرين، ستغيرين من طباعهم، حتى تيقنت تماماً من أنني مقبلة على أمر في غاية الأهمية "تربية نفسي من جديد، وتعليمهم بطريقة مغايرة".

في نفس الوقت تزامن قبولي للعمل في مركز تعليمي لصفوف ابتدائية في نفس المدينة، مركز يرضى طلاباً مع أوضاع معينة، الأمر الذي شكل لدي مسؤولية أكبر.

ومع اختلاف جيل الطلاب، إلا أن عملي في المكانين كان متشابه: فالطلاب متشابهون من حيث البيئة، التصرفات، الأفكار وغير ذلك... فهم من نفس الأحياء في المدينة.

بدأت العمل معهم بموضوع اللغة العربية، كنت أنتقي القصص عنوة، قصصاً تتحدث عن الأطفال، المراهقين ومشاكلهم، فكانت تحكي عن أوضاعهم، طموحاتهم، طبيعتهم وعن مواضيع اجتماعية ونفسية تعالج مشاكلهم بشكل غير مباشر، وهم ينسجمون، يعبرون ويبدعون، حتى دخلوا قلبي جميعاً.

لقد أحبوني وأحببتهم، شاركوني طموحاتهم وأحلامهم، فقصة "أحلام المغامر الصغير" جعلت أمل "اسم مستعار" تكشف عن حلم جريء يصاحبها منذ الصغر، فما بالك عندما تسمع طفلة لا تزال بالصف السادس، تخبرك بحلم كهذا: "ميس" أي معلمتي، أحلم أن أصبح رئيسة دولة لأحل قضايا الناس والأطفال!"

ما بالك عندما يخبرك طالب في الصف التاسع عن شغفه بالخيول وحبهم، ما بالك والابتسامة تملو وجهه وأنا أخبره عن ودي بمشاهدة ولو صورة لفرسه "شيراز" اسم انتقاه لفرسه؟

لقد أحضرت لمراد "اسم مستعار" قصة عن الخيول بعد أن سمعت عن شغفه بالخيول، ولأن مراد لم يكن ليترك دقيقة أثناء تعلمه في بعض الحصص إلا وتحدث فيها عن الخيول (كما علمت من بعض الطلاب والمعلمين)...

ما شعورك أثناء عرض قصة عن فيلم (الآباء الصغار) بطالب يطلب أن يعلق على الموضوع.
"ميس" "أنا بشتغل مع أبوي وبساعده، بنظف وبرتب وينقل الخضار ومنروح نبيع" هذا طالب في الصف الخامس "الرجل الصغير".

هؤلاء الطلاب أدوا مسرحية بغاية الدقة أمام جمهور غفير، لم يقوى طلاب متفوقون على أدائها في مدرسة أخرى (مدرسة تواجدت فيها ضمن التطبيقات العملية في سنوات تعليمي).

أليس كل ذلك مغاير؟

ماذا سأقول لطالبي التي لم تخجل من البوح بحلم، لم أستطع أن أبوحه في الثانوية؟
ماذا أقول لطالب في الصف الخامس؟ يتعلم ويعمل؟؟ الأمر الذي كنت سأرفضه عندما علمت أنني سأعمل مساعدة!؟

هل كان خطأ أن أشارك مراد حبه للخيول؟ هل أخذ من وقتي الكثير حينما خرجت عن الموضوع وجعلته يعبر عما بداخله؟ لقد كسبت مراد طالباً مواظباً في جميع دروسي!

بعض الطلاب بحاجة للقليل ليقدمون الكثير، هذا ما علمني إياه مراد.

هؤلاء هم وهناك الكثير ممن لم أذكرهم هنا علماً، أنني سأذكرهم في مواقف عديدة في حياتي! لكن لا بد وأن أتوقف قليلاً، فهناك شخص عندما علم بإقباله للعمل في هذا المكان قال لي: "هؤلاء الطلاب ليسوا كما صورهم تعليمك، الحقيقة ليست كما تعلمت بالنظريات، ستعملين مع طلاب "غير عاديين" أبداً، مالك ومالهم؟ أنت مجنونة".

فأقول لهذا الشخص، عزيزي إن هؤلاء كانوا نقطة تحول في حياتي، هؤلاء الغير عاديين جعلوا مني إنسانة عادية، فأنا التي خشيت الناس سابقاً، لم تقدر نفسها، وباتت ضعيفة مهزوزة، خجلت من العمل كمساعدة، بفضلهم أنا صرت إنسانة أخرى.

هؤلاء يا أخي جعلوني أؤمن بطيبة نفسي، الأمر الذي لمته في نفسي سابقاً (بسبب ما جرى لي)، فهم قدروني وقدروا عطائي أكثر من أشخاص آخرين ربما كانوا أكبر منهم، لقد علموني أن أحب نفسي وأقدرها فلماذا لا أثق بنفسي ويوجد من يحبني ويحترمني؟؟...

حقاً لا أدري لماذا هم ليسوا عاديين؟؟ أبسبب أوضاعهم الاقتصادية؟ أم تلك الاجتماعية؟ أو أن أحلامهم الكثيرة وحديثهم الطويل ليسوا مهمين؟ لماذا نلومهم؟ هل هم من كتب القدر، هل كان عيباً أن نشعوا بطروف معينة؟ إن العيب أن نوجه الاتهام لمن ليس له سبباً به.

هنيئاً على تسميتهم بالغير عاديين، فهم حقاً كذلك، فالغير عادي ليس بالضرورة اسم سلبي، لأننا قد نقول: فلان مبدع، فهو غير عادي.

فمن لديه القدرة على رسم ضحكة الآخرين، وكسب ثقة إنسان بحق هو حقاً غير عادي، ومن يستطيع رسم طريق ومستقبل أشخاص، هو أيضاً غير عادي، هم فعلوا ذلك، ها قد عدت أسير مرفوعة الرأس وكلتي ثقة بنفسي، وها أنا اليوم مقبلة على دراسة اللقب الثاني وفق ما رسموه.

فالمعادلة كانت أن جنيت بسنة واحدة دروساً عظيمة من قصصهم، فكيف عندما سأعيش معهم سنوات؟

נעם لقد نجوت، علماً أنها كانت المرة الأولى التي أعمل فيها بحياتي، لقد جعلت أغوص باحتراف في الحياة لا بركوب القارب، أكثر أن تكون العلاقة بين نجاة والغير عاديين عنوان حكاية واحدة؟ ويتساءل القارئ ما علاقة حكايتي بسنة التخصّص، ولماذا جعلت لها هذين الاسمين؟

כנראה יש אלוהים ✍️

סורן אסיתי, האוניברסיטה העברית בירושלים

ספטמבר

אני מרגישה את פעימות הלב שלי מתגברות ככל שאני מתקרבת אל הכיתה הזאת, כיתה 5. הזהירו אותי רבות מפני 38 התלמידים שבה. נשמע כאילו אני הולכת לפגוש 38 מפלצות קטנות ולא בני אדם. מה אני אגיד? הרי כל מה שתכננתי להגיד יברח ברגע שאפתח את הפה.

היא: "את מורה חדשה? את נראית כמו אחת מהשינשנים האלו שפעם היו פה. מה? החזירו אותם?"

אני: "לא. אני יעל ואני מורה חדשה בבית הספר, ואהיה המורה שלכם לתרבות ישראל השנה".

הוא: "כן, זאת דרך יפה להגיד שתנסי להחזיר אותנו בתשובה. מתי יבינו פה - לנו זה לא יקרה".

היא: "תגיד, הדבר הזה שיש לך על הראש אומר שאת נשואה, נכון? וואו, מתי התחתנת? גם אחותי התחתנה בקיץ".

אחרי החגים

הנה אני רואה אותו. איך תלמיד אחד מצליח לעשות כל כך הרבה רעש? הלוואי שהוא יגיד לי שרכזת השכבה נתנה לו משימה, ושהיום הוא לא יהיה בשיעור, ובכלל שבאופן קבוע שחררו אותו ללמוד בצורה פרטנית. אשליות. אין סיכוי, הא?

הוא: "טוב יאללה, סיימנו לדבר על החגים? אוף, כל שנה אותו דבר".

אני: "היום נתחיל ללמוד על גישת היהדות כלפי הזר".

היא: "אולי נלמד על גישתה של היהדות כלפי הפייסבוק, ונשלב בזה עבודה מעשית בזמן השיעור?"

אני: "אנחנו נראה סרט סיכום לנושא, זה כן".

הוא: "ותהיה עבודה וזה יהיה משעמם".

קצת לפני חנוכה

אני מתחילה להרגיש אותה זזה בבטן. אני חוששת ואומרת לעצמי: "בבקשה שאף אחד לא יגיד 'המורה השמנת'". נכנסת אליהם שוב. ט.5. "שמישהו יבחין בי, בבקשה". אני עומדת בכיתה ומבקשת שישבו, אבל הם בשלהם. הנה תלמידה אחת רואה אותי. רוצה לדבר. היא: "שתדעי לך שזה ממש לא יפה מצדך שנתת לי שמונים ברבעון. זה ידפוק לי את התעודה בהמשך. את תדפקי לי את החיים עם הציון הזה". אני: "לפי הציונים שלך והיחס שלך לשיעור לא חשבתי שמגיע לך יותר". היא: "סבבה, אז אני כן חשבתי, וגם אימא שלי, והיא כבר תדבר עם ליאת המחנכת". היא מפנה לי את הגב.

ינואר

אי אפשר להאמין כמה קר בעיר הזאת. אני יושבת באוטובוס ומנסה להפשיר. בכיתה תמיד חם לי כל כך. בגלל הלחץ, בגלל האנרגיה. איך הם מסוגלים להיות הם? הם מוציאים פה כמות כזו של אנרגיה שהם צריכים להיות במיטה בשמונה בערב. איזה חסד אני עושה עם ההורים שלהם אם זה ככה. האוטובוס עוצר בתחנה. אני חושבת על העסקה שעשיתי עם רותם אחרי השיחה עם ההורים שלה ועם הרכזת. האם יש סיכוי שהיא תצליח להפריע פחות? היא: "המורה, את בהריון?" היא: "אז מה את חושבת? מה, רק עכשיו ראית?" היא: "באיזה שבוע את? אני יודעת שזה הולך ככה בשבועות כי גם אשתו של אחי בהריון. אני מבינה בדברים האלו". אני: "עצרנו בדברי ר' עקיבא על הפסוק ואהבת לרעך כמוך. דיברנו על משמעות המילה 'רע'". הוא: "עד עכשיו לא הבנתי מה הקשר בין ריאה לכמוך?"

פברואר

רק לא הם שוב. בשבוע שעבר הייתה הצגה והיא הציילה אותי מהם. הנה רותם. "מה עכשיו?" אני שואלת בלב. היא: "המורה, מה את חושבת על התספורת שלי? יפה נכון? ושתדעי שזה ממש לא כיף לעשות עבודה אצל המנהלת. וגם שבגללך איחרתי לעבודה והסתבכתי עם אחראי המשמרת. שזה יהיה עלייך. על המצפון שלך".

אני: "רותם, כמו שדיברנו. אני שוב אומרת: היה אצלך שיפור, אבל עכשיו את שוב מדברת ומפריעה ללא הפסקה. קיבלת ציון טוב במבחן. לא חבל שההתנהגות הורסת לך?"
היא: "זאת את הורסת לי. אני הולכת לקנות קולה". היא טורקת את הדלת.

פורים

אני פוסעת בצעדים אטיים לעבר הכיתה. בטח די שקט לה שם בבטן שלי בדרך כלל. מעניין אם היא מרגישה את מה שאני מרגישה כשאני שם. יאיר עבר כיתה. הנה, סוף-סוף מישו הבין שצריך לדלל את הכיתה הזאת. אני סובלת את המבטים האלו שלהם, כאילו באתי מעולם אחר. מה, אף פעם לא ראיתם מורה בהיריון?
הוא: "המורה, אימא שלי אמרה שהיא ראתה אותך במקום הזה. שם. איפה שעושים את הבדיקות בבטן כדי לראות את התינוק".
אני: "אולטרסאונד?"
היא: "המורה, מי מחליף אותך? אולי יבטלו לנו את השיעורים האלו וזהו? גם ככה זה לא מעניין".
הוא: "לדעתי יהיה מעניין אם נדבר על אם יש אלוהים או לא".
היא: "אין מצב שיש אם הוא ברא אותך".
נשמע צחוק חרישי.

לפני פסח

אני כבר מתחילה להרגיש כמו בלון מנופח. אולי הם יתחשבו בי הפעם? יהיו שקטים, כמו שבאוטובוס קמים בשבילי. אולי הם יעשו איזו ג'סטה?
אני: "יש כאן תלמידים שלא הגישו את העבודה על הרמב"ם וחבל. הציון שלהם ייפגע".
היא: "מה זה משנה? גם ככה לא את תתני את הציון בסוף השנה".
היא: "ובאמת שהשנה בכלל לא קובעת כלום. שנה הבאה יש את הבגרות, וזה מה שחשוב".
הוא: "איזה קינוח פצצה תום הכין אתמול במאסטר שף".
אני מחלקת דפים, עבודה בזוגות, רעש, צלצול פלאפון, רעש, מועצת תלמידים מודיעה, צלצול.

אחרי שבועות

שיעור אחרון. חבל שכל כך הרבה תלמידים יצאו לסיור של פיזיקה. אולי בכל זאת הם היו מקשיבים לי עכשיו. שוב מרגישה את פעימות הלב הולכות וגוברות. מרגישה אותה זזה, כמעט רצה אצלי בפנים. אולי גם היא מתרגשת כמוני?

הוא: "המורה, מה, זהו? זה השיעור האחרון? בכלל לא החזרת לי את העבודה על הסרט שראינו".

היא: "כתבת שלא הייתי שיעור שעבר. יש לי אישור רופא. תהפכי את זה לחיסור מוצדק".

היא: "המורה, אמרו שבינתיים לא מצאו לך מחליפה. זה נכון?"
יוצאת מהכיתה, מגיעה למסדרון. מוזיקה. נראה לי שזה ג'סטין ביבר. אני רואה את יאיר מתווכח עם עינת המורה לערבית. בטח עשה לה את המוות בשיעור. מסכנה.

רותם ניגשת אליי. "המורה. מה יש לך? בן או בת? שתדעי לך שאני חושבת שהיא תהיה שמחה שאת אימא שלה. אולי את חופרת, אבל בסך הכול בסדר", היא מחייכת.

אני הולכת לחדר המורים ויומן הכיתה בידי. זהו, לא צריך אותו יותר. מחמאה מרותם - מי היה מאמין? כנראה בסופו של דבר יש אלוהים.

גלגולו של סטאז

הילה נטר, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

זה התחיל בבוץ. כן - בוץ. דרכתי בבוץ והתלכלך לי הסנדל. ככה נכנסתי לחצר המכללה ביום הראשון של לימודי ההוראה לגיל הרך. רגע מביך. הרגל שלי כוסתה בוץ. במקום למצוא את הכיתה הנכונה חיפשתי שירותים כדי להתנקות. חשבתי לעצמי: "האם יש כאן רמז כלשהו?" כשסיימתי את הלימודים והגעתי למפגש היערכות לפני תחילת שנת הלימודים, השתדלתי להיכנס ברגל ימין. הייתי צריכה לפגוש את הצוות החדש של הגן ואת רכז החינוך של הקיבוץ. אכן נכנסתי ברגל ימין - היישר לבוץ של גינה שזה עתה הושקתה. שוב חיפשתי שירותים. גורל הסנדלים שלי היה כמו גורלו של הזוג מלפני שנתיים - הם נזרקו לפח. לא דמיינתי שככה תתחיל שנת הסטאז שלי. למעשה, לא חשבתי שתהיה לי הזדמנות להתקבל לסטאז' השנה. את עמית הכרתי בזמן הלימודים, כשגרתי בחיפה. עמית התקבל לעבודה בדרום הארץ. החלטנו לגור יחד. עברתי להתגורר בדרום בסוף אוגוסט. אף אחד לא הכיר אותי בצד הדרומי של המדינה, לא את הגננת המאמנת שלי ולא את המדריכה הפדגוגית. פניתי למשרד החינוך בבאר שבע לאחר שהסתיימו השיבוצים. לא הוצעה לי עבודה. עמית ואני החלטנו לנסוע לחו"ל לכמה ימים. בבוקרו של 20 באוגוסט קמנו וחיכינו שהדיל שמצאנו יוזל ברגע האחרון. לפתע נשמע צלצול הטלפון, מעברו האחר של הקו הייתה מפקחת שלא הכרתי. היא סיפרה לי על גננת חולה שאינה יכולה לפתוח את שנת הלימודים. בתוך שעה התלבשתי ונסעתי לבאר שבע והתעודות שלי בידי. כל הדרך חשבתי: "האם זה מתאים לי עכשיו? איך אצליח להתארגן?" הגעתי למשרדה של המפקחת אחרי שטעיתי בדרך. האזור היה זר לי לחלוטין. הגעתי אחרי שעות הקבלה והשומר לא רצה בתחילה לפתוח את הדלת. לבסוף התרצה. הייתי מלאת חששות. בתקופת הלימודים "מפקחת" הצטיירה לי כמו "חצי אלוהים", דמות מפחידה מעט שכולם עומדים דום למוצא פיה. אבל מעברו האחר של השולחן, במשרד הקטן בבאר שבע, ישבה אישה נעימה וחיכינית.

בסוף הפגישה היא אפילו חיבקה אותי. הייתי מסוחררת כמו שמצופה מסטאז'רית בתחילת דרכה ש"חצי אלוהים" חיבקה אותה. זה היה כמובן אחרי שנעניתי בחיוב להצעה שלה.

במקום לטוס לחו"ל קיבלתי על עצמי דיל אחר "בדקה ה-90" - להיות מנהלת גן לתקופה לא ידועה. כל הדרך הביתה קדח ראשי ממחשבות: "אילו ילדים אפגוש? איזה צוות יהיה לי? האם אני מוכנה?"

יום ההיערכות התחיל אמנם כשרגל ימין בבוץ, אבל כשהגעתי לגן קידם את פניי השלט "מתחילים בחיך". חייכתי. הזיכרונות מתקופת עבודתי בגן הזה עדיין מעלים בי חיך. הצוות המקסים והאווירה השלווה היו צידה שלקחתי אתי לשנים הבאות. עיניי דמעו כאשר המפקחת התקשרה לספר לי שהגננת הבריאה. הייתי צריכה לשמוח בשבילה, אבל היה קשה לי לעזוב ולעבור לגן אחר כדי להחליף גננת שחלתה.

עברתי לגן אחר. עמית בן זוגי עובד בהי-טק. הוא בחור מחושב - אני מכנה אותו "הקופה הרושמת". המעבר שימח אותו - הגן החדש היה קרוב לבית, ועל פי חישוביו זה יחסוך בדלק. אני שמחתי פחות. הכניסה לגן לוותה בהלם. הקירות היו עירומים, הפינות לא מסודרות, הצוות היה מותש, ההורים היו נסערים. הילדים למדו מתחילת השנה ללא גננת, רק עם הסייעות. מצאתי ילדים שחשבו שהספרים נועדו לבניית מסלולי קפיצה.

"הקופה הרושמת" חישב את השעות הרבות שנאלצתי להקדיש להכנת דברים בבית ובגן, וקיטר על התמורה הכספית. הוא התקשה לעכל שמשרד החינוך אינו מעסיק דומה למפעל ההי-טק שעבד בו. הוא תהה: "כיצד אין למשל שעות נוספות?" או "מה זה תלוש השכר המגוחך הזה?" מבחינתי העבודה הקשה השתלמה. קיבלתי הערכה רבה ואהבה מהילדים, מהצוות ומההורים. לאחר שלושה חודשי עבודה התרגשתי מאוד במסיבה שערכו לכבודי כשחזרה הגננת הקבועה. אפילו עמית התחיל להבין שהעבודה הקשה מתגמלת, אם כי לא בדרך שהוא היה מעדיף - כלומר בחשבון הבנק.

קיבלתי לידי גן שלישי, הפעם בנסיבות משמחות. הגננת יצאה לחופשת לידה. הגן החדש נראה בתחילה כחלומה של כל גננת: מבנה חדש, שפע צעצועים, קבוצה קטנה. אך כבר ביום הראשון התחילה המציאות לטפוח על פניי. הגן הוצף בגשם. הגננת שהחלפתי אמרה לי שיש לחצן מצוקה בגן, ובכל שבוע יש לערוך תרגיל כדי לוודא שהוא עובד. לחצתי על הלחצן וזה גרם להפסקת חשמל. בדיעבד התברר שלגן אין לחצן מצוקה, אבל מצוקה הייתה

גם הייתה. הייתי צריכה להקדיש זמן למקצה השיפורים שהיה נחוץ במבנה הגן ובחצרו. לא הייתה סככת צל, ובימים של שמש או גשם בילו הילדים כל היום בתוך הגן. הסייעת הקבועה של הגן לא הייתה בקו הבריאות. לילדים היה קשה מאוד בגלל השינויים. הם עברו למבנה חדש, הגגנת הוחלפה, כמעט בכל יום הגיעו אנשי מקצוע זרים לתקן, לבדוק או לתכנן. הסייעת הרבתה להיעדר. קבוצת הילדים הייתה אמנם קטנה, אך עתירת בעיות. לגן הגיעה סייעת מחליפה, ה-12 במניין הסייעות שעבדתי אתן בפחות מחצי שנה. עמית "הקופה הרושמת" הזעיף פנים בבית. המרחק לגן החדש היה ארבעים דקות נסיעה, והוא הרבה בחישובים: קילומטרים, אין-ספור שיחות טלפון, שעות עבודה ללא גבול.

הרגשתי שאני במבחן. משיקולים אתיים לא יכולתי לשתף את ההורים בבעיות. הם מצדם לא נתנו לי ימי חסד. הם פנו למשרד החינוך והתלוננו על תפקודי בגן. יום לפני מסיבת פורים קיבלתי העתק מהמכתב. הגעתי למסיבת פורים מחופשת וחייכנית ובתוך תוכי הייתי נסערת. כיצד הפכתי מגגנת אהובה ומוערכת לגגנת "חסרת כישורים"? המונח "מאגרא רמה לבירא עמיקתא" התחוויר לי באופן כואב ואישי מאוד. שבוע לאחר מכן קיבלתי תגבורת לגן. הסייעת ה-13 שהכרתי בפחות מארבעה חודשים הגיעה. עם שתי סייעות הצלחתי לייצב את המצב בגן. ההורים גם הם התרשמו לטובה.

פסח התקרב, הגגנת הייתה אמורה לחזור מחופשת הלידה. עמית התחיל לחשב כמה כסף יעלה לנו לצאת לחופשה במקום זו שלא יצאנו אליה בתחילת השנה. תקופת הפסח היא עת לספירות ולחישובים. בסדר שרים "אחד מי יודע?" אחר כך סופרים כמה קלוריות העלנו בארוחת ליל הסדר, מחשבים את הקלוריות שצברנו מהמנגלים, ומסכמים כמה העלנו במשקל מהמופלטות של המימונה המלאות בדבש ובחמאה ומשאר דברי המתיקה.

התחלתי לסכם את שנת הסטאז': מדריכה אחת, גגנת חונכת אחת, שתי רכזות גני ילדים בשתי מועצות אזוריות, שלושה גנים בשבעה חודשים, 13 סייעות, 82 ילדים, 164 הורים, מפקחת אחת "חצי אלוהים", אפס היעדרויות, אחד אלוהינו שבשמים. לכאורה ספירה נטולת רגש, אפילו מספרים טיפולוגיים אין כאן. עמית המשיך בחישוביו: עלות הטלפונים, הדלק, השעות של ההשתלמויות, הפגישות שלא נכללות בשכר, השכר עצמו, שמחושב על פי נתונים שגויים וכל חודש צריך להרים טלפונים, לשלוח פקסים, ומשזה לא עוזר לנסוע עד באר שבע למשרד החינוך כדי לקבל את מה שמגיע. הוא היה

מעדיף שגם אני אעבוד כמוהו בתעשיית ההיי-טק המתגמלת. ניסיתי להסביר לו שאני מתוגמלת מהעשייה עצמה, מהחיוך של הילדים, מחוכמתם, מכל אותם דברים נפלאים הקשורים בעבודת הגננת וקשה לכמת אותם, בעיקר האהבה - הרבה אהבה שילדים יודעים להעניק. הגננת שהחלפתי החליטה להאריך את חופשת הלידה. חזרתי לספור, הפעם את החגים והמועדים: יום השואה, יום הזיכרון, יום העצמאות, ל"ג בעומר, שבועות ושלושה ימי הולדת. לבסוף התמלאה טבלת הימים שסימנתי בה לילדים את הימים שנותרו עד שניפרד. אחת האימהות שיזמו את מכתב התלונה נגדי נתנה לי במתנה עציץ קטן, וזה סיכם את התקופה באופן אוהד. צורף אליו פתק תודה לבבי וחם.

אז מה היה לנו בסטאז' זה התחיל בבופ. היו צחוקים, דמעות, שבחים, טענות, שמחה, לחץ, צמיחה ולמידה, והכי חשוב - ילדים ואהבה. אני כבר סופרת את הימים עד שאקבל גן חדש.

בהפסקה עם עוד כוס קפה סר

ורד רחנפלד, אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

אני אוהבת את הקפה שלי שחור, חזק ומר. הקפה שיש בחדר המורות חלש, ואני נאלצת לשים שתי כפיות קפה. הפסקה, מסביבי המולה, אני מנסה למצוא פינה שקטה.

מצאתי. בפינה ליד החלון. אני יושבת, נחה, מעלעלת בדפים, מנסה להתרכז. המספרים מתערבבים. אני נותנת למחשבות לנדוד ותוהה על המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת. קראתי פעם שלעבוד במה שאתה אוהב זו פריבילגיה. אני משרבטת לעצמי את המילים מאחורי הדף - "המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת". אני מנסה להמשיך את המשפט: "המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת נותן לי ללמוד מהעשייה, מגלה לי דברים חדשים על עצמי, על הסובבים אותי ועל העולם".

אני נזכרת בשיעור הקודם. ביקשתי כמה פעמים מהילדים שיניחו את מה שהם עושים ויצטרפו למעגל. אמרתי להם שאני מרגישה כמו תקליט שבור, ואז מצאתי את עצמי מסבירה להם מה זה תקליט ואיך עובד פטיפון... אני ממשיכה לכתוב: "מאפשר לי לחלוק את הידע שלי עם אחרים וליהנות מכך. להיפגש יום-יום עם ילדים, עם שמחת חיים וסקרנות. ללמוד, ללמד. לראות שבאמצעות הלמידה הידע וההתנסות ממשיכים להתגלגל למקומות אחרים, לעתים למחוזות רחוקים".

נחמד. אני מרגישה מעודדת. אולי בכל זאת אצליח לסיים את היום עם חיוך. "הזיק בעיניים, העמל המפרך ששכרו בצדו, הגאוה בעשייה, הצורך לתת ולקבל. הוא מעורר, נותן השראה, מעייף, מצחיק עד דמעות".

אני מחייכת ונזכרת בכיתה ד3. לאחר שיעור פרוע במיוחד החלטתי לחזור לפני התלמידים על כללי ההתנהגות בכיתה. שאלתי אותם: "איך נכנסים לכיתה, ככה?!" שמת את ידי על פי והדגמתי ריקוד אינדיאני קטן. מיד נעמדו כל הילדים והתחילו להתרוצץ בתוך שהם צווחים ורוקדים.

המורה מהכיתה המקבילה נכנסה ושאלה בדאגה אם הכול בסדר. חייכתי ואמרתי לה שכן, ושאני רק מסבירה לילדים איך מתנהגים בשיעור...

"המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת נותן לי לחלום, לבנות תכניות, בניינים של תכניות. מכניס אותי לשותפויות וליחסים הדדיים, לחיבוק ולחיוך".

אני מרימה את הראש לרגע. השעון מראה עשר. יש לי רבע שעה. היום בשתים עשרה יש לי שיחה עם המנהל לגבי השנה הבאה. אולי הכתיבה תעזור לי להיות נחרצת ולגבש דעה סדורה. אנסה להמשיך לכתוב. איפה הייתי? אה כן: "דמעות".

"דמעות - נותן לי סיבה לבכות, לכעוס, להיעלב, להרגיש".
"המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת גורם לי לעבוד מהבית, לשבת שעות, ללמוד, לקרוא ולכתוב".

מועקה של כתיבת תעודות מתגנבת לגופי. אני עוצמת את העיניים לרגע, חולמת על נוף בטורקיה.

"המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת נותן לי להתנסות בחומרים שונים, ליצור, להצליח, לשגות, לנסות שוב. להעריך חופשה וחופש - חופש פעולה וחופשת מחלה. המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת מפגיש אותי עם אנשים חדשים, בעלי ערכים ועשייה משותפת. נותן לי יד, מלווה אותי, סומך עליי, חושף אותי לרעיונות חדשים. גורם לי לתהות ולשאול, לחפש תשובות ומשמעות. הוא מרים אותי גבוה, ויודע גם להוריד אותי לתחתית ולנער לכל הכיוונים".

בהפסקה עם עוד כוס קפה מר אני מעיינת בתלוש המשכורת ומהרהרת לעצמי: "המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת מאפשר לי ללמוד הרבה על עצמי, לתת מעצמי, לשנות. הוא גורם לי להרגיש סיפוק ותחושת שייכות, מאפשר לי להתפתח ולגדול..."

הצלצול קוטע את מחשבותיי. אני אוספת מהר את חפציי, ממהרת לשטוף את הכוס, את משקעי הקפה.

משקעים של עלבון.

"המקום שנותן לי לעבוד במה שאני אוהבת לא משלם לי מספיק, כי יש מורות ששוות פחות".

בשיחה עם המנהל הוא מסביר לי שיש אילוצים למערכת, בית ספר ייחודי,

משרד החינוך, תקנים, ועכשיו גם תשלומי הורים.
חשבתי להתפטר אבל פיטרו אותי כחלק מההליך הרגיל, יחדשו את החוזה
בתחילת השנה.
קראתי פעם שאחד מכל עשרה מורים הוא מורה קבלן.
ושלעבוד במה שאתה אוהב זו פריבילגיה.

”שלוסי הזה”, שלוסי שלי ✍️

אריאל דיסרי, חסדת הדרום - סכללה אקדמית לחינוך, יהדות והוראת
הסדעים

כן, זה היה שלומי.

מה אני עושה אותו?

”איך אצליח ללמד אותו משהו? לקדם אותו... אפילו קצת... ואם לא... אז לפחות את שאר התלמידים בכיתה...” שאלות מעין אלו לא נתנו לי ולו רגע קל של מנוחה.

מהרגע הראשון שדרכה רגלי בפתח הכיתה יכולתי לזהות אותו: חולצה בגוון צהוב צעקני ומכנסי ג'נס משופשפים. תספורת קצוצה ומדורגת, סימטרית להפליא, משוחה באחד מאותם תכשירים להברקה ולעיצוב השער. חיוך קטן, אולי זדוני משהו, מבצבץ בזווית פיו, ורגליו נעולות ”נייק” מבריקות שנראה שזה עתה חולצו מאריזתן, מושטות ללא בושה קדימה על גבי השולחן.

”אז אתה המורה החדש לחשבון? לכמה זמן תכננת להישאר? זה בטח לא יהיה להרבה זמן...” וכחתימה וערבות לדבריו תפסה ארשת רצינית-כועסת משהו את מקומו של החיוך.

למשמע דבריו פרצו תלמידי הכיתה בצחוק פראי. לא חשבתי שתהיה שנה קלה, אך עד לאותו רגע לא חששתי שהיא תהיה קשה כל כך.

נכון, שמעתי את הקדמת המנהל. איזה מנהל, אח - הרב יצחק היקר. איזו נשמה טובה יש לו. מה הוא לא עושה בשביל הילדים. ”איציק הדפוק” הם קוראים לו. אם רק היו מעריכים... וגם ההורים - רק תלונות וצעקות כל הזמן. אם רק היו מבינים. את הרב יצחק הכרתי לראשונה בריאיון לקראת קבלת התפקיד. ”השליחות”, הוא אמר. ”התלמידים שלנו לא פשוטים. זה לא בית ספר רגיל”. השיחה הייתה עניינית ולא ארוכה, אך עיניו לא הצליחו להסתיר את החמימות ואת הלב הטוב המפעם מאחוריהן. התקבלתי.

כבר בפגישה השנייה, פגישת ההיערכות, הכין אותי הרב יצחק לקראת ה"אתגר", כלשונו - לקראת "שלומי" הזה. "שלומי לא ילד רע", הוא סיכם, "מאוד קשה לו". את גרסתו של חיים, שחינך את הכיתה מזה שנתיים, לא פספסתי. אף שהייתה דומה לגרסת המנהל, ניסיתי לקחת את הדברים בספקנות. לתת ל"שלומי הזה" איזה צ'אנס לפתוח יחד את השנה בדף נקי, בלי רישומים וסטיגמות מהעבר. מעין "לשון של זהורית" - רצועה אדומה התלויה בהיכל בבית המקדש, בעת שהשעיר משתלח במדבר, והיא הופכת לבנה וטהורה, סמל כפרה לעם ישראל. קיוויתי בכל לבי להצליח להגיע אל נבכי נשמתו. להיקשר אליו. באמת שרציתי. רציתי? אני עדיין רוצה. מאוד.

אחח... שלומי. כמה שערות בראשי צבעת בלבן... אך לא התייאשתי. האמת היא שכמעט...

בשיעור ההוא, שהיה הראשון, ניסיתי להעביר כללי התנהגות וקווים אדומים. איך אמר המרצה? "מעט כללים, ברורים וחד-משמעיים, עם שכר הולם ועונש בהתאם". מעניין איך הוא היה מסתדר פה. שלומי תרם את חלקו: ניבל את פיו, זרק איזה חפץ או שארית אוכל לעבר חבר, וזה כמובן החזיר. וחבריו עודדו אותו. קול צחוקם המתגלגל עודד את המשך המהומה. לא פעם הרגשתי כמו בפסוק במגילת אסתר "והעיר שושן נבוכה".

"הכללים נכתבו בדם", זכרתי את דברי מפקדי בצבא, ולכן בחרתי בצבע האדום. הרגשתי כי אני כותב את הכללים לעצמי. התלמידים לא הפנימו ולא העתיקו את הכללים. עירבתי את מחנך הכיתה וזימנתי את הוריהם של כמה תלמידים בולטים, ושלומי בהם, "למען יראו וייראו". גם המנהל הרב יצחק נכנס לתמונה. נוצרה מעין שרשרת חוליות, ובה תבנית חוזרת של מעשה ותגובה, ושוב מעשה ושוב תגובה, והתגובות הלכו והחריפו. ובדרך נחרבו שיעור אחרי שיעור. מערך אחר מערך.

יום אחד ראיתי איזה ניצוץ. איך אומר ר' נחמן מברסלב - "בכל אחד יש איזו נקודה טובה". מוטל עלינו למצוא אותה ולהעצים אותה ממנה. ובכן זה היה יום אפור וסגרירי, מאותם ימים המזמינים ומושכים אותך להישאר במיטה, מכורבל בפוך עבה ורך. רק להתכרבל ולשמוע את הסופה בחוץ, ולדעת שלך חמים ונעים ואתה מוגן. רעמים חזקים נשמעו זה אחר זה, והגשם הרעיש בלא

הרף, גם על גגות הקרוואנים שבבית ספרנו - 12 קרוואנים עירומים ולבנים מבחוץ, אך נאים ומקושטים מבפנים.

כהרגלי נכנסתי לכיתה דקה-שתיים לפני תום ההפסקה. בדרך לכיתה עברתי בחצר בית הספר ובמגרש המשחקים שעמדו כמעט שוממים, ולכן ציפיתי לראות כיתה מלאה. אך להפתעתי מצאתי את עצמי עומד מול כסאות ושולחנות בלבד. כשתי דקות לאחר הישמע הצלצול נכנס תלמיד אחד. שלומי. הוא ולא אחר. אף שהיה רטוב כולו, על פניו ניכר היטב שהתגלגל לכיתה ישר מהמיטה, שכן עיניו היו עוד נפוחות מהשינה. שלומי עמד במבוכה בפתח הדלת, שוקל אם להיכנס או לשוב על עקביו. הקדמתי לברכו בבוקר טוב, מבלי לחסוך בחיוך. הוא השיב בכעס מעושה: "בוקר טוב גם לך", ומיד הוסיף, "מה, אף אחד לא בא? אני לא לומד לבד! אני הולך הביתה!"

ויתרתי לרגע על הרעיון ליזום שיחה אישית ספונטנית, ומניתי על גבי הלוח כמה יתרונות יש ללמידה פרטנית. הזכרתי גם את העלויות הכספיות הגבוהות של שיעורים פרטיים. ללא הועיל. לפתע התחזקו הגשמים וניתכו ביתר שאת על גג הפח של הקרוואן. נדמה היה כי עוד מבול החל יורד על הארץ. הבהרתי לשלומי בצורה חד-משמעית שאין הוא יוצא מהכיתה, ובטח שלא בגשם הזה. החלטתי - אני מלמד. פתחתי את חוברת הלימוד כשאני יושב בכיסא פנוי ליד שלומי, והתחלתי לפתור תרגיל מתמטי לא מורכב כל כך. חישבתי בקול והסברתי כל שלב וכל פעולה בקול רם, חזור והסבר, חזור והדגש. שלומי התנהג כאילו אני נמצא בכיתה כלל. הוא הסתובב מעט בין השולחנות, התיישב ושקע במכשיר הטלפון, ששיחות בין התלמידים הבנתי שאין זה סתם "אייפון", אלא הדגם המשוכלל ביותר - המילה האחרונה של חברות הסלולר.

ואז, בתוך כדי דיבור אל חלל הכיתה, אל 18 כיסאות, עשרה שולחנות ותלמיד אחד, הבזיק במוחי רעיון. במחשבה לאחור איני בטוח שהייתי מנסה זאת. הסיכוי לעשות מעצמי בדיחה היה רב. מזל שלא עצרתי לחשוב. כך או כך, לפתע שאלתי את עצמי ואותו: "כמה זה ארבע כפול שש?" והוא כמובן שתק והתעלם. מיד צעקתי: "נכון מאוד! זה באמת 24!" שלומי המופתע היישיר אליי מבט בוחן כדי לראות אם אני שפוי בדעתי, או שיש בכיתה אדם נוסף שאין הוא מצליח לראות ולשמוע. המשכתי והסברתי: "אתה צודק, כיוון שארבע פעמים שש זה בעצם פעמיים שש ועוד פעמיים שש, שזה בדיוק 12 ועוד 12. עכשיו, כמה זה שלוש כפול חמש? נו-נו, שדר לי את זה. נכון מאוד,

זה 15". ושוב הסברתי, ובתוך שאני שולח מבט עמוק ועליז אל תוך עיניו המשתוממות הוספתי שאנו מתקשרים יפה בטלפניה, והצעתי שנעשה יחד הופעות.

הופתעתי לראות חיוך עדין מבצבץ לרגע קל על שפתי. אולי זה מה שדרבן אותי להמשיך. הופתעתי ככל כפליים כששמעתי אותו אומר: "או-קיי, אני אשב אתך. אבל רק את ארבעת התרגילים הראשונים, וזהו!"

זה היה פתח קטנטן. רק ארבעה תרגילים, וזהו. ממש התגלמות דברי חז"ל - "אם ניתן הזדמנות, ונפתח פתח ואפילו קטן ביותר, כחור המחט, הקב"ה כבר ידאג להרחיב את הפתח לגודל פתח ענקי כשל אולם".

לרגע הגנבתי מבט חטוף לעבר שעון הסוּטצ' המרהיב, על אף עדינותו, השעון שקיבלתי מאשתי היקרה צליל ליום הולדתי ה-25. נוכחתי לדעת שגלשנו כבר ארבע דקות תמימות לזמן ההפסקה. הסבתי את תשומת לבו של שלומי לכך שהזמן עבר בזריזות, והוא הודה בחצי חיוך ובמבוכת-מה שהוא אפילו נהנה "קצת". לא יכולתי לפספס את הרגע המיוחד והנדיר הזה, ומתוך התרגשות כמו פצחתי בשיחה של חיזוק ומוטיבציה. שיחה קצרצרה כדי לא לגזול לו את כל ההפסקה, עד שסוף-סוף נח לו קצת הגשם. וכל כך שמחתי! כל כך שמחתי, עד שחשבתי על כך כל היום. סיפרתי למנהל הרב יצחק היקר והטוב כששאל בחמימות לא מעושה לפשר הברק המיוחד בעיניי, וכמובן גם לחיים, מחנך הכיתה. ובבית סיפרתי, איך לא, לאשתי המסורה, הרי כמעט דבר שבשגרה שאני מבקש אותה להיות לי לאוזן קשבת, לנחמה ולחיזוק, ואף היא הופתעה. ובעצם, למי לא סיפרתי? שחזרתי את שקרה בראשי שוב ושוב, והרגשתי ממש בעננים. וקיוויתי.

וכבר למחרת שלומי שלי, אותו שלומי, חזר להיות "שלומי הזה" - "שלומי האתגר". באמת שאני אוהב אותו בכל לבי, ובאמת שאני רוצה שהוא יתקדם ויצליח. לא אוותר לו. ובעצם - לא אוותר לעצמי! ורק שאלוקים ייתן לי כוחות.

סורה ירוק ✍️

דיוויד שוגרסן, ססינר הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאסנויות

יום שבת בצהריים. סביב שולחן האוכל סבנו בני המשפחה המורחבת: סבא, סבתא, הורים ונכדים. בעודנו דנים על גידול הילדים פנתה אליי חמות היקרה ואמרה לי:

"אתה צריך ללכת להיות מורה".

"אני? מורה? מה לי ולזה? מאיפה הבאת לי את זה פתאום?" עניתי לה די מופתע.

"מתאים לך להיות מורה!" ענתה לי.

היא מורה ותיקה לחינוך מיוחד, שנים לימדה בבית ספר ותיק לילדים שקשה להם יותר. שהכול קשה להם מאוד. ילדים שאינם מוגדרים "נורמטיביים". התלמידים "בירכו" אותה ואת בני משפחתה למכביר: זרקו עליה שולחנות, שברו על גבה כיסאות ואף שברו את אחת מידיה.

"זה שהחתן שלך בעייתי עם הפרעות קשב וריכוז, ואת בתור מורה לחינוך מיוחד יודעת להתמודד היטב עם שכמותי, לא הופך אותי לפדגוג בפוטנציה", עניתי. "אני אומרת לך", ענתה, בקול עדין אך תקיף.

אם יש משהו שמפחיד אותי זה שתהיה לי אינטונציה של מורה... שהסביבה הפדגוגית תשפיע על הגנטיקה שלי, על שכפול התאים, שהקול שלי ישתנה לקול של מורה, שיצמחו לי עיניים בגב ושאוכל לשמוע קולות ברזולוציה של מטוסי ביון.

"זה שאני אוהב את הילדים שלי ואעשה הכול למענם, וזוגתי ואני כנראה מחנכים אותם סביר, לא אומר שאעשה זאת לילדים אחרים".

"אתה תהיה בסדר, אני אומרת לך", אמרה המורה לחינוך מיוחד, ונטעה בי את זרעי המוטיבציה הפדגוגית. נגמרה השנה.

אני באמת בסדר. קצת פחות "ירוק".

היא צדקה, המורה לחינוך מיוחד.

אך איזו שנה זו הייתה - קריעת ים סוף.
וזאת אספר לכם כאן בקצרה, על קצה המזלג, בכמה פסקאות המגלות טפח
ומכסות טפחיים.

מימי על ספסל הלימודים כנער מתבגר זכורים לי מורים מעולים. בבית הספר
הראלי העברי בחיפה זכיתי לשבת בכיתתו של גבריאל קנולר האגדי (ז"ל),
וללמוד אנגלית אצל בטי ביטרמן (ז"ל) שכמותה לא היה ולא יהיה. בדרך
נתקלתי במורים אשר הציונות, הפדגוגיה וטובת הילד עמדו לנגד עיניהם
לפני כל משימה אחרת. יצאתי לדרכי כשבראשי מודלים כאלה לחיקוי.
פניתי למוסדות להכשרה פדגוגית, מהמובילים במדינה. כולם קיבלו אותי
בסבר פנים יפות מאוד, והיה ברור שרבים מהמנהלים ומהמחנכים נמצאים
שם מתוך תחושת שליחות אישית וציבורית. זה חימם את הלב ונטע בי ביטחון
רב בבחירת הדרך. בסופו של יום נתקבלתי למסלול ייחודי להכשרת מורים
להוראת מדע וטכנולוגיה בחטיבות ביניים. מעין סיירת מטכ"ל אקדמית-
פדגוגית. בממוצע החזיק כל תלמיד בכיתה בין שני תארים אקדמיים
לשלושה! מעולם לא נתקלתי בקבוצת אנשים כה איכותית, כה חכמה וכה
חדורת מוטיבציה. הסיפור שלי הוא הפשוט שבהם. יש בהם מהנדסי גרעין,
דוקטורים לפיזיקה ולביולוגיה, חוקרים מתעשיית התרופות והיי-טקיסטים
לשעבר. הרגשתי שם כמו אלקטרון הסובב שלושים פרוטונים וניטרונים.
לשמחתי ליוו אותנו בשנה זו זוג "הורים" פדגוגים שקצרה היריעה מלספר
בשבחם, וגם כמה מרצים שהיו עבורנו "אחים גדולים" וסייעו בידינו להתמודד
עם כל המורכבויות והאתגרים שהמערכת הציגה לפנינו.
בתחילת אוגוסט נאספנו בכיתה לראשונה כדי ללמוד להיות מורים. עוד לא
יבש הדיו וכבר בסוף אוגוסט התחלנו ללמד מדעים בכיתות ולהיות מחנכים.
ואם נצטט מלשון תלמידנו, זו הייתה "מכה לפנים". רובנו הלכנו ללמד בכיתות
הטרוגניות, בבתי ספר מן השורה, כמה מאתנו בפריפריה גאוגרפית רחוקה,
ואחרים בפריפריה חברתית בסבך העירוני.
בשורה התחתונה, בפרפרזה על משפטו המפורסם של לב טולסטוי בספר
אנה קרנינה: כל התלמידים הטובים דומים זה לזה. כל תלמיד טוב פחות -
אומלל ורע לו בדרכו שלו.
אני התחברתי לתלמידים מהדקה הראשונה. בעיקר לאלו שטובים פחות,
שקשה להם מאוד.

שיעור ראשון. מה עושים? איך מציגים לפני התלמידים פאסון של מורה ותיק? הרי צעיר אני כבר לא. מהר מאוד הבנתי שהם ילדים. ככל הילדים. כמו אלו שלי. וכך התייחסתי אליהם. רשמית אני מורה, מעשית אני גם הורה. הרי אני אתם שעות רבות יותר מהוריהם. והם בגיל שכל התאורטיקנים (ותאמינו לי - בתעודת ההוראה החדירו בנו כל תאוריה פדגוגית של כל תאורטיקן חברתי שכתב מאז המפץ הגדול עד ימינו), טוענים שהוא גיל מאתגר מאוד מבחינה התנהגותית.

שיעור שני. מלמדים. אני מלמד מדעים - פיזיקה, ביולוגיה, כימיה. כיתות ח ו-ט. מקצוע קשה, מופשט. התלמידים והתלמידות כבר ב"אנטי" מובנה. התחלתי להבין את האתגר הפדגוגי-חינוכי. זה לא משנה מה את/ה מלמד/ת. משנה איך את/ה מלמד/ת, איך את/ה ניגש לתלמיד/ה. ולכל אחד ואחת מהם/ן שפה משלו/ה. ואין דרך טובה יותר לתאר זאת מאשר שירה של נעמי שמר "לדי כל העולם":

אצלנו בחצר

בצלי עצי הזית

באים בדרך כלל

המון אורחים לקיץ

לכל אחד מהם

שפה משלו

ודרך משלו

להגיד שלום (נעמי שמר, "אורחים לקיץ").

אצלנו בחצר - זהו בית הספר. ואנחנו כמורים וכמחנכים נדרשים להבין את השפות הרבות האלה ולהתחבר אליהן. עלינו לשאוף להיות כדברי הבית הבא בשירה של נעמי שמר:

צבענו את הגדר

קצרנו את הדשא

ילדי כל העולם

יוכלו עכשיו לגשת

לפתוח לרווחה

את השער הירוק

ולהביא ברכה

מרחוק רחוק (שם).

המציאות שונה. קשה מאוד להכיל את כל השפות. מורכב מאוד לתת מענה מידי ובו-בזמן לכל התלמידים. לימדתי יותר ממאה תלמידים כמעט מדי יום, ולכל אחד מהם שפה משלו ודרך משלו להביע את דעתו ואת הבנתו. מתוקף כך שלכל אחד שפה משלו, אזי אני כמורה נדרש ללמד בשפה ובדרך שהוא מבין. וכשיושבים בכיתה עשרים, שלושים ולפעמים ארבעים תלמידים, הדוברים עשרים, שלושים וארבעים "שפות", ויש עשרים, שלושים ובמקרים מעטים ארבעים דקות נטו ללמד, זה משאיר דקה לכל "שפה", ובעצם זה אתגר לשרת את כולם. לדעת ללמד נושא בארבעים דרכים שונות, בעת ובעונה אחת. עוד שבוע ועוד חודש. עוד חוויות. אין אני מספיק את כל מה שרציתי. אני רודף אחרי הזנב שלי, ואני מצליח לתפוס אותו. דרור, החונך שלי, עושה כמיטב יכולתו לסייע. קשה להסביר כמה מורכב ומאתגר ללמד במשרה כמעט מלאה, לחנך במשרה מלאה, ללמוד בה-בעת לתעודת הוראה מלאה בשנה אחת, ובדרך, כמעט שכחתי, אשתי ילדה (ולא הייתי אתה בבית החולים, לימדתי ביולוגיה-גנטיקה ותורשה...) ועברתי דירה.

"איך הולך?" שאלה המורה לחינוך מיוחד.

"תאמיני לי, אני לא מבין איך המורים שורדים", עניתי.

"מה זאת אומרת?" שאלה חמותי.

"זה המקצוע הכי קשה בעולם. עם הכי הרבה אחריות, חוץ מרפואה", עניתי בקול עייף. "אי אפשר לא לתת יחס אישי לתלמידים. הם לא סתם מספרי תעודת זהות. אני מנסה לעזור ולתמוך בכולם, אבל זה לא תמיד עובד", המשכתי.

"אל תדאג, יהיה בסדר, מפתחים מיומנויות", ענתה והוסיפה: "אתה לא תצליח עם כולם. תתמקד בכמה מהם. תצליח אתם - עשית את שלך". וזה מה שעשיתי.

התלמידים הטובים - טובים הם. יודעים הם את מלאכת הלימוד. התלמידים הבינוניים - טובים גם הם, רק קצת עצלנים. החלשים הם האתגר. ניגשתי לרכזת השילוב בבית הספר. התייעצתי אתה אשר לתלמידים המאתגרים. ישבתי לצפות בשיעורים שלה, שוחחתי עם ההורים של אותם ילדים. יצאתי לדרך.

וכדברי יוליוס קיסר: Veni, Vidi, Vici.

למען האמת, ל-Vici יש סייגים. כמה מהם הצלחתי לקדם ואחרים לא. הרבה תלוי בהורים והרבה תלוי בהיסטוריה ההתפתחותית-פדגוגית של הילד

עצמו. היה לי תלמיד, א' שמו. לדברי היועצת הוא מעולם לא חווה הצלחה בבית הספר, אף לא בבית הספר היסודי. מרבית ציוניו שליליים, מאז ומעולם. הוא מהצד שכבר לא יודע להגיד שלום ולא רוצה. לא ויתרתי לו ולא ויתרתי לעצמי. הוא זרק שולחנות, כיסאות, ניסה להפליא בי את מכותיו, לפגוע במחשב הכיתה. לא ויתרתי. הוא קיבל 58 בבוחן במדעים. הייתי גאה בו מאוד. כתבתי לו על כך. הוא היה מופתע. אמרתי לו: "אתה מסוגל ליותר". בבוחן הבא הוציא תשעים. הוא לא העתיק. אחר כך המצב הידרדר: את המבחנים הוא לא עבר, אבל לפחות אני יודע ומרגיש סיפוק שהוא חווה קצת הצלחה במקצוע הקשה הזה שנקרא מדעים.

זהו, הסתיימה השנה. אני כנראה אהיה מורה "ירוק" פחות, ומחנך גאה. יש לי עוד הרבה מה ללמוד. הצלחתי. המורה לחינוך מיוחד שמחה וגאה, גם הילדים שלי שמחים על כך ומספרים לכול שאביהם מורה... כולם שמחים. חוץ ממנהל הבנק.

ספתח סול ✍️

ת"צ, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

היא מביטה לעברי - נערה צנומה, לבושה ג'ינס קצרצר וגופייה גדולה, חשופה. היא יושבת על ספסל עץ ושרה, והבחור שלצדה מלווה אותה בגיטרה. וכן, הם כבר יודעים מי אני, אמרו להם שהיום תבוא "החדשה". היא מפנה לעברי את גבה.

אני נכנסת למרכז הנוער. נערים ונערות עוצרים לרגע את שיחותיהם בניסיון להבין מי אני, וממשיכים בשלהם. יערה מכירה לי את המרכז מבפנים ומבחוץ: חדר צוות, חדר סדנאות וחדר קטן שמיועד לשיחות אישיות. אנחנו יוצאות החוצה: פינת עישון, פינת אלו שבאים למרכז אבל עושים כאילו הם לא - למעטפת שלהם קשה יותר לחדור. "אבל כולם פה חברה טובים", היא אומרת.

אנחנו ממשיכות לשוטט בחצר ואז אנו רואות את מאיה, הנערה ששרה קודם, יושבת לבדה. יערה שואלת לשלומה. אין היא מורידה את האוזניות, היא רק מהנהנת בראשה. אנחנו חולפות על פניה ויערה מוסיפה: "היא נערה לא פשוטה, כמעט לא הולכת לבית הספר. רוצים להוציא אותה מהבית ולשלוח אותה לפנימייה. היא מגיעה אלינו כמעט כל יום, שומעת המון מוזיקה, שרה מדהים, אבל קשה להגיע אליה". אנחנו מסיימות את סבב ההיכרות במרכז. אני יוצאת החוצה וניגשת למאיה לשאול מה היא שומעת. היא מתלבטת רגע, ואז מורידה את האוזניות.

"שרית חדד".

אני מביטה בצרור מחזיקי מפתחות בצורת בובות שמתנוודד מתיק הגב שלה. היא אומרת שאני בטח חושבת שזה ממש ילדותי.

"הם דווקא יפים בעיניי", אני משיבה.

היא מחייכת. כל מחזיק מפתחות קיבלה ממישהו אחר. את הבובה הזאת מהחברה הכי טובה שלה, וזאת מסבתה, ואת הבובה בצורת הלב היא הכי אוהבת כי קיבלה אותה מהחבר שלה.

השיחות ביני ובין מאיה נהיות תכופות יותר ויותר. אני מגלה שתחת מעטה

הקשיחות מסתתרת נערה שכמהה למישהו שיקשיב לה, יקשיב באמת. באחת הפגישות היא מספרת שכשהייתה בת שנים עשרה הוריה התגרשו. בהתחלה גרה אצל אביה, אבל הוא העביר אותה לאמה כשנולד לו ילד חדש - אח שלה. עם אמה לא הסתדרה, וחזרה להתגורר אצל אביה. לאחר כמה חודשים הוא העביר אותה שוב, הפעם לסבתה. זה היה לפני שנתיים ומשהו. היא מעדיפה לגור אצלה, כי היא היחידה שבאמת אוהבת אותה, אבל עכשיו כבר קשה לה, היא זקנה. הכי קשה היה לעבור כל פעם בית ספר. בבית יש לה את כל מכתבי הפרדה שכתבו לה בכל פעם שעברה.

"בעצם", היא אומרת בלחש, "המעברים לא היו הכי קשים. הכי קשה זה לדעת שהם העבירו אותי ביניהם בגלל ששניהם לא רצו בי". דמעות זולגות מעיניה. היא אומרת שהיא לא יודעת מה קרה לה, היא שונאת לבכות.

מאיה מספרת על התקופה שגרה עם אמה ועם בעלה. היא הייתה מענישה אותה המון: אוסרת עליה לצאת מהחדר שעות ארוכות, אוסרת עליה לאכול אתם ארוחות ערב או לצפות עמם בטלוויזיה. מבטה של מאיה כבוי. כאב ניבט מפניה. בתקופה הזאת בילתה מרבית הזמן לבד: שכבה במיטתה, האזינה למוזיקה. זה הדבר היחיד שניחם אותה. הם חיו בבית, והיא הייתה בחדר. סגורה. הכי גרוע היה כשהחלו להתעלם ממנה, כאילו הייתה אוויר. בהתחלה ניסתה לדבר עמם גם כשלא השיבו לה. אחר כך הפסיקה. היא זוכרת איך חשה כשישבה לבדה בחדר ושמעה את אמה ואת בעלה מסתובבים בבית. היא הרגישה שאין היא מסוגלת, שהיא הולכת להשתגע. ואז שמעה את אמה אומרת לאביה בטלפון שהיא לא רוצה שהיא תגור אתם יותר. שהיא בלתי נסבלת. היא יצאה מהחדר, השתוללה, צרחה שהיא שונאת אותם ושהלוואי שימותו. לאחר מכן החזירו אותה לאביה, ומשם לסבתה.

"הוא לא אבא שלי יותר והיא לא אימא שלי. אין לי הורים". דמעות נקוות בעיניה. "את יודעת", היא אומרת, "לפעמים אני מקנאה בילדים יתומים. עליהם לפחות לא ויתרו. מה שהכי כואב לי זה שההורים שלי ויתרו עליי". היא כובשת את פניה בידיה. בוכה חרישית.

אני ניגשת אליה, מחבקת אותה.

היא אומרת שהיא לא יודעת מה קרה לה. שהיא כבר מזמן לא במקום של לבכות בגללם.

מאיה אינה מגיעה למרכז כמה ימים. גם לבית הספר אין היא מגיעה. אני מתקשרת לסבתה ולפלאפון שלה, משאירה לה הודעות טקסט, אך ללא

מענה. אני כותבת לה פעם נוספת שאני דואגת. היא שולחת הודעה:

כשהלב בוכה רק אלוקים שומע.
אדם נופל לפני שהוא שוקע
בתפילה קטנה חותך את הדממה.
הכאב גדול ואין לאן לברוח
עשה שייגמר כי לא נותר בי כוח.

אני מתקשרת אליה. אין מענה. אני כותבת לה שתבוא למרכז. שניפגש. היא משיבה שרע לה, אבל היא לא רוצה לדבר. גם לא בטלפון. שלושה ימים חולפים. היא עונה. הייתה ועדה. החליטו. היא עוברת לפנימייה. אני משכנעת אותה לבוא למרכז. היא מגיעה, עומדת מולי, שפופה. מרימה מבטה; צבע שחור מרוח תחת עיניה האדומות.
"אני שמחה שהסכמת לבוא".

"יופי, אז ראית אותי", היא אומרת בכעס.

"רוצה שנשב? נדבר?" אני שואלת, והיא משיבה שלא.

אני אומרת לה שכואב לי לראות אותה ככה, והלוואי שיכולתי לעשות משהו שיגרום לה להרגיש טוב יותר. אני מציעה שנשמע יחד את השיר שהקליטה לפני כמה חודשים. היא מסכימה. אנחנו שומעות את השיר בדממה. בפגישה הבאה עם מאיה היא שואלת אותי אם שמעתי על האריתראים, על כל הרציחות והאונס. היא לא מצדיקה אותם או משהו, אבל זה קורה בגללנו. אין להם בית. "הם כועסים, בגלל זה הם מתנהגים ככה", היא אומרת. "הם פשוט מסכנים. צריך לעזור להם". אנחנו משוחחות עליהם, אבל אני מרגישה שאנחנו משוחחות עליה.

"את לא יכולה להבין אותם, אבל אני כן, כי אני יודעת מה זה להיות בלי בית. מה זה להרגיש שאף אחד בעולם לא אוהב אותי. זה להרגיש מיותר. וזה לכעוס. לכעוס המון". היא בוכה.

"אוף, מה יש לי ששוב אני בוכה. אני שונאת לבכות", היא אומרת ומתחילה לצחוק. "עשיתי להם הרבה בעיות, בגלל זה הם נטשו אותי", היא אומרת. "אבל לאף אמא אין זכות לנטוש את הילד שלה, לא משנה מה הוא עושה. כשהיו לי ילדים, לא משנה מה הם יעשו אני אוהב אותם. תמיד".

את הפגישה האחרונה שלנו מאיה מבקשת שנקיים בחדר המוזיקה. היא שרה

ללא הפוגה. חולפת חצי שעה.

"אנחנו צריכות לדבר", אני אומרת.

"לא", היא מתחננת, "רק להמשיך לשיר".

"לא תהיה לנו הזדמנות נוספת".

אך היא בשלה: לא רוצה לדבר, רק לשיר.

אני נענית לה. היא מרוכזת כל כולה בעצמה. בשירה. אני מביטה בה מהצד, היא נראית כמו בטרנס. זה הבית האמתי שלה - המוזיקה. אין היא מביטה לעברי. אני לצדה, שקטה, מקשיבה לה, מקשיבה למה שהיא מספרת דרך שירה. כל כך הרבה עצב. כעס. אשמה.

חולפת עוד חצי שעה. אני מזכירה לה שאנחנו צריכות לסיים.

"בסדר", היא אומרת, "שיר אחרון. אני רוצה להקדיש לך אותו".

היא שרה, אך מפסיקה לפני סוף השיר. אני רואה שהיא נרגשת. אולי בגלל זה עצרה.

אנחנו יושבות זו מול זו, קרובות מאוד. מאיה לא רוצה שנדבר. היא רוצה שניפרד וזהו. אני מבקשת שתאפשר לי להגיד לה כמה דברים לפני שאנחנו נפרדות.

"כמה דברים?" היא שואלת וצוחקת.

"תקבעי זמן", אני אומרת.

"דקה", צחוקה מתגלגל.

גם אני צוחקת ומציעה לה חמש דקות.

"לא, לא, זה יותר מדי זמן". היא נותנת לי מקסימום שלוש דקות. היא מתבוננת בשעון;

אני אומרת לה שאף שהיא מנסה להסתיר זאת מכולם, אני גיליתי מיהי מאיה האמתית, ואני כל כך שמחה על כך. אני ממשיכה ואומרת שהיא בחורה מיוחדת במינה, ושיש לה קול מדהים, ושאתי שמחה מאוד שהכרתי אותה.

היא מסתכלת בחטף על השעון.

"נגמר לי הזמן?" אני שואלת.

"כמעט נגמר", היא עונה, מחייכת.

"בסדר", אני אומרת ומושיטה לה מכתב ומתנה.

היא מסתכלת במכתב ומיד מקפלת אותו.

"כתבת המון", היא אומרת, ושואלת אם איעלב אם תקרא אותו אחרי שאלך.

היא רוצה לקרוא לבד. עכשיו למתנה. לא נעים לה שלא הביאה דבר, היא

אומרת, ואני משיבה שהיא הביאה לי את המתנה היפה מכולן - היא הקדישה לי שיר.

היא פותחת את העטיפה. מחזיק מפתחות עם מפתח סול. היא נרגשת, מתבוננת מקרוב. היא אומרת שהוא יישאר אֶתה תמיד.

זולגות לה דמעות. אנחנו מתחבקות.

”את לא יודעת כמה זה חשוב לי”, היא מחייכת ומפנה אליי את גבה. מתרחקת.

טיול שנתי

נעמה סדן, אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

רון ראה אותי היום במסדרון. דוד וגל עמדו ממול, במבט שעבר בינינו הייתה שאלה: מה נאמר זה לזה, מילים של יום-יום? מילים חביבות? התעלמות מנומסת? התעלמות לא מנומסת? נזיפה? לפני חודשיים, שבוע אחד לפני שהתחיל החורף הגשום הזה, נסענו לטיול שנתי ברמת הגולן. אני -

מורה חדשה, ועוד כמה מורים ותיקים מאוד וחמש כיתות יא. הייתי שם כדי לתגבר את הצוות ולצאת לטייל עם תלמידי כיתה יא, שבראותה של המחנכת שלהם לא אפשרה לה לטייל אתם. כיתה שלמה כולה לעצמי.

אני מורה מקצועית. לא התנסיתי באינטנסיביות בדבר הזה שקורים לו "חינוך". בשש וחצי בבוקר התייצבתי בבית הספר, נועלת את נעלי הטיולים הכבדות והחינוכיות שלי, הסנדלים עמוק בתיק, כובע על הראש, תיק על הגב, מוכנה ליציאה. רכז הטיול הראה לי את האוטובוס שלי ונתן לי רשימת שמות. אחד הדברים האהובים עליי הוא לקבל את רשימת השמות. היא כמו ביצת הפתעה: המון שמות כתובים שחור על גבי לבן, ואני יודעת שעוד יום-יומיים השמות האלה יתחילו ללבוש צורה ורגשות ותככים ומזימות, הם יהיו עבורי ילדים אמתיים.

נחזור לאותו בוקר, לאוטובוס. התלמידים התחילו לעלות, ואני בדקתי מי נמצא. הזמן עבר והאוטובוס לא יצא. שלושה תלמידים ביקשו לרדת עד היציאה, אמרתי להם: "בסדר, אבל תישארו במקום שאני רואה אתכם". חשבתי לעצמי - אני מסתדרת לא רע עם הסיפור הזה של הצבת גבולות. לאחר שתי דקות הם נעלמו. מאוחר יותר, כשהרכז הודיע על יציאה, מצאתי אותם מאחורי השיח מעשנים עם שלושה ילדים מכיתה אחרת. לא אמרתי כלום, לא ידעתי מה המדיניות שלנו בנושא הזה. ביקשתי מהם לעלות לאוטובוס והתחלנו לנסוע צפונה.

ישבתי בספסל הקדמי ליד מחנכת הכיתה. דיברנו קצת והיא סיפרה לי על הכיתה - המיקרו-קוסמוס הזה שנוסע אתנו באוטובוס. היא נתנה לי כמה

טיפים: למי לשים לב, עם מי להיות קשוחה יותר. שלושת הכוכבים - להלן, המעשנים תחת השיח, לא הפתיעו אותה. היא הייתה רגועה מאוד ולא התרגשה מזה. הניסיון נתן לה להבין שצריך להמתין ולבחור במה מטפלים. אני לעומת זאת הייתי מלאה אדרנלין ומוכנה לקראת הטיול ולקראת הפוטנציאל הכיתתי שהוא טומן בחובו. חלמתי שבשלושת הימים הללו יתרחשו שינויים מרחיקי לכת באקלים הכיתה, ושתלמידים ירכשו תובנות על עצמם ועל חבריהם. ידעתי שבחינוך אין לצפות לשינויים דרמטיים, ואף על פי כן התעורר בי חלום מפתה ומבטיח - אם רק אעשה את הכול בצורה טובה ונכונה, אפתח את הדרך.

ביום השלישי לטיול קרה הדבר: נכנסנו למסלול יפה בוואדי עמוק וארוך, מחצית הכיתה התקדמה עם מדריך הטיולים, והמחצית האחרת, יש לציין שזו הייתה המחצית המפחדת, האטית והלחוצה, נשארה אתי מאחור. כשגילינו שנשארו לבד התחילו כמה מהילדים להכין כתבי אישום: "המדריך נטש אותנו", "חוסר אחריות", "אנחנו נצטרך חילוץ". זה כמובן היה מיותר, אבל כמה מהם נלחצו באמת. שלחתי תלמידה שהיא גם מדריכה בחוגי סיור להתקדם ולבקש מהמדריך להמתין. כעשרים דקות ארוכות ומייגעות של הליכה מאומצת הגשתי עזרה לתלמידים והרגעתי את הרוחות, ואז הגענו לתלמידים האחרים. הם ישבו תחת עצים ונחו. נקודת העצירה הזו הייתה בתחילת העלייה אל סיום המסלול. רציתי לבקש שהתלמידים יעשו את החלק הנותר יחד ויסייעו לתלמידים שמתקשים יותר בהליכה, והחלטתי לעשות זאת במשחק חברתי שכולם תלויים בו בכולם.

ביקשתי מהתלמידים לקום ולהתארגן למשחק. כמובן שהתלמידים לא ששו להישמע לי והעדיפו את הדשא הרענן, אולם לאחר כמה דחיפות ועידודים כמעט כולם היו על הרגליים, גם אלו שהיו רצוצים מהמאמץ. חוץ משלושת הכוכבים כמובן. הם נותרו לשבת והוכיחו לי שיש להם עתיד מצוין כעורכי דין. ביקשתי מהם להצטרף, והם החלו בהרצאה ארוכה על זכויות האדם, על זכות הפרט, על רצונם החופשי וכן הלאה. לאחר ויכוח קצר וכדי לא להפסיד את המומנטום עם שאר הקבוצה אמרתי להם: "בסדר, אני מקבלת את ההחלטה שלכם, אבל דעו לכם שהיא תעלה לכם בעבודה של עשרה עמודים על הגולן". הם הפטירו בשפה רפה: "בסדר, בסדר", והמשיכו לנוח בצל.

פתחתי את המשחק בכמה שורות על חשיבותו של שיתוף פעולה ושל יחס חברי בין חברים לכיתה, ורמזתי לכך שיש אנשים שחושבים שהם יודעים

הכול טוב יותר. כולם שמו לב לרמז. המשחק החל והתלמידים שיחקו ונכנסו לעניין. לאחר שסיימנו עלינו, הפעם בחבורה מגובשת יותר. לשלושת הכוכבים הצעתי לגשת אליי לשיחה כדי לראות אם יש דרך לשנות את העסקה. הרגשתי תחושת מועקה גדולה בפנים - אולי הייתי קשה מדי, אולי רבתי אתם על כלום. בכל מקרה לא זכיתי לפגוש אותם כל העלייה.

תלמידה שקטה ניגשה אליי ואמרה: "תודה שדיברת אליהם כך. תמיד הם מתחמקים מכל דבר ואף אחד לא אומר להם כלום". זה קצת שיפר את הרגשתי.

יומיים אחר כך, שוב בבית הספר, הגעתי לכיתה שלהם ונתתי להם דף ועליו העבודה. לאחר שהתייעצתי עם המחנכת שלהם החלטתי שהמשימה תהיה קשורה יותר לקבוצה ולא לגולן, עם כל הכבוד לחבל ארץ יפה זה.

בעבודה היו שתי שאלות: (א) אנא נמק את דעתך בעד ונגד השתתפות בפעילות קבוצתית, גבה את נימוקיך בציטוט של הוגי דעות; (ב) הצע מסגרת אחרת לארגון התלמידים בשונה מכיתה. לאחר השאלות הופיעו כללי ההגשה: עבודה אישית, מודפסת בכתב אריאל, גודל גופן 12. הייתי מרוצה מאוד מהעבודה. חשתי שהשאלות אמתיות, וששמח לשמוע את דעותיהם של התלמידים.

לא בדקתי את התאריך, פשוט בחרתי את סוף החודש ורשמתי בהתאם - 31 בנובמבר. לא שמתי לב שאין תאריך כזה.

למחרת חיכתה לי הפתעה בתא שלי - נייר שנתלש ממחברת לשון ועליו העבודה בכתב יד ומחיקות רבות. הנימוק בעד ההשתתפות בקבוצה: "להתחנף למורה שבמקרה הזה היא לא המורה שלך, אז אין טעם להשתתף, להרשים את הבחורות שבמקרה הזה אין שום בנות להרשים. כמובן שיש פה חוסר צדק לשמו, הרי עוד ילדים לא השתתפו בפעילות הדורשת מאמץ גופני עילאי". הוגי הדעות שצוטטו היו היטלר וברט סימפסון.

קראתי וחייכתי. ילדים חכמים, הם מתייחסים אליי באופן די ברוטלי אמנם, אבל הם עושים את זה ברצינות.

ניגשתי אליהם והצעתי להם שאראה את העבודה שלהם למנהל. הם לא אהבו את הרעיון. ניגשתי למחנכת שלהם. בדרכה העדינה היא אותתה לי שהשגרה כבר חזרה, ושנעזוב את זה כעת.

באותו אחר צהריים עליתי במדרגות היוצאות מבית הספר, ואחד ה"כוכבים" היה שם. הוא אמר לי: "אל תדאגי, נגיש לך עד ה-31".

הרגשתי נבוכה, אפילו מושפלת.
חזרתי הביתה ולא יכולתי להניח לזה. החלטתי לכתוב להם מכתב.

אתם יודעים ואני יודעת שכרגע לא מתנהל פה שיח, אלא מלחמת כוח... אני יכולה לאיים עליכם בעוד ועוד דברים ואתם עליי. אבל האמת היא שלא נראה לי שהפתרון לעניין הוא מלחמה ארוכה, ואני מראש מוכנה להיכנע. בתחום האימים לפחות. ואף על פי כן אני מרגישה שבתור בן אדם ומורה, סתם מורה, קשה לי מאוד-מאוד עם ההתייחסות שלכם. התנהגתם בחוסר כבוד כלפיי, בציניות ובהתרסה, התנהגתם בחוסר כבוד לעצמכם בכך שלא לקחתם אחריות על ההחלטה שלכם. אני מרגישה מכם: עד שלא תמצאי דרך מאיימת מספיק אנחנו לא נעשה בשבילך כלום. וזה מסר אלים לדעתי. אז גם אם לא יקרה שום דבר הלאה בינינו בבית הספר, רציתי לומר לכם מעומק הלב שאני מאחלת לכם ולי שהלב יהיה פתוח יותר, שנסכים לדבר באמת ולהתייחס ברצינות באמת. ושיהיו לנו חיים טובים שיש בהם נתינה והקשבה לזולת.

אני יודעת מה נשאר אתם. המחנכת החליטה לעזוב ועזבת. המכתב נשאר על המחשב שלי, ואתי נשארה ההבנה שעברה מהשכל להרגשה - שאני חלק מצוות מורים שיש לו כיתות שלמות ומערך שיקולים שלם שיכול להכריע אם להמשיך להתייחס לתופעה או לא. שחשוב מאוד להתמיד, אבל לזכור כל הזמן שאי אפשר באמת להחזיק בסמכות או בכוח אדם אחר, או לגרום לו להבין בכוח. בצורה מדהימה מאוד אנשים נקשרים ותובנות צומחות במקום הכי עמוק דווקא כשמשחררים.
אמרתי לרון "היי", לא יותר מדי חביב וגם לא מרוחק. פשוט "היי", והמשכתי ללכת.

ואני רק רציתי תחפושת

זוהר ברזון, סכללת לוינסקי לחינוך

ביום חמישי 21 במארס 2013 בשעה עשר בערב הגעתי עם חברים למסעדה שנמצאת ברחוב מטלון שבדרום העיר. בעודי הולכת לכיוון המסעדה שמעתי פתאום מישוה קורא בשמי. הסתובבתי לאחור וראיתי את מ', ילד מכיתה א שאני מלמדת בה.

מ' היה לבוש מכנסיים קצרים ונעל כפכפי אצבע אף

שהיה גשום וקר בחוץ. הוא שמח מאוד לראות אותי, ומיד חיבק אותי. שאלתי אותו מה הוא עושה פה בשעה כזו, והוא ענה שהוא עובד בחנות של פורים (בסטה של אביזרי פורים שהייתה סמוך למסעדה, ומשום שזה היה יום לפני פורים היא הייתה פתוחה כל הלילה). שאלתי את מ' אם אימא ואבא יודעים שהוא פה, והוא ענה שלא ושהם אינם בבית. שאלתי איך הוא הגיע הנה, והוא אמר שבא אחרי בית הספר וביקש לעבוד אצלם כדי שהם ייתנו לו תחפושת לפורים. כששאלתי אם אכל ארוחת ערב הוא ענה שהם נתנו לו אוזן המן. שאלתי אותו אם הוא רעב, והוא ענה שלא. השעה הייתה עשר וחצי. שאלתי את מ' מתי הוא ילך הביתה. הסברתי לו שכבר מאוחר מאוד ומחר בבוקר יש לנו מסיבת פורים גדולה בבית הספר, ושהוא חייב ללכת לישון כדי שיהיה לו כוח. הוא אמר לי שהוא תכף הולך הביתה.

בה-בעת נכנסתי לחנות לשאול מי אחראי לכל הסיפור הזה. יצאה אליי אישה קצוצת שער, ודיברה בגסות ובחוסר סבלנות. היא אמרה שהיא לא אחראית לילד הזה, שהוא בא לבד וביקש לעבוד, אז היא עשתה לו טובה ונתנה לו לסדר את הסחורה. אמרתי לה שהילד הזה בכיתה א, ושהוא חייב ללכת הביתה כי כבר ממש מאוחר. היא התעצבנה עליי ואמרה שזה לא מעניין אותה.

חזרתי למ' ושאלתי אותו מתי ילך הביתה. הוא ענה לי שעכשיו. שאלתי אם הוא רוצה שאלווה אותו, והוא ענה שלא ושהבית שלו קרוב מאוד. נתתי לו חיבוק גדול ונפרדנו. הוא התחיל ללכת לכיוון הבית שלו ואני לכיוון המסעדה. בסביבות שעה שתיים עשרה, בעודי יושבת עם חברים במסעדה, פתאום הם אמרו לי שיש ילד בחלון שקורא לי... הסתובבתי וראיתי את מ' עושה לי

פרצופים וסימנים שאבוא אליו. יצאתי אליו ושאלתי מה הוא עושה פה. הוא ענה שהם לא מסכימים לתת לו תחפושת לפורים, ושהוא לא רוצה ללכת הביתה עד שהם לא ייתנו לו.

קראתי לחבר ויחד נכנסנו לחנות לדבר עם האחראית. היא מיהרה לומר שהיא לא אחראית לילד הזה, ושהוא לא רוצה ללכת הביתה. אמרתי לה שהוא מחכה לתחפושת שהבטיחו לו, והיא התחילה להשתולל ולצעוק שאף אחד לא הבטיח לו כלום. אמרנו לה שגם אם היא לא הבטיחה כלום, המעט שהיא יכולה לעשות זה לתת לילד הזה תחפושת לפורים אחרי שהוא עוזר לה משעה שלוש בצהריים.

בזמן הוויכוח הגיע בחור וטען שהוא המנהל, ושהוא אינו יודע מי הילד הזה ומה הוא עושה פה. אמרתי לו שהילד הזה סידר לו סחורה על המדפים משעה שלוש בצהריים, ושהדבר היחיד שהוא רוצה הוא תחפושת למחר למסיבת פורים. כמובן שגם הוא התחיל לצרוח ולהשתולל.

יצאתי מהחנות וניגשתי למ' שחיכה בחוץ. אמרתי לו שהוא חייב ללכת הביתה עכשיו, ושאני מבטיחה להביא לכיתה תחפושת בשבילו מחר בבוקר. שאלתי אותו אם הוא רוצה שאני אלווה אותו הביתה, והוא ענה שכן. התחלנו ללכת, ואז קרא לנו הבחור מהחנות ואמר שהוא לא נוהג לעשות דברים כאלה, וזרק לכיווני תחפושת בשביל מ'. מ' כל כך התרגש וצעק לבחור "תודה", וחיבק אותי חזק ואמר שעכשיו הוא שמח. הבחור מהחנות כמובן לא התייחס ולא ענה.

ליווינו את מ' הביתה, אני וחבר, וכשהגענו לכניסה לבניין (שהיה מוזנח ביותר) התחלתי לעלות אתו במדרגות לכיוון הבית, והוא ביקש שלא אכנס. אמרתי לו שאני לא נכנסת, אני רק מלווה אותו עד לדלת. כשהגענו לדירה מ' פתח את הדלת, ואני יכולתי לראות דירת חדר קטנה, מלוכלכת מאוד, שני מזרנים על הרצפה, מטבח קטן וריק. שאלתי איפה האור, והוא ענה שאין אור בבית, רק במדרגות...

הוא נתן לי חיבוק גדול ואמר לי "לילה טוב" ו"תודה" משום שלקחתי אותו הביתה ושהבאתי לו תחפושת. הוא נכנס לביתו וסגר את הדלת, ואני ירדתי למטה ועמדתי שם דקות ארוכות... השעה כבר הייתה כמעט אחת בלילה. התלבטתי מה לעשות במה שקרה עכשיו. החלטתי לשלוח הודעה למנהלת, אך היא לא ענתה לי.

למחרת בבוקר הגעתי לבית הספר. בכניסה חיכה לי מ' לבוש בתחפושת שקיבל. חיוך גדול על פניו. כל היום הוא לא עזב אותי לרגע, הלך אחריי

ממקום למקום ולא נתן לי להתרחק ממנו. הלכתי למנהלת לספר לה על האירוע שקרה אתמול בלילה. היא הייתה מופתעת מאוד ומיד התקשרה לפסיכולוגית וליועצת. בסוף היום היא באה להגיד לי שהסיפור מסובך יותר ממה שחשבנו, כי ההורים של מ' אינם נמצאים בארץ באופן חוקי, ולכן אי אפשר להתלונן ברווחה.

לאחר חופש פורים הגיעו ההורים של מ' לבית הספר לשיחה עם המנהלת, היועצת, הפסיכולוגית והמתרגמת. בשיחה נאמר להורים שאם הם ישאירו את הילד לבד בבית, ייקחו להם אותו. הציעו להם כמה פתרונות כדי להקל עליהם ולעזור להם.

כיום מ' עדיין בבית ועדיין מספר שהוא ישן לבד ושהוא לבד במשך היום בבית. בית הספר טוען שעשה כל שביכולתו. מ' נפגש פעם בשבוע עם הפסיכולוגית של בית הספר ומקבל שעות תגבור אישיות כדי לקדמו בלימודים.

* חשוב לציין שאני מלמדת בבית ספר ש-97 אחוז מהאוכלוסייה בו הם ילדים של עובדים זרים ופליטים. מ', הילד שסיפרתי עליו, סודני. להורים שלו אין אשרת שהייה בארץ. מ' נולד במצרים בדרכו לישראל.

רפלקציה על האירוע עצמו

האירוע עם מ' היה ועודנו משמעותי מאוד עבורי. כשאני חושבת על אותו ערב עולות בי תחושות של פחד, עצב, כעס, תסכול ואשמה. השתלשלות העניינים, מבחינתי, הייתה לקויה מההתחלה... כבר בפעם הראשונה שראיתי את מ' הייתי צריכה להחזיר אותו הביתה, ולא לחכות עד שתיים עשרה בלילה. כעסתי על עצמי שנכנסתי למסעדה עם החברים לפני שווידאתי מה קורה אתו, ואם הוא באמת הלך הביתה. עברה בי גם המחשבה שהייתי צריכה פשוט לקחת אותו באותו רגע, ולא לשאול אותו... אבל אני חושבת שלא באמת קלטתי מה קורה שם. אולי לא רציתי לקלוט. פשוט נכנסתי למסעדה והתיישבתי עם החברים שלי כאילו לא קרה כרגע כלום, ופשוט שכחתי מזה (עד כמה שקשה להודות בזה). כשהוא קרא לי לבוא אליו החוצה בשעה שתיים עשרה בלילה הרגשתי ממש רע עם עצמי, וממש האשמת את עצמי במה שקרה. המחשבה שיכולתי לחסוך ממנו שעתיים של עבדות ותחינות לקבל את התחפוש שרצה כל כך, אוכלת אותי. בימים שאחרי האירוע העסיקה אותי בעיקר השאלה אם פעלתי נכון. ייסרתי

את עצמי משום שהשארתי ילד בן שבע לבד, באמצע הלילה, בבית חשוך וקר. העיקה עליי מאוד המחשבה שלא עשיתי מעשה באותו רגע. אולי הייתי צריכה לקחת אותו אליי הביתה, או לפחות להישאר אתו כדי שלא יפחד. כשהגעתי למחרת לבית הספר מ' חיכה לי בכניסה ושמח בתחפושת שקיבל. הוא לא הפסיק לחייך ולצחוק, ואני הרגשתי רק צורך לחבק אותו ולהגיד לו כל הזמן כמה אני אוהבת אותו. הוא לא עזב אותי לרגע כל היום. בעצם - עד היום יש לנו קשר מיוחד וקרוב מאוד. כמה ימים אחרי המקרה מ' ביקש ממני להביא לו תמונה שלי כדי שיוכל לשים ליד המיטה בלילה ולא לפחד, ופתאום לראשונה נשארתי ללא מילים (לא הבאתי לו תמונה).

ברובד המקצועי קרו כמה דברים משמעותיים. בהתחלה ההורים שלו הוזמנו לשיחה, אבל רק אימא שלו הגיעה. היא אינה מדברת עברית או אנגלית, ולכן כל השיחה התקיימה בנוכחות מתרגמת. היא הכחישה הכול ולא הבינה על מה אנחנו מדברים. בשיחה היא צעקה ותקפה וביקשה שלא יתערבו לה בחיים. אחרי חודש אבא שלו הגיע פתאום לבית הספר וביקש לדבר עם המחנכת של בנו. בשיחה הוא אמר שהוא לא יודע על המקרה הזה, שהוא עובד בלילות ומ' נמצא עם אימא שלו בבית. כשנודע לו שהאם לא הייתה בבית הוא כעס מאוד, ודיבר מאוד לא יפה.

אחרי הפגישה עם האב חשבתי שאולי כל ההתערבות שלי בסיפור הזה עשתה רק רע. הרי ברור לי שההורים לא ישנו את ההתנהגות שלהם. ככה זה בתרבות שלהם - ההורים מפרנסים והילדים דואגים לעצמם, כבר בגיל שבע. עברו בי מחשבות שאולי היה עדיף אם לא הייתי רואה את כל הסיטואציה הזאת, ושכל ההתערבות שלי רק הגבירה את האלימות בבית.

והיום, אחרי שלושה חודשים, אני מבינה שלא יכולתי לפעול אחרת. ברור שהיה עדיף לא לראות ולא לדעת... אבל ראיתי ופעלתי. ואני רוצה לקוות שפעלתי נכון. איני בטוחה איך זה השפיע על הקשר של מ' עם ההורים שלו וכמה הוא שילם על זה בבית, אבל ברור לי שבבית הספר מ' רק הרוויח מכל הסיפור הזה - הוא קיבל שעות תגבור ופגישה שבועית עם הפסיכולוגית. ברמה האישית נוצר בינינו קשר של אמון ואהבה גדולה, וכך הוא הרוויח אוזן קשבת והרבה חום ואהבה.

ואני? אני בעיקר למדתי שהחיים אינם יפים כל כך, ובטח לא פשוטים כמו שחשבתי. בתור קיבוצניקית שחיה רוב חייה בבועה ורודה ויפה, היום אני מבינה מהי הישרדות ומהי מציאות...

רפלקציה על הדיון בכיתה

הדיון בכיתה לא הפתיע אותי. תיארתי לעצמי שהתגובות של הסטודנטיות ייחלקו לשתיים - תגובות שיזכירו כמה הילד מסכן וכמה זה עצוב, ותגובות שיזכירו כמה הבחורה בחנות רעה וחסרת רגישות. שמחתי שהבנות בכיתה גילו אמפתיה כלפי הילד והתעניינו באוכלוסייה שאני עובדת אתה. חשוב לי מאוד לעלות את עניין העובדים הזרים והפליטים למודעות של האנשים בישראל בכלל, ושל גננות ואנשי חינוך בפרט.

אחרי השיעור ניגשו אליי בנות ואמרו שהן מעריכות מאוד את עבודתי ושהן ממש גאות בי על איך שפעלתי. ואני חשבתי לעצמי שגאווה זאת ממש לא המילה המתאימה לסיפור הזה. אני בכלל לא גאה למצוא תלמידים שלי משוטטים ברחוב באמצע הלילה, ועוד יותר לא גאה לחיות במדינה שמאפשרת דבר כזה.

בכל אופן, הסיפור התפשט די מהר בקרב הסטודנטיות מהשנתון שלי, והתחלתי לקבל טלפונים מגננות שרוצות לתרום ציוד לילדים בגן. ואכן קיבלנו המון משחקים, בגדים, ספרים, שמיכות חמות, תנורי חימום וכלי מטבח, והעברנו אותם למשפחות הנזקקות ביותר (לא קל לבחור מי יקבל מה, או במילים אחרות - מי מסכן יותר).

סבית וסחוף

סיר 22, אוניברסיטת בר-אילן

יומני היקר,

אני עוד לא ממש מאמינה. זה נראה אמת, כאילו באמת עומד להתרחש. אני באמת מוכנה? באמת רוצה? ובכלל, איך אתמודד עם כיתה? אני המחנכת הצעירה והחדשה שלהם, ואני צריכה להיות האימא, השוטרת, המכילה והאסרטיבית ביחד.

כבר בימי ההיערכות לבית הספר, כששמעו איזו כיתה

אני מקבלת, אמרו לי המורים: "תהיי חזקה", "אל תוותר", "שיהיה בהצלחה", ועל פניהם חיוך שאי אפשר להתבלבל מה הייתה כוונתו. הבנתי שאני כנראה ממש לא מבינה מה עומד לפניי. אבל אני צעירה ויש לי אנרגיות חדשות. בטוח זה יהיה שונה מאשר אצל כל המורים הוותיקים והשחוקים פה. אני לא נותנת לפחד לשחק אותי. אכנס בכל הכוח.

איריס, יועצת החטיבה, קבעה אתי שיחה על הכיתה שבוע לפני תחילת השנה. יצאתי עם דאגות רבות, אבל היא נתנה לי כוח. אמרה שאני נראית מתאימה לכיתה ושיהיה בסדר. השתדלתי להאמין לה.

הנה זה הגיע. מחר זה יקרה. כבר הכנתי בגדים. לי, לילדים, שלא נתחיל לחפש בבוקר. גם שיעור החינוך הראשון מוכן, ואפילו האוכל למחר. מקווה שאצליח להירדם.

האמת, ישנתי טוב בלילה. עדיין בלי דאגות על הראש. קמתי מהשעון בצלצול הראשון. אפילו לא חשבתי לכבות ולחזור לישון. שאני אאחר ביום הראשון?! אמרתי לשמואל שהוא חייב לקחת את הילדים היום, כי אני חייבת להגיע בזמן, ובטח יהיו פקקים רבים בדרך. בבית הספר יש התרגשות באוויר, אבל לא כמו שלי. מחויכת, מלאה תקוות, אבל גם מלאה חוסר ודאות. אפילו מערכת שעות עוד לא קיבלתי. מתברר ששלחו אותה במש"ב, אבל אני עוד לא מחוברת.

לילה טוב,

יפעת

יומן יקר,

היום התחלנו להיות עובדי הוראה. זה לא שהחלפתי מקצוע, אלא שכבר מהיום הראשון גויסתי. יפעת התחילה היום את תפקידה כמחנכת וכמורה בישראל, והפיקוד על התאקלמות הילדים במסגרות החינוך החדשות נותר בידיי. הייתי נמצא אתם ביום חשוב זה בכל מקרה, אך אני, שלא כמו שאר המלווים, הגעתי לשם לבדי. זה לא שאני לא מעריך את עבודתה החדשה של יפעת, אך לא ציפיתי שכבר מהיום הראשון "ישודרג" מעמדי במשפחה מאבא בלבד לאבא ואימא לעת מצוא. טוב, לפחות אתנחם בכך שחוץ מאשר בימים מיוחדים, עבודת ההוראה מתאימה לאמהות ותאפשר ליפעת להיות פנויה למשפחה יותר מכל משרה אחרת...

שיהיה לה בהצלחה!

שמואל

יומני היקר,

הצלחתי סוף-סוף לכנס את הכיתה ולהתחיל בתפילה. לאחר מכן ביקשתי שנסדר מעגל בשביל שיעור חינוך והיכרות. לא חשבתי עד כמה היכרות יכולה להיות מורכבת ורועשת. הקראת תקנון בית הספר בכיתה דרשה ממני לענות על שאלות שמעולם לא חשבתי שאדרש להן, כגון: "המורה, איזה לק מותר השנה?"

התחלתי להבין על מה כולם דיברו, אבל אני לא נשברת. אני הרי חדשה ומלאת אנרגיות. רק בסוף היום העמוס נזכרתי שגם הילדים שלי התחילו היום מסגרת חדשה. שמואל כמובן היה שם אתם, כי אני הייתי צריכה למהר לכיתתי החדשה.

הימים חלפו והמורכבות רק הלכה והתבהרה. הבנתי שאמנם אני פורשת את כנפיי על כיתה אחת, אך בגוזלים שלי רב-גוניות רבה: לימודית, חברתית והתנהגותית, ואילו אני נושאת בתפקיד ליצור גשר שיאחד את כולם ויביא אותם להצלחות. כיצד אני, בחוסר ניסיוני ועם חששות רבות, המאוימת מכל מבט של תלמידה ומתכנסת פנימה, אשדר חוסן נפשי מאין כמוהו ואבצע מהלך כזה?

החלטתי לא לוותר. אעשה כמיטב יכולתי. איעזר במי שאוכל, במי שייתן

שביב של אנרגיה, קורט של תקווה. בהחלטה זו, נדמה לי, התגברתי על משבר ההתחלה.

עבדתי ללא הפסקה, בבית הספר, עם ילדיי בצהריים, ושוב בשביל התלמידים - בערבים. טלפונים להורים, מערכי שיעורים, הכנת בחינות ובדיקתן לא הותירו לי זמן רב לנשום. ומה עם עבודות הבית?

יפעת

יומן יקר,

לאט-לאט אני מתחיל להבין באיזה עול אני נושא בתור בעלה של המורה יפעת. שלא תבינו לא נכון, מראש ידעתי שהאחריות על כמה ממטלות הבית תהיינה עליי, אך בזמן האחרון יש לי ספק אשר למספר ה"כמה". אז נכון שבערבים אני די פנוי משום שכמעט אני לוקח עבודה הביתה, אך לא תכננתי להעביר את כל זמני הפנוי בעבודות בית למיניהן. בהתחלה חשבתי שמדובר בתקופה זמנית קשה ותכף היא תעבור. אך זהו, שטעיתי.

הימים הפכו שבועות והשבועות חודשים, ולא רק שיפעת אינה מתפנה למטלות הבית, אלא שבערבים היא קורסת תחת כל מטלותיה לבית הספר. לא פעם ולא פעמיים יצא לי ל"גרד" אותה מהמחשב הנייד בפינת האוכל. אז כמו כל בעל תומך החלטתי להעלים עין, ולבצע את מטלות הבית בעיקר בעצמי. "מספיק שיפעת עמוסה בשל החובות להוראה", חשבתי לעצמי.

אבל מתברר שהמכה הקשה עוד הייתה לפניי. כרקע מקדים צריך לציין שעד שיפעת החלה את תפקידה כמורה הקפדנו לבלות יחד לפחות ערב אחד בשבוע. בתי קפה, קולנוע, מוזאוניס וטיולים היו פעילויות שגרתיות בשבוע סטנדרטי בחיינו. ברגע שיפעת התחילה לעבוד כמורה פעילויות אלו קוצצו לפעם בחודש, וגם אז "עדיף משהו קרוב כי אני תורנית קבלת תלמידות בשער מחר".

מה זה "תורנית קבלת תלמידות בשער"? ולמה זה מכתב לנו את תכניות הפנאי? שאלתי את יפעת. יפעת לא יכלה להסתיר שגם היא אינה מבינה לגמרי את משימת הרס"ר הזאת, אך בלית ברירה יצאנו לבית קפה מתחת לבית. אני מתחיל לחפש ליפעת מסגרת הסבה למקצוע אחר. אולי מחשבים או ביטוחים, אבל העיקר שיהיה אפשר להיפגש.

מקווה לטוב,

שמואל

יומני היקר,

הגוזלים בקן גדלו. אנו משקיעים בהם רבות כדי שבעוד כמה חודשים יוכלו לפרוש כנפיים לעבר שנות התיכון ולעבור את הבחינות המכריעות לשם קבלה והצלחה בעתיד. אולם אני מבחינה בתופעה מיוחדת: יש כמה גוזלים שלא רק שאינם מתאמצים לעוף בעצמם, לעתים הם אף מנסים לשבור את רוחם ואת כנפיהם של חבריהם. כל מורה שיוצא מהכיתה מגיע אליי עם טרוניות רבות. אני מקשיבה, מנסה להבין את מקור הקושי והבעיה, אך אני יודעת איך לפתור אותה במהירות. אחת מאותן תלמידות היא איילת. היא מדברת בשפה בוטה, מתחצפת, עושה ככל העולה על רוחה. נראה שאפילו השעיות חוזרות ונשנות אינן מרעידות מיתר כלשהו בלבה. והנורא מכול - היא מושכת אחריה תלמידות אחרות שאולי אפשר היה להציל לולא נסחפו בסערה שלה. בשיחות עמה אני מנסה לשמוע, לעודד, לתת תקווה, אך לאחר יומיים המצב חוזר לקדמותו. אותה חוצפה, אותה עזות מצח ואותו זלזול - בכול. התסכול מציף אותי.

יפעת

יומן יקר,

עברה לה כבר מרבית שנת הלימודים, וכבר אפשר לומר שכולנו, כלומר אני, התרגלתי למצב החדש בביתנו. אין כבר ציפייה ליציאות או לבילויים משותפים, ואפילו לראות יחד איזה פרק בסדרה האהובה עלינו אפשר רק בשבוע באמת רגוע ובתיאום מיוחד מראש. אך יש משהו שהצלחתי להדחיק עד כמעט סוף השנה מבלי לבצע לקראתו הכנה מנטלית ונפשית - הטיול השנתי.

אמת, כבר היו ערבים שקיבלתי את האחריות ההורית המלאה על טקס ארוחת הערב + מקלחות + השכבה במיטות + נשיקת לילה טוב + "אבא אני צמאה" + אני כבר נרדמתי. אבל לעשות את טקס הלילה ולמחרת לגלות שיפעת לא לידי כדי לעזור בטקס ההשכמה + הלבשה + "לא רוצה את החולצה הזאת" + "בום" + מגלים שהיה פעם שעון דקורטיבי בסלון + "אללה ילדים, אנחנו ממהרים - יש פקקים" - זה כבר עסק לבעלים מדופלמים של מורות ותיקות. לא מתקבל על הדעת שכבר בשנה הראשונה שאשתי מחנכת אצטרך לעמוד במבחנים כאלה. איני מתחמק, אלא רק מבקש בקשה לגיטימית של הסתגלות. נתחיל השנה בטיול שנתי של יום, ובשנה הבאה טיול שנתי של יומיים, אבל מפוצלים. בשנה

השלישית כבר אהיה מנוסה, ואז אפשר יהיה לדון בטיול של יומיים רצופים.
איפה האמפתיה שמקבלות התלמידות של אשתי. מה אתי?

שמואל

חודשים עברו, סערות באו וחלפו, והשנה עומדת לפני סיום. כשאני מנסה לחשוב על הדרך הארוכה שעברתי השנה, איני בטוחה תמיד שאני העומדת שם. האם באמת יש בתוכי אותם כוחות נפש גדולים שהיו צריכים להימצא בי כדי להתמודד עם הכיתה, ההוראה ומלאכת החינוך הגדולה והמורכבת? המורים בצוות מחמיאים לי רבות על העבודה בכיתה ועל השינוי שניכר בתלמידות. ובבית - שמואל מפרגן עד בלי די ועוזר לי לעבור את תקופת הסיום בשלום. אם צריך לסכם, השנה הראשונה בהוראה הייתה מלאה התמודדויות, מבית ומחוצה לו. הבית הפרטי שלנו נצרך להסתגלות, וכן הבית-בית הספר.

הכיתה ואני בראשה נדרשנו להכיר זו את זו. אין לי ספק כי שנה זו מילאה אותי ונתנה לי סיפוק רב, אך אולי טוב שרק פעם אחת יש שנה ראשונה.

יפעת

עונש*

פאטסה ח'ואלד סאלח, המכללה האקדמית הערבית לחינוך
בישראל - חיפה

שנים יעברו עד שאחזיק את קרני השמש בידיי ואאיר בהן חיים מלאים בתקווה ובהצלחה, ועד שתצטייר לפניי ככדור צהוב בוהק בחוזקה, כדי להאיר את חיי האחרים, ואפרוש את ידיי בהצלחה. הנה אני נכנסת היום לעולם החלומות שלי ואל עולמם. כן, זהו הרגע הראשון של תחילת החלום הארוך. כל דבר היה חדש בנבכי מעמקי, כיוון שזה זמן רב אני מציירת את זיכרונותיי בפיותיו של בית הספר שלי ועל פניהם של מוריי. והנה אני מתחילה היום את דרכי בהוראה, וכמה מהם נמצאים בתאי הזיכרון שלי ומלווים אותי בעבודתי. כמה מאושרת אני, ממלאות אותי אופטימיות וההדרכה. מילות העידוד מלוות אותי ביום הראשון, והן חוזרות וצפות לאורך כל שעות העבודה. דברים אלה מעודדים אותי יותר בעבודה ומאפשרים להתרכז ביעדי ההצלחה. יום ארוך, באמצעו הגיע רגע השמחה הגדול - לפתוח את שער החלומות בידיי. זוהי אחת הכיתות בבית הספר היסודי. האושר נוצר בו מעיני ילדים קטנים, ותלמידים גודשים אותך באהבה כדי להעניק להם כל מה שאתה יודע מלימוד, מידע ומאושר, כפי שהם מעניקים לך הרבה. הרי הם החלום הגדול. המפגש הראשון שלי היה מוצלח. היה שם סדר, וכולם התייצבו בכיתה. עבר הזמן והכול התנהל כפי שתכננתי מראש. או שמא זה מה שדמיינתי לעצמי. התבלבלתי לרגע, וברגע מסוים הרגשתי חולשה. חששתי כל כך שכשלתי בחולשתי הראשונה. מחשבות רבות התרוצצו במוחי. ברחתי מהן וניסיתי לרכז את כל חושיי בהוראה בכיתה, אך היה שם דבר-מה שהכאיב לי אפילו כשהצלחתי להעביר את חומר הלימוד לתלמידים. אז פרצה סערה במחשבותיי, וחשבתי שביכולתי לחזור ולהתארגן מחדש. אוכל לשנות את המוסכמות עד שיפציע האור וישתקף במציאות. אז שככה הסערה ונשב אוויר נקי בתוכי, והוא הביא לי רגיעה ושלווה.

* תורגם מערבית

בכיתה היה תלמיד ששינה את כל תפיסותיי - תלמיד לא רצוי בכיתה, שכל תלמידי כיתתו דחו אותו. כדי להקל על עצמו את כאב הדחייה, לבלוט ולמשוך אליו את תשומת הלב הוא היה בוחר לנקוט מעשי שובבות. הוא היה מעורר בלגן כדי שלא יורגש שהוא זר בכיתה. הדבר הגיע לכך שהוא דחה את הימצאותי בכיתה ולא רצה שאהיה מורתו. הוא לא הכיר אותי, ולכן התנהג באכזריות כלפיי. חשתי כאב עמוק. הלוואי שיכולתי לנווט אותו למהלך אחר. הייתי חייבת למצוא פתרון לבעיה. תחילה פניתי אליו במילים לפני התלמידים כדי לקרבו אליי. פעמים רבות ביקשתי ממנו להיות בשקט ולשמור על הסדר, ולעתים שוחחתי אִתּוּ בנפרד ועודדתי אותו, מסבירה לו את חשיבות הלימוד ושהוא ילד טוב. הסברתי שאם ימשיך בהתנהלות בזויה זו הוא לא יוכל להשיג את שאר התלמידים בכיתה. אך הוא היה נוטש אותי באמצע השיחה וחוזר היישר לכיתה, משאיר אותי לבד, מהרהרת איך אפשר להתחבר אליו.

התלמיד המשיך בהתנהגות זו ימים ארוכים, ואני איבדתי את סבלנותי משום שחשתי חוסר אונים, עד שהחלה לקנן בי אמונה שכל מאמציי אותו יעלו חרס. הצעתי לו להיות אחראי לקבוצת תלמידים בכיתה ולחלק משימות לתלמידים. חששתי שהדבר יהיה מסוכן, אולם הרגשתי בסימני השמחה על פניו למשמע הצעתי, וראיתי את עיני התלמידים בוחנות אותו וכאילו רוצות לצעוק ולומר לי משהו. התעלמתי וחילקתי את ההוראות כדי שיתחילו בעבודה, והוא עצמו הסתובב בין הקבוצות נלהב מאוד. השיעור היה מוצלח מאוד מבחינת ההוראה והלקח החינוכי. כך הוא התקרב לתלמידי כיתתו, וכולם קיבלו אותו. אז חזרתי וניסחתי את יעדיי מחדש וחזרתי להאמין באמרה: "כל דבר שנח במקומו לא יפרוץ קדימה כל עוד לא יהיה גורם שיאיץ בו לעשות כן". ייתכן שלא נראה את הגורם הזה בעינינו, וייתכן שהדבר יימשך זמן-מה, זמן שמשכו תלוי במידה שאנו מבינים את היעדים שלנו ומצליחים להגשימם.

המשכתי לקרבו אליי, וגרמתי לו להשתתף בשיעור ולהיות אחראי לקבוצות בכיתה. עודדתי אותו לדאוג לעצמו ולהשלים את החובות המוטלות עליו, כשאר התלמידים, כדי שיוכל להצטיין ויהיה הראשון בכיתה, וכך יצדיק את תפקידו בה. הדבר הגביר את חריצותו, והוא התחיל להתחרות בכל התלמידים בכיתה. תחילה תלמידים רבים היו מקדימים אותו בפתרון המשימות שמקבלים בכיתה, והדבר היה מעורר את כעסו. הייתי מעודדת אותו ואומרת לו שהוא יכול להיות הראשון, ובו-בזמן מעודדת את יתר התלמידים. עברו כמה ימים. הגעתי לכיתה ומצאתי אותו יושב לצדי. הוא עזב את מושבי

התלמידים כי רצה לעבוד בכל הרצינות כדי להיות הראשון. הרגשתי שהוא כבר מרגיש בטוח כשהוא לצדי, ושהוא מוכן להתחרות בכולם כדי להצטיין ולהוכיח לי עד כמה הוא תלמיד רציני והתנהגותו טובה.

באחד הימים סיפר אחד התלמידים את סיפור משפחתו של תלמיד זה: אביו השתחרר מהכלא לאחר שהיה עצור. יש לו אחים קטנים, והוא שותף באחריות לבית ועוזר לאמו. הגעגועים לאביו הפריעו לו מאוד כיוון שהוא היה תלוי בו. לדעתי, לכל הדברים האלה היו השלכות על הצלחתו בלימודים ועל התנהגותו. אמת הדבר, מאז שאביו השתחרר מהכלא מצבו השתפר פלאים. אם כן חובתנו המורים לדאוג תחילה שהתלמיד יהיה רגוע נפשית, לעודד אותו ולגלות כלפיו אהבה והתעניינות.

היום אני מאמינה יותר במקצוע ההוראה כשליחות. מקצוע שכל הידע התאורטי שרוכשים בעניינו אינו מושלם, אלא בצבירת ניסיון בבית הספר. אנו המורים יכולים ליצור היסטוריה חדשה לתלמיד. כפי שלנו יש חלום ואנו רוצים להגשימו באמצעות התלמידים, כך גם להם יש להם חלום והם רוצים להגשימו. יש לנו חלק בהצלחת ההגשמה של החלום: בעידוד, בנתינה, בהכוונה. החלומות ניטעים בנו כבר מילדות, בורקים ככוכבים, ואין אנו מסתירים אותם. כל תלמיד הוא עולם בפני עצמו ושונה מזולתו. חובה עלינו לדעת איך להתייחס לשונות זו כדי להוביל את התלמידים אל עתיד זוהר.

לסיכום אומר מה למדתי מתלמידי ומניסיוני:

כאשר מתעצב החלום מול עינינו, אנו מושיטים את ידינו כדי לאחוז בו. מתברר שהוא אשליה, ואז נשברת זכוכית המציאות. אנו חובשים את פצעו, וצריחות שקטות מלוות אותו. רק אז אנו מכירים עד כמה החלום שלנו היה גדול כיוון שרק מן השברים אנו בונים יסודות חזקים לחלום גדול יותר, חלום יפה (שבצלו אנו מקפלים חלום שכבר גדל).

וכפי שאמר המשורר מחמוד דרויש:

"חולמים... הוי חלום מתגעגעים אליו, גונבים את ימינו מגילוי באגדות שעברו.

דואגים לך, ופחדים ממך. אם כן שווים אנו".

عقاب

مرت سنين قبل أن أمسك أشعة الشمس بيدي وأثير فيها حياة مليئة بالأمل، النجاح لتتربع أمامي قرصاً أصفر يلمع بشدة، لينير حياة الآخرين ويملؤها بالنجاح.

فها أنا اليوم أدخل عالم أحلامي، وعالمهم. نعم إنها اللحظة الأولى من بداية الحلم الطويل، كان كل شيء جديداً في أعماقي، لأنني لطالما رَسَمْتُ ذكرياتي في زوايا مدرستي، في وجوه معلمي، فها أنا الآن ابتدئ مشواري وجزء منهم في خلايا الذاكرة وجزء يرافقني في عملي.

ما أسعدني بوجودي، يعتريني التفائل والإرشاد وكلمات تشجيع رافقتني طوال اليوم الأول وكانت تدور في رأسي طوال أوقات العمل، لأنها تحفزني أكثر على العمل وعلى تركيز أهداف نجاحها متواصل.

يوم طويل، بمنصفه حانت لحظة الفرح الكبرى؛ أن أفتح باب الأحلام بيدي.. إنه أحد الصفوف في مدرسة ابتدائية، فيه تُخلق السعادة من أعين الصغار، طلاب يملؤنك حباً لتعطيهم كل ما لديك من علم ومن سعادة كما هم يمنحوك الكثير. فهم الحلم الأكبر.. كان لقائي الأول ناجح، كان هناك نظام وتوحد في الصف ومررت وكل شيء يسير كما هو مُخطط له أو أن هذا ما تخيلته أنا، شوشة للحظة، ولكن حدث موقف معين أحسست فيه بضعف وكأن النجاح يتدلى من غصن صعب إمساكه، لربما كنت خائفة لدرجة أنني سقطت في أول إخفاضة شعلته منه ودارت في رأسي الأفكار كثيراً، هربت منها بتركيز كل حواسي على التعليم في الحصّة وعلى تمرير المعلومات للطلاب، ولكن كان هناك شيء في الأعماق يوجعني حتى لو أنني نجحت في تعليم المادة المراد بها. حينها هبت عاصفة في داخلي وفكرت أنه بإمكانني أن أعيد صياغة حروفي وأوحد أولوياتي، أستطيع أن أغير المفاهيم حتى يقشع النور وينعكس على واقع الأيام. وحينها سكنت العاصفة وهب هواء نقى في داخلي، بعث في روحي الهدوء والإرتياح والسكينة.

فقد كان هنالك طالب غير لدي الكثير من المفاهيم، كان طالباً غير مرغوب فيه في الصف، منبوذ من قبل غالبية طلاب صفه، فقد كان يخفف عن نفسه ألماً داخلياً فيبرز بتصرفاته الغير لائقة في الصف من سلوكيات ومن إهمال في التعليم، فقد كان يثير الفوضى حتى يلتفت الإنتباه فلا شك أنه لا يريد أن يكون غريباً بعد الآن. حتى أنه لدرجة كان يرفض وجودي كمعلمة في الصف، لا يريد أن أكون أنا من أعلمه لأنه لا يعرفني وكان بيدي سلوكاً عنيفاً إتجاهي، كنت أنا أحس بوجع عميق أود لو أنفبه لمسرى آخر.

مشكلة لا بد من إيجاد حل لها، بداية توجهت له أثناء الحصّة بكلمات أتقرب بها منه أمام الصف ومرات أخرى أطالبه بالهدوء والحفاظ على النظام، ومرات أخرى نتكلم بشكل فردي أشجعه، أُبين له أهمية التعليم، وأنه ولد جيد ولكن إن استمر بهذه التصرفات فإن الآخرين سيتقدمون عليه، ولكنه كان بتركني بمنصف الحديث ويعد أدراجه إلى الصف ويتركني لأعرف تفاصيله وأفكر

بشيءٍ يربطني به.. استمر الطالب على هذا الحال طوال أيام، وأنا أفقد صبري لقلة حيلتي، لدرجة أنني بدأت أؤمن أنه لا أمل منه وأنني مهما تحدثت ومهما حملت من سلطة في الصف لمجموعات فخطرت لي أن أجعله مسئولاً عن كل الفرق وأن يوزع المهام على جميع الطلاب، رأيت الفرحة تقفز من عيناه وعيون جميع الطلاب ترقبه وأحسست أن بداخلهم شيء يريدون أن ينفثوه صراحاً ولكنني بدأت بإعطاء التعليمات لهم لبدءوا بالعمل وهو يجول بين هذه المجموعة وتلك والحماس يدفعه بقوة وقد كان وقتها درس ناجح من ناحية تعليمية وتربوية من جهة أخرى، حيث تقرب من طلاب صفه وجمعهم ألقه، حينها أعدت صياغة أهدافي مرة أخرى وأمنت بالمقولة التي تقول: أن أي شيء ساكن سيظل ساكناً إلى الأبد ما لم يأت مؤثراً خارجياً أو داخلياً يؤثر فيه حتى يتحرك من مكانه ولكننا قد لا نرى هذا الشيء في أعيننا من البداية، قد يستمر هذا زمن، زمن يتعلق بفهم وتحقيق أهدافنا وكم نبذل من جهد لتحقيقها، لنسعى نحو النجاح.

وبعد ما استمررت بإيقاعه قربي وأن أجعله مشاركاً فعالاً أثناء سير الدرس، وأن يكون مسئولاً عن مجموعات الصف، وأحضره على الإهتمام بنفسه أن عليه إكمال المهام المعطاه كباقي الطلاب في الصف حتى يتميز ويكون الأول على طلاب صفه ليتسنى له المحافظة على أولوياته والإهتمام بالفعاليات في الصف. وهذا زاد كثيراً من نشاطه وتراه ينافس جميع الطلاب في الصف، في بداية الأمر كان العديد من الطلاب من يحلون المهمات أثناء الحصة قبله وكان هذا الأمر يؤثر غضبه ويحد من عزيمته، وكنت دائماً أشجعه على أنه سيكون الأول أيضاً مثلهم، كما وأشجع الآخرين. بالفعل مرت فترة من الوقت (أيام معدودة)، كنت أدخل فيها إلى الصف أجده جالساً بقربي، تاركاً كل مقاعد الطلاب ليعمل بجهد، جهد ليكون الأول دائماً، أحسست أنه يشعر بالأمان بقربي فقد كان يتحدى الكل حتى يتميز وكان على التوالي يريد أن يريني كم هو طالب جيد وتصرفاته حسنة.

وفي وقت لاحق إذ بطالب يتحدث عن مشكلة هذا الطالب العائلية ويقول أن والده خرج من السجن، فوالده كان سجين وإخوته أطفال صغار وهو يشارك في مسئولية البيت ويقوم بمساعدة والدته، كما أن الحنين قد غلبه لوالده فهو متعلق به جداً، وهذا كله برأيي انعكس على تعليم الطالب وسوكياته وتحصيله، وبالفعل منذ عودة والده قد إزداد تحسناً وإشراقاً أيضاً، لذلك علينا دائماً كمعلمين أن نحافظ أولاً على أن تكون نفسيات الطلاب جيدة، أ، نشجعهم دوماً أن نريهم محبة وإهتماماً.

فأنا أؤمن اليوم أكثر برسالتني كمعلمة، فهي شخصية مهما تكبرنا عنها ومهما لقناها من العلم، لا تتركب إلا من خلال التجارب في الحقل التعليمي.

فنحن المعلمين الموجودين في المدرسة يمكننا أن نخلق تاريخاً جديداً لكل طالب، فكما أن لدى كل منا حلم نحققه بوجود الطلاب، لهم في المقابل حلم يريدون أن يحققونه ونحن جزء من نجاح هذا الحلم، بدعنا لهم ب'عطاءهم المعلومات، بتوجيههم.. فالأحلام ترتبط فينا منذ الصغر، تلمع كالنجوم فإما نريها أو نحمدها، وأناشد هنا أن لكل طالب عالم مختلف.. وعلينا أن نعرف كيف

نتعامل مع هذا الاختلاف كي نتقدم معهم نحو مستقبل باهر.
وتلخيصاً أقول ما تعلمته من طلابي ومن تجربتي .
حينَ يجسد الحلم أماننا، فمهد يدنا لنتمسك به، فيغدو سراً يتحطم حينها زجاج الواقع، فنضمد جرحه وصراخ صامت يرافقه.
حينها فقد ندرك كم كان حلمنا عظيمًا، لأنَّه في مكنونات هذا الإنكسار فقط نبني أساساً لحلم أكبر، حلمًا أجمل (نطوي في ظلاله حلمًا كان قد كبر) .
ومثلما قال درويش:
ونحلم... يا حلمًا نشتهيهِ، ونسرق أيماننا من تجليه فيها مضى من خرافاتنا .
نخاف عليك ومنك نخاف . فإتضحنا معاً .

חמש אבנים ✍️

הדר פלוינסקי, ססינר הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאסנויות

צלצל סוף יום הלימודים נשמע. הספקתי רגע למצמץ, וכבר התרוקנה הכיתה מילדים ומרעש והשאירה אותי עומדת בחלל ריק. התיישבתי בכיסא המורה והקשבתי לשקט המרגיע. עוד כמה שעות אפגש עם עמיתי לסדנת ההתמחות. השבוע נתבקשנו לבצע משימה מאתגרת במיוחד: "כל אחד מכם חושב על נושא אחד שהוא מרגיש שחלה אצלו התפתחות מקצועית משמעותית של צמיחה, העצמה וחוזק בשנת הסטאז", נכתב לכולנו בדוא"ל. חשבתי על הדרך שעשיתי כמתמחה השנה. זיכרונות מחוויות, ממצבים ומרגעים חלפו במוחי במהירות מסחררת, הציפו בי תחושות ורגשות, והם התערבבו אלה באלה והיו לסערת רגשות. אודה ואתוודה שהשנה לא הייתה קלה, אלא רוויית אתגרים והתמודדויות מסוגים שאיני מכירה. דמעות שטפו את פניי. שלחתי את ידי לתיקי כדי לאתר טישו לניגוב הדמעות. ידי גישה ונגעה בארנק, ביומן המורה, במדבקות ה"חייכנים", אך מה זה? חשתי בחפץ לא מזוהה. ויתרתי על הטישו, ניגבתי את עיניי בידי והצצתי לתיק. אבנים! "איך הן הגיעו לכאן?!" תהיתי. הוצאתי את האבנים, בחנתי אותן אחת-אחת ומיינתי אותן לחמישה סוגים. תוך כך חלחלה למוחי הבנה - אבנים אלה התגבשו בתיק לאט-לאט השנה מבלי שאתן את דעתי עליהן. כל סוג אבן מסמל חלק מהותי ומעצב משנת ההתמחות שלי. מיהרתי לפתוח עמוד חדש במחברת שעל כריכתה כתוב "דברים חשובים לזכור", וכתבתי:

חמש אבנים - תובנות משנת ההתמחות תשע"ג

אבן שואבת

תפקיד ההוראה מצריך השקעה מרובה של זמן ושל כוחות נפשיים. מלבד ההוראה הפרונטלית בבית הספר וההתמודדות היום-יומית עם הדור הצעיר, עבודת ההוראה כוללת עיסוקים נוספים: תכנון והכנת מערכי

שיעור יצירתיים, מעניינים, מותאמים לרמות שונות ומבטאים אינטליגנציות מרובות, שיהפכו כל למידה לאושר של גילוי והארה; בדיקת מבחנים, עבודות, כתיבת הערכות, בחינת ההתקדמות של הכיתה בלימודים, איתור קשיים של תלמידים, הסקת מסקנות לגבי המשך העבודה ברמה האישית וברמת הכיתה; עיסוק בקשיים רגשיים, בקשיים חברתיים ובחינוך לערכים, מתן דין וחשבון למערכת ולהורים, ובל אשכח עיסוק בגזירות, בהדבקות, בעטויות ובהכנת קישוטי כיתה צבעוניים ומשמחים. למעשה יש עיסוק מתמיד בעבודה, והיא מתרוצצת ללא הרף במחשבותיי ושואבת מכוחותיי, ממרצי ומשמחתי.

אבני-בחן

כבר מהיום הראשון ולאורך כל שנת ההוראה נשואות עיניים בוחנות אל המורה משלושה כיוונים עיקריים: הראשון והחשוב שבהם הוא התלמידים. בכל שיעור בוחנים התלמידים את תגובותיי אשר להתנהגותם ובודקים גבולות, אמון, אנושיות, רגישות, חוסן נפשי ואכפתיות מצדי. לבסוף הם מסכמים את ההערכה בשלושה קריטריונים: מורה רעה, מורה טובה ומורה משמעותית. מנגד עומדת המערכת המעסיקה. זו בוחנת מקצועיות, גישה חינוכית, אחריות, מוסר עבודה, השקעה, השתלבות ועמידה בכל דרישות המערכת. ואפילו אם עמדתי בכל אלה, לא מובטח לי מקום בבית הספר בשנה הבאה. מן הצד השלישי נשואות אליי עיניהם של ההורים. אלה בוחנות את שבוחנים התלמידים והמערכת גם יחד. ויש גם את עיניי שלי הבוחנות אם עמדתי בציפיות של כל אלה ושלי.

אבן נגף

בניסיון להשליט סדר ומשמעת בכיתה כמו הכרזתי על מלחמה. רוב התלמידים נכנעו מיד וקיבלו את סמכותי ואת מרותי, הלוא אני מורתם. אך יש שנלחמים על זכותם לחופש - חופש הבחירה, חופש העיסוק, חופש למימוש צורכיהם האישיים, חופש מלהיות נתונים לעריצות. אני נלחמת במלחמת התשה יום-יומית סזיפית אל מול המורדים. בכל יום נפתחת המערכה כשמשימה לימודית מאיימת לשבות את המורדים במסגרת נוקשה ותובענית של למידה ועמידה בהישגים נדרשים. כדי להגן על עצמם מן האיום הם יורים מפיותיהם מילים, חצים ארסיים דוקרניים במיוחד, וצולפים היישר במטרה. משנפצתי ואיני יכולה להלחם עוד, תופס האגו את מקומי ומשתלט על המערכה,

ובסופה יוצאים כל הצדדים מופסדים. בניסיון להתגבר על הקושי רקמתי בכל יום שכבת הגנה נוספת בשריון, עד שהיה חסין לחצים. הפסקתי להיפגע, והם הפסיקו לירות והתחילו לראות שאני בעצם לצדם ופועלת רק לטובתם, לעזרתם ולהתקדמותם.

אָבֶן-חֲכָמִים

אנשי חינוך חכמים ובעלי ניסיון רב ורצון לעזור סובבים אותי. ברגעים שאני אובדת עצות הם מכניסים את הבעיות המפלצתיות למידות הראויות להן, ומכוונים למגוון פתרונות. הם לימדו אותי להתייעץ ולשאול, לפקוח את עיניי, ללמוד מדרך עבודתם ולאמץ שיטות לחינוך ולהוראה המשתלבות באמונותיי ובאופיי.

אֲבָנִים טוֹבוֹת

נזכרתי ברגע שכתבתי תרגיל חשבון על הלוח: "מי חושב שהוא יודע איך פותרים את התרגיל?" שאלתי בהתגרות. אצבעו של דין הזדקרה ראשונה ורקדה בחוסר סבלנות לקצב ה"אה, אה, אה". הזמנתי את דין לפתור את התרגיל, והוא מיהר לגשת ללוח. הסתכלתי על דין וחשתי נחת. שבוע לפני חופשת החנוכה היה השבוע הראשון לעבודתי. דין היה ילד סגור ולא תקשר עם הסביבה. הוא היה מכונס בעצמו ובעולמו הפנימי, כל הזמן כעס, הכה ילדים וילדים הכו אותו. דין לא למד כלל. הוא לא האמין שהלימודים תורמים לו. רוב השיעורים התעסק במשחקים מדומיינים או בציור על השולחן, וכשסיים קם לשחק בקוביות בפינת הכיתה או יצא לחצר. דין ישב בשולחן בודד בסוף הכיתה, ורוב היום גבו הופנה אליי. כשניסינו ליצור עמו קשר, אני או אחד מחבריו לכיתה, תגובתו הייתה שלילית ואלימה. כל כך עד שנאלצתי להוציא פעמים רבות מהשיעור ולשלחו לרכז המשמעת. התנהגותו של דין הטרידה אותי. היה לי ברור שיש בעיה שמוכרחים לפתור. ראיתי ילד סובל, ילד שעוטף עצמו בחומות ומגן על עצמו, אך מפני מה? בררתי בחדר המורים ושם סיפרו לי שהוא לא התנהג כך בשנה שעברה, ושמצבו הלך והחמיר מתחילת השנה עד עכשיו. יזמתי פגישה עם דין והוריו. בפגישה סיפרה לי אמו שהיא מודאגת. היא חשה שהילד שלה אינו מרגיש מוגן בבית הספר, ושיש אלימות שאינה מטופלת. שאלנו את דין מה הוא מרגיש ומדוע הוא מתנהג בצורה אלימה. עיניו הכחולות והגדולות התחילו לדמוע וקולו הביע

תסכול וכאב: "כולם מרביצים לי. בכלל לא רואים אותי, אף פעם לא רואים אותי, גם כשאני עושה דברים טובים לא רואים. רואים רק את הרעים. אימא, בסוף אני אתאבד בגלל הבית ספר הזה". הוריו הביטו בי עצובים ואובדי עצות. הבנתי מדבריו שהוא מרגיש לבד בהתמודדותו אל מול העולם הגדול, ללא מבוגר תומך שדין יכול לסמוך עליו וללא חברים. החלטנו על דרך פעולה: הרגעתי את הוריו בהבטחה שאשים לב לדין ואטפל בכל אלימות שתופנה כלפיו. בסוף כל יום אדווח להם על יומו של דין. לעצמי רשמתי לשאול את דין בכל יום לשלומו. וכך היה. עם הזמן דין למד להאמין בי ולסמוך עליי, בכל יום קצת יותר. הקשר עם הוריו התהדק, ויחד התאמנו לדין תכניות והן עזרו לו בתהליך הסרת החומות. דין קיבל חיזוקים רבים על יכולותיו ויתרונותיו ועל התנהגותיו הרצויות, וכלים להתמודדות במצבים חברתיים, כאלה שפתר עד כה באלימות. בתהליך אטי הפסיק דין לצאת מהכיתה, אם מרצונו ואם בעל כורחו. הוא למד להביע את תחושותיו במילים, והתנהגותיו האלימות התמעטו. היום דין יושב עם הפנים לכיתה ולמורה, הוא משקיע בלימודים, ואת גבו אני רואה עוד. היום דין ילד שמח עם עיניים צוחקות וחיוך שובב, יש לו חוש הומור ויש לו חברים. דין הושיט בחזרה את הטוש המחיק והמתין במתח להערכה שתצא מפי. "כל הכבוד דין", אמרתי לו בשמחה לפני כל הכיתה, "פתרת את התרגיל מצוין! תודה לך". דין החזיר לי חיוך רחב ואני זיהיתי ניצוץ של אושר וגאווה בעיניו, והניצוץ הטעין ומילא אותי באנרגיה מחודשת, הרי בשביל רגעים אלה בדיוק בחרתי להיות מורה. הוא רץ בחזרה למקומו וישב בכיסאו מתוח-חזה, מוכן לספוג כל נושא חדש שירחף באוויר הכיתה.

דין הוא תזכורת לכך שכל ילד מבקש שיכירו בו ובייחודיותו ומבקש משמעות לקיומו. כל ילד מגדיר את עצמו על פי דמותו המשתקפת אליו בצורת יחס הסביבה כלפיו. כאשר חינוך עליו לראות כל ילד וילד ולשקף לו את הטוב שבו, כדי שיראה עצמו באור חיובי וימשיך להקרין לעולם את הברק ואת הצבע המיוחד רק לו. כדי שתהיה משמעות חיובית לקיומו.

סידרתי את האבנים על שולחן המורה בכיתה. הן תזכורת לכל הדברים שחווייתי, תהיתי ולמדתי השנה, לטוב ולרע. הן אבני דרך בשביל שסללתי בלבי לתפקיד ההוראה. הרמתי את תיקי ולא יכולתי להתעלם מתחושת ההקלה שבהסרת האבנים מעליי. יצאתי מהכיתה מלאה בציפייה לאבנים החדשות שיתגבשו בתיקי בשנה הבאה ובשנים שיבואו אחריה.

שער ב'

סתמחים בכרזה

קובץ כרזות של סתמחים בהוראה

עריכה: דיצה משיכית, שרה זילברשטרם

תשע"ד - 2014

מאפייני הכניסה למקצוע ההוראה מתוארים בספרות המחקר בהרחבה. בכתבי עת בארץ ובעולם מופנית תשומת הלב לשלב הכניסה להוראה על מגוון תהליכיו. הדיון בשלב הכניסה להוראה אינו פוסח גם על אנשי המעשה העוסקים בליווי המתמחים והמורים החדשים ובפיתוחם המקצועי בשלב הכניסה למקצוע.

אתגרים, קשיים, דילמות, לבטים והתמודדות הם חלק מהתהליך הטבעי שחווים מתמחים בשנת עבודתם הראשונה בהוראה. תהליך זה אינו מושפע רק מחוויית ההוראה עצמה - המפגש עם התלמידים, אלא גם מגורמים אחרים: תהליכי הקליטה בבית הספר, החונכות, יחסי העבודה הפרופסיונליים, המפגש עם העמיתים, הפיקוח, ההורים ומעמדה הציבורי של ההוראה.

לתהליך ההתמחות והקליטה במערכת יש השפעה של ממש הן על שנת ההוראה הראשונה והן על ההחלטה להישאר במקצוע. שנת העבודה הראשונה מאופיינת בחשיפה יום-יומית למגוון אתגרים, בהעמקת הידע על ההוראה והמקצוע וברכישת מיומנויות מקצועיות. כאמור, שנה זו מורכבת ומכרעת בהתפתחותו של המתמחה.

יש מגוון דרכים לחשוף סטודנטים להוראה למורכבות העבודה בשנת ההתמחות, בהן שיחות עם מתמחים בפועל, שיחות עם מורים בשנת עבודתם הראשונה, קריאה, עיון וניתוח של שיח רפלקטיבי של יומני מתמחים, ניתוח מבוקר של סיפורי מתמחים וקריאת ספרות מחקר רלוונטית.

כחלק מהניסיונות להעמיק את הידע על עולמם של עובדי ההוראה החדשים בבית הספר ובגן הילדים, אגף התמחות וכניסה להוראה יוזם תחרויות בין מתמחים בכתובת סיפורים ובעיצוב כרזות. בחלק הראשון של החוברת הוצגו מבחר מהסיפורים וחלק זה מוקדש לכרזות.

חשיפת שנת ההתמחות באמצעות הכרזות, פרי יצירה של מתמחים בפועל, היא תחום ייחודי ושונה. כרזות המתמחים חושפות באמצעות מדיה חזותית את עולמה של שנת ההתמחות - הכרזות "משמיעות" בצבע ובצורה את "קולם" של המתמחים. באמצעות הכרזות המתמחים מצליחים להאיר ולהעיר על התהליך שהם מתנסים בו, כמו גם לבקש סיוע, הבנה ותמיכה. הכרזות מתייחדות באוניברסליות שלהן - אין הן תלויות רק בהקשר המקומי. כך למשל הכרזות מצליחות להעביר תחושות, הרהורים ואמירות של מתמחים בהקשר לשנת ההתמחות באמצעות מטפורות צורניות.

לפנינו קובץ שישי של "מתמחים בכרזה". הכרזות שעיצבו המתמחים משקפות גוונים שונים של עולמם המקצועי, ושזורות תמונה המשקפת מעט מהמורכבות של שנת העבודה הראשונה בהוראה. התבוננות בכרזות מלמדת על יכולתם של המתמחים לספר באמצעות הצבע והצורה את סיפור שנת ההתמחות על מגוון היבטיה: העומס, הצורך בתמיכה, המורכבות שבהוראה, הזהות המקצועית המתגבשת והייעוד שבחינוך.

התכנים שבכרזות עולים בקנה אחד עם ממצאי המחקר על עולמם של מורים מתחילים, ויש בהם כדי לסייע בהבנת המשמעויות שנותנים המתמחים לניסיונם האישי. בשימוש זה טמון גם רווח משני: אפשרות להבין את הפרט בכל הקשור לתגובותיו, לעמדותיו ולהתייחסותו הביקורתית בהקשר לניסיון המעשי.

בכל כרזה יש, לצד המרכיב החזותי, גם היגד מילולי שכתב יוצר הכרזה. בהיגדים הלקוחים מעולמם של המתמחים יש התייחסות למגוון נושאים שהמתמחים פוגשים בשנת עבודתם הראשונה, לתפקידו של המורה ולמהות הייחודיות שבמקצוע ההוראה. כך למשל מודגשות כרקע לכרזות מילים כמו "כיבוש פסגות", "חינוך הלבבות", "להיות שם בשבילים" ו"עם כל הנשמה". הכרזות עוסקות גם בתפיסת ההוראה כסוכנת של שינוי, ובתפיסה של המתמחים את עצמם בתור "טריים בחינוך ורעננים בעשייה". בצד אלו הכרזות מדגישות אמירות המבטאות את הקושי שבשנת ההתמחות, כמו דימוי המורה החדש לנהג חדש והצורך בנהיגה בסבלנות לידו: "נהג בסבלנות, מורה בדרך", תיאור ההתמחות כ"מורא", כ"לא נודע", כ"קפיצה למים סוערים" או תיאור המורה החדש כ"מורה סחוט". שילוב התקוות והחששות מתבטא במלוא עוצמתו בכרזה שלפיה "מורה סחוט... זה 100% טבעי". הכרזה מלמדת אמנם על הקושי של המורה, אך גם מדגישה שזוהי תופעה טבעית, וסימן גרפי של חיוך מוסיף על כך. השילוב של "סחוט" ו"טבעי" מעצים את מורכבותה של שנת ההתמחות ואת הדואליות הטבועה בה, אך גם מעורר תקווה שהעומס והקושי לא רק שלא ירתיעו את המתמחים, אלא אף יהיו לתופעה מובנית של הכניסה להוראה, תופעה שאפשר לקבל בחיוך.

ממד אחר המיוצג לראשונה בכרזות שבקובץ זה הוא התייחסות צינית כלפי אלו הטוענים שהמורים "נהנים" מחופשות רבות. הכרזה מציגה את השאלה הרווחת בציבור כביקורת: "הרבה חופשות למורים?" ומיד מוצגת התשובה: "נראה אתכם מחזיקים שבוע!" סימן הקריאה שבסיומה של התשובה מדגיש את האמירה - לא קל להיות מתמחה. אפילו קשה. עד כדי כך קשה שספק

אם אלו הקוראים תיגר על תנאי העבודה של המורים היו מחזיקים מעמד במקומם. עוד משתמע מהכרזה שהקשיים הכרוכים בהוראה והביקורת של הציבור הם נחלתם של כל העוסקים בהוראה - מתמחים ועובדי הוראה ותיקים כאחד - החשים שהציבור אינו מעריך מספיק את עיסוקם המורכב והחשוב.

היבט אחר הבולט בכרזות שבקובץ זה הוא המיקוד בתלמיד ובכוח שיש למורה המתחיל בהקשר של התלמידים. כך למשל המורה המתחיל יכול "להיות שם בשבילם" כחלק מסדר היום שלו. לכרזה זו נוסף הסמל ♥ לביטוי הרגשות שמלווים את המורה/הגנן בשעה שהוא נמצא "שם" (בהוראה) בשביל התלמידים. מחויבות המורה כלפי תלמידיו עומדת בכרזה זו כמרכז העשייה וכמרכז תפקידו של המורה. מחויבות זו משקפת תפיסה פרופסיונלית הכורכת מחויבות מקצועית בתחושת "caring", שמשמעה, מעבר להיבט האפקטיבי, גם בתפיסה פרופסיונלית שעניינה מתן שירות.

כרזה אחרת מציגה הדָּבֵק (קולאז') - זו הפעם הראשונה שנעשה שימוש בטכניקה זו בתחרות הכרזות. בכותרת מוצגת שאלה: "אז איך היה היום?" ובתשובה מוצגים מגוון מצבים, בהם שמחה, התלבטות, תמיהה ואף ייאוש. מהכרזה אפשר להניח שיום אחד של המתמחה משלב מגוון מצבים, המתחלפים לפי ההקשר. מן הכרזה משתמע שעבודת ההוראה משתנה ממצב למצב ומיום אחד למשנהו, ושתגובות המתמחים חושפות את המעברים הנדרשים.

בכרזות עצמן אפשר לזהות סמלים ומושגים מחיי היום-יום. כבעבר, גם השנה בולטים בכרזות ובהיגדים הנלווים מוטיבים שעניינם הצורך לתמוך במתמחים ולסייע להם בהתפתחותם המקצועית. צורך זה מתבטא למשל בביטוי "להצמיח מורים חדשים" - כעץ. זאת ועוד, השימוש בביטויים אלו אף יוצר תחושה של מוכר ואותנטי, שיש בו כדי לקרב את הקורא והמתבונן אל עולמם המקצועי של המתמחים, כפי שהם חווים אותו.

הכרזות המוצגות בקובץ זה משתמשות בסמלים הלקוחים ממגוון עולמות תוכן: סמלים מהטבע, כמו ים רחב ועצים להדגשת הצמיחה והפריחה, פרות כמו תפוח המתקשר לפרי גן העדן, וירקות כמו חסה - סמל לטריות ולבריאות; וסמלים מתחום ההוראה ובית הספר שכבר נעשה בהם שימוש בעבר - מבנה בית הספר, הלוח, השולחנות וכיסאות התלמידים.

השנה הופיעו שני סמלים חדשים: האחד עוסק בכיבוש דרך - הליכה בדרך לא סלולה המתמשכת אל האופק הרחב, ומעליה בית ספר שזה עתה הוקם.

הביטוי "הולכת אל הנודע" המוצמד לכרזה זו מדגיש את הרובד האחר הכרוך בהתמחות בהוראה - "הלא נודע". ההתמודדות עם רובד זה כחלק בלתי נפרד מחיי ההוראה ומחיי בית הספר מתוארת השנה לראשונה לא כקושי, אלא כאתגר. הסמל החדש האחר הוא ה"מסכה". מסכה, על פי המילון, היא אביזר המכסה את כל הפנים או חלק מהם. לאביזר זה יש בדרך כלל אופי היתולי או סמלי, והוא מסתיר את זהותו של מי שעוטה אותו. המסכה משמשת גם לאפיון דמות באירועים ספציפיים. באחת הכרזות הזוכות, בין הכותרות "הוראה" ו"סוכנת של שינוי" מפרידה תמונה של תלמידים העוטים על פניהם מגוון מסכות של חיות. התמונה מפנה את תשומת הלב של המתבונן למורכבות תפקידו של המתמחה כמורה וכסוכן שינוי, הנדרש להתמודד עם תלמידים שזהותם אינה גלויה. החשיבות הרבה שבחשיפת "הדמות האמתית" שמאחורי המסכה, מבלי להתחשב בדעות קדומות או בסטיגמות, היא רכיב הכרחי במערכת היחסים בין התלמידים, והיא חלק בלתי נפרד ממהות ההוראה. הכרזות המשקפות את עולמה המורכב של ההוראה יכולות לשמש כלי עזר בידי מכשירי מורים ובעלי תפקידים במערכות חינוך לדיון על תהליכי הקליטה. הדיון בכרזות מאפשר לצפות מבעד לחלון זכוכית רחב-אופקים בעולמם הפנימי של המתחילים לעסוק בהוראה, להפחית את החששות המלווים את הכניסה לתפקיד ואף לצמצם את "הלם הכניסה" למקצוע. באופן מעשי יכול קובץ הכרזות לשמש מקראה של טקסטים חזותיים פדגוגיים, ואפשר להציגו לפני מתכשרים להוראה בשיעורי דידקטיקה וכחלק מהרחבת הידע על אודות ההוראה.

ד"ר דיצה משכית, ד"ר שרה זילברשטרום

"הסורא"

הכרזה של הזוכה סיכל בן-דוד,
המרכז האקדמי לעיצוב ולחינוך ויצו-חיפה

דבר השופט: אריק כספי, ראש הסטלול לתקשורת חזותית, ספינר
הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

הכרזה היא תצלום של המילה "מורא" הכתובה בגיר על לוח ירוק. הלוח הירוק נעלם ממערכת החינוך, ואת מקומו תפס לוח הטושים המחיקים. ומורא המורה נשחק בכיתות רבות. פני השטח של הלוח מעידים שנכתב בו קודם טקסט ונמחק. המילה עצמה כתובה באותיות דפוס ולא בכתב עגול. אפשר להבחין שהמילה נכתבה כמה פעמים והודגשה שוב ושוב, כתובה בחוסר ביטחון על גבי לוח ירוק בגיר לבן.

במבט ראשון אפשר לזהות התרפקות על ה"פעם כשהלוח היה ירוק והיה מורא מפני המורה". באקלים התרבותי-חינוכי שפרח ההוראה נקלע אליו: לחץ המערכת, מבט חשדני של תלמידים וחוסר פרגון מצד ההורים, אפשר להבין את המקום הרגשי שהכתיבה המדגישה וחוזרת את המילה "מורא" נובעת ממנו. בהקשר זה צפה השאלה איזה מורא: מורא התלמידים מהמורה? מורא המורה ופרח ההוראה מהסיטואציה בכיתה? מורא הצופה בכרזה מפני המורא?

אי אפשר להשתחרר משדה הקונוטציות שנפרס מהמילה הזו אחורה: מהסלוגן "ללא מורא וללא משוא פנים" ועד "מורא שמים". מחד גיסא, ההתחייבות לבחון כל דבר לגופו, ומאידך גיסא, קבלת הדין. לכל אחד מהצופים בכרזה היכולת לפרש אותה לכאן או לכאן. אולי זו הזדמנות לשאול: מה יוצר את המורא? ומה תועלתו? הדיוק החזותי והקשת הרחבה של הפירושים האפשריים הופכים כרזה זו למעניינת במיוחד. אולי כדאי לזכור את הקו הרושם המבטא רצון להדגיש, לצד חוסר ביטחונה של יוצרת הכרזה ביכולת לייצג מורא כאן ועכשיו.

שם היוצרת: מיכל בן-דוד
המרכז האקדמי לעיצוב ולחינוך ויצו-חיפה

"סורה סחוט?"

הכרזה של הזוכה צופיה חנה וקטן,
תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

דבר השופט: אריק כספי, ראש הסכלול לתקשורת חזותית, ספינר
הקיבוצים - הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

מורה מאה אחוז סחוט? אבל טבעי. ואולי טבעי שמורה יהיה מאה אחוז סחוט. הכרזה מעוצבת כמחזור של פרסומת מוכרת למשקה תפוזים סחוט וטבעי. ברקע פני ילד-תלמיד, ומבטו חסום בכמו לוגו. על גבי הכרזה כתוב "מאה אחוז טבעי". הטקסט ברמתו הישירה מבקר את התנאים הקשים שפרח הוראה מתפקד בהם. השימוש בעיצוב קיים משדר לצופה: הרעיון הוא המרכז, ולא העשייה החזותית. דפוס החשיבה החזותית הבולטת בכרזה זו היא אנלוגיה המפיקה משמעות מטפורית: מורה-תפוז-מיץ-סחוט-טבעי. הכרזה מפעילה שדה קונוטציות שבמרכזו תפוז-תפוזים. תפוח זהב היה בעבר מותג שייצג את ה"ישראליות". את מדבקות פרות ההדר לייצוא (jaffa) ואת הלוגו לפריגת (100% סחוט טבעי), עיצב הסטודיו של אריה הכט. אותו סטודיו ייצר את ייצוג האובייקט שהיה לשגריר של ישראל בעולם ואת הלוגו לחברה המייצרת מיץ בבקבוקי פלסטיק. קל לחוש בהדהוד המתח בין ישראל של תפוזים לישראל של היי-טק. בין תפוח הזהב למוצר תעשייתי מבוקבק. מעצבת הכרזה לקחה עיצוב קיים והתאימה אותו לשדה ההוראה. פעולה זו מייתרת את השיח על עיצוב הכרזה ומפנה את הדיון למסר שהכרזה מעבירה. אפשר לראות בכרזה זו כרזה דוקומנטרית: מורה הוא מאה אחוז סחוט, ככה זה. אפשר להתייחס לכרזה זו ככרזה ביקורתית: מורה מוצא את עצמו כמוצר שנסחט ומבוקבק ומשווק, כלוא בתנאים ובנסיבות של כלכלת השוק. ואפשר להתייחס לכרזה זו כקריצה הומוריסטית: בסופו של יום זה גם טבעי, וגם טרי וגם סוחט להיות מורה צעיר בישראל.

שם היוצרת: צופיה חנה וקנין
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך

"אז איך היה היום?"

כרזה של הזוכה סלי ססון, ססיוגר הקיבוצים -
הסכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאסטריות

דבר השופטת: ד"ר שרה זילברשטרום, סנהלת אגף א' התסחות
וכניסה להוראה, משרד החינוך

אז איך היה היום? באמת, איך היה? כל כך מורכב... כל כך משתנה.
בבסיס הכרזה עומד מגוון התשובות לשאלה פשוטה לכאורה. זהו מגוון אותנטי
המשקף את מורכבות ההוראה ואת המעורבות הרגשית של המורה המתמחה
לנוכח המעשה החינוכי בכיתה. הפנים מופיעות פעמים רבות בכרזה, עובדה
המשקפת את ההוראה כרבת-פנים וכמורכבת. המורכבות מתייחסת להיבט
המקצועי-פדגוגי ולהיבט האישי-רגשי, ומשקפת עליות ומורדות, תקוות
וחששות, המשפיעות על המתמחה ועל זהותו המקצועית המתגבשת.
מגוון הרגשות והמחשבות מובע באמצעות המימיקה של הפנים ובאמצעות
ציטוט משפט אותנטי של המורה המתמחה. אפשר לזהות רגשות חיוביים
אופטימיים: "בסדר", "הרבה יותר טוב", לצד רגשות שליליים פסימיים: "אוף...
יהיה בסדר", "מתחילה להתייאש", "התייאשתי", "בא לי למות". אפשר לזהות
רגשות אהבה וחיבה לתלמידים: "איזה חמודים הם היום", "כאלו מתוקים", לצד
רגשות עומס והצפה: "חוצפה!" "מתפוצץ לי המוח". אפשר לזהות מחשבות
רפלקטיביות המבטאות סיפוק מביצועי ההוראה: "וואו! השיעור היה מעולה",
לצד מחשבות רפלקטיביות המבטאות תסכול: "לא מבינה מה לא בסדר", "הייתי
צריכה להתאמץ יותר", "יכול להיות יותר טוב", כמו גם מחשבות על חלופות
אפשריות לטובת שיפור ההוראה: "לשנות גישה?" ו"יש לי רעיון למחר!"
השיח הפנימי המשתקף מן הכרזה מבטא בעיקר את האכפתיות, את האנושיות
ואת המעורבות האישית במעשה החינוכי. ואף שיש ימים טובים וימים טובים
פחות, אין המורה נעשית קהה לרגשותיה ולמחשבותיה, נהפוך הוא - היא
מודעת למתחולל בקרבה, ומתוך מודעות היא מבנה את תפיסת תפקידה
וזהותה המקצועית בהוראה.
מורה צעירה, שער אסוף, חולצת צווארון, זקט מחויט - כל אלו אינם יכולים
להסתיר את העולם הפנימי העשיר והמורכב של שנת ההוראה הראשונה.
אז איך היה היום? בסדר... ויש לי רעיון למחר!

אז איך היה היום?

שם היוצרת: מלי ממו
סמינר הקיבוצים - המכללה לחינוך, לטכנולוגיה ולאמנויות

”הוראה - סוכנת של שינוי”

כרזה של הזוכה ורד רחנפלד, אורנים - הסכללה האקדמית לחינוך

דבר השופט: דורון רבינא, ראש הסדרשה לאמנות,

הסכללה האקדמית בית ברל

בבסיס הלמידה עומדים לא רק האפשרות לדעת יותר, לצבור ידע, כי אם ההזדמנות להתפתח, לצמוח ולהשתכלל כבני אדם. למידה היא תנועה ממקום למקום המזמנת את החדש, את הלא ידוע.

אלו הנחות היסוד העומדות בבסיס הכרזה ”הוראה - סוכנת של שינוי”. הכרזה מפנה זרקור אל המהות העמוקה ויקרת-הערך ביותר של ההוראה: האפשרות לחולל תמורות מהותיות, יסודיות, באישיותו, בחייו, במחשבתו ובפועלו של הלומד. הכרזה נושאת על נס את הסיבה ללמוד, כמו גם את הסיבה ללמד - האפשרות לשנות והאפשרות להשתנות. היא מציגה את ההוראה כמרחב שיש בו פוטנציאל לשינוי והשתנות הן של הלומד, הן של המורה.

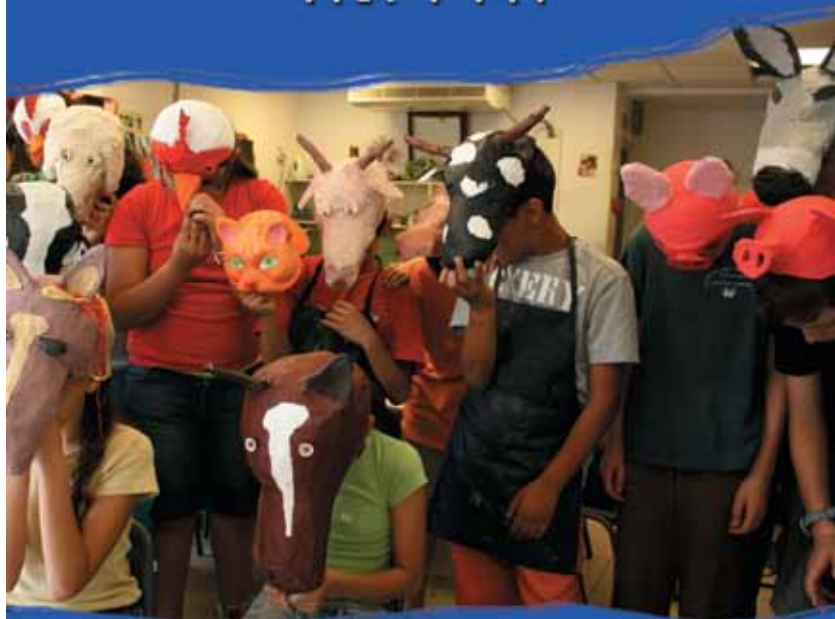
מה ששובה לב בכרזה הוא האופן שהיא נוגעת בתכנים מורכבים אלו: בצורה בהירה, ישירה ומעוררת. הכרזה מציגה את הלמידה כאירוע מסעיר, קרנבלי כמעט, שיש בו אספקטים של משחק, של דרמה, של שעשוע, של התנסות ושל דמיון. פעולת ההתחפשות המתוארת בכרזה מעלה את מושג הזהות, את האפשרות לשאוף להיות אחר, ואחר לעצמך; כלומר התנסות בלהיות אחר לעצמך ולסובבים אותך, שינוי, תנועה בין עמדות וזהויות.

התחפשות נראות כתוצר של עשייה של התלמידים, ומעלות את מושג ה”יצירה” - את הפעולה הפיזית בחומר ואת מושג ההתנסות. מושג ההוראה מוצג בכרזה לא רק ככלי להעברת ידע, כי אם כפלטפורמה להזדמנות יצירתית - ללמידה באמצעות פעולה בזמן ובמרחב.

אם כן, השיעור הייחודי המתואר בכרזה פותח אפשרויות למודלים שונים של הוראה.

הכרזה יפה משום שהיא מזמנת את מושג השינוי, לא רק למורה ולתלמיד, אלא מראה באמצעות צילום של שיעור יוצא דופן את האפשרות ללמד אחרת, כלומר ליזמן שינוי גם לאופני ההוראה והלמידה.

הוראה

סוכנת של שינוי

שם היוצרת: ורד רוזנפלד
אורנים - המכללה האקדמית לחינוך

"להצטייח סורים חדשים"

כרזה של הזוכה לראור קבלוק, סכללת אסונה - הסכללה האקדסית
לאסנות וחיתוך סיסודן של אפרתה ואסונה

דבר השופטת: אסתר פייכסטיין, סדריכה ארצית וחברת ענף,
אגף א' התסחות וכניסה להוראה

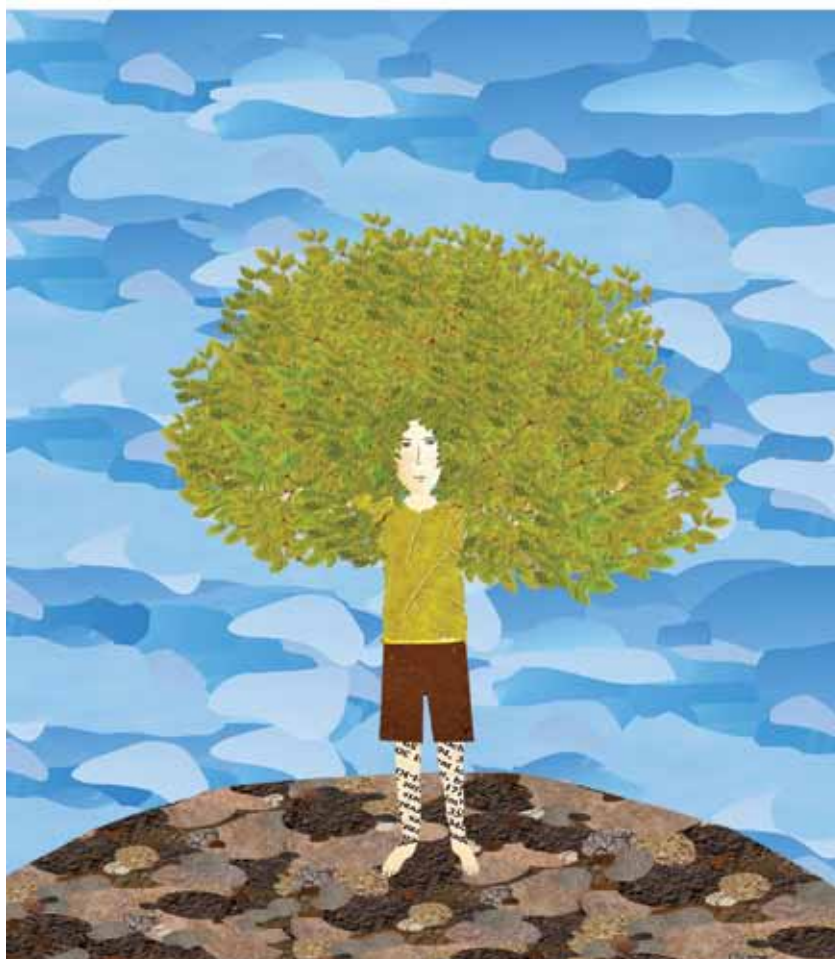
כרזה זו מבטאת אופטימיות וקריאה לטיפול ולהצמחת המורים החדשים. הנחת היסוד באה לידי ביטוי ב"שערותיה" של הדמות - דהיינו, טיפוח המורים החדשים יאפשר להם צמיחה עשירה.

העץ הצומח והעשיר משמש מטפורה למתמחים ולתהליכים שהם עוברים, והמשפט "להצמיח מורים חדשים" מביע את התקווה ואת התוצאה האפשרית והרצויה אם אכן יטפחו אותם. העץ מתחיל כשתיל קטן, ואם דואגים להשקותו ולטפחו הוא שולח את שורשיו לעומק האדמה ומתחיל לגדול ולהתפתח. הוא נעשה מקור לצל ולנוי, ופרותיו הם מקור לתזונה בריאה. העץ עובר מהמורות לאורך הזמן - לעתים פוגעת בו הקרה, לעתים היבלית או הגשם המבושש להגיע. ברם, הדאגה לו: ההשקיה, הדישון והטיפול בחולי זה או אחר, מאפשרים לו להתגבר על המפגעים השונים לאורך הדרך וללבלב עד כדי עושר רב, כפי שמופיע בכרזה.

בדיוק כמו העץ, גם המתמחה נכנס למערכת החינוך עדין ורך, ונזקק לטיפול ולסיוע כדי שיוכל לשלוח שורשים שיובילו ללמידת עומק, להתמקצעות, לפיתוח תחושת מסוגלות וזהות מקצועית. העמקה ועיבוי של שורשים אלה יצמיחו ויפריחו מורה איכותי, עשיר בידיעותיו, בעל תחושת מסוגלות גבוהה, מאמין בתלמידיו ומעוניין לקדםם. הפרות שיתקבלו מטיפולו של המתמחה הם התלמידים שיגדלו לבוגרים איכותיים. הצמיחה הרבה על ראשו של המתמחה מביעה את רעיון הצמרת הגבוהה והעבותה, וזו מסמלת ראייה למרחק והבנה ואמונה בעתיד ורוד בזכות טיפוח העץ בכרזה וטיפול המתמחה במציאות.

לבסוף, הכחול של הרקע יוצר שלוה המאפשרת התפתחות אישית וחזרה למוטיב הצמיחה וההעצמה, והרקע שהדמות עומדת עליה מתייחסת לפוריות המתמחה. נראה כי הדמות עומדת על כדור הארץ, כלומר האפשרויות הן רבות, המרחב עצום, הראייה היא לעתיד, ונראה כי האמירה "להצמיח מורים חדשים" מרמזת לפוטנציאל הטמון במימושה.

להצמיח מורים חדשים

שם היוצרת: לי-אור קבליק
מכללת אמונה - המכללה האקדמית לאמנות וחינוך מיסודן של אפרתה ואמונה

"נהג בסבלנות, מורה בדרך"

כרזה של הזוכה עינב כהן, תלפיות - הסכללה האקדמית לחינוך

דבר השופטת: ד"ר דיצה משכית, משרד החינוך

שלוש מכוניות נוסעות זו אחר זו, מתעקלות בכביש, מאטות מול התמרור "ילדים בדרך". במכונית הראשונה בשיירה נוהג לומד נהיגה. השמשה במכונית זו אינה צלולה, כאילו יש מסך מטושטש. בעדה נראית ספק צללית של העץ שממול, ספק צללית מטפורית. הסמל, המייצג את אלו הלומדים נהיגה, מתנוסס כאזהרה מעל גג המכונית בצדה השמאלי, ככתר, ומעל הפגוש התחתון בצדה הימני. חוט של קרבה קושר בין שני סמלים אלו, כאילו יוצר "ל" משלו, ואולי כדי להזכיר לנו הצופים כי בכל זאת מדובר בנהג שטרם קיבל את הרישיון. בלוחית המכונית אין מספר - המלה "חינוך" טבועה בה. אל המכונית מתקרבות באטיות עוד שתי מכוניות. אורות הבלם האחורי של שתיהן מנצנץ, משכנע אותנו בכוונת הנהגים להאט, לשמור מרחק, שכן בכל זאת מדובר במכונית שנהגה לומד זה עתה לנהוג.

על פני הרקיע התכול והרגוע כותרת בצבע כחול בולט: "נהג בסבלנות, מורה בדרך". הכותרת מנחה את המכוניות הנוסעות בשיירה. הדרישה לסבלנות מוסבת אל המורה שבדרך. הכותרת מרמזת על משחק מילים כפול: בין "ילדים בדרך" ל"מורה חדש בדרך"; בין "מורה בדרך" ל"מורה דרך". רמזי מילים אלו מחזקים הן את התחושה שיש לנהוג בזהירות - "לנהוג" במשמעות של נהיגה ושל התנהגות, כאחד, הן לנהוג בזהירות כי זה המורה בדרך עוד יהיה מורה דרך לדורות.

מה מספרת לנו הכרזה? היא קוראת לתשומת לב, להתחשבות, לסבלנות ולהבנה. היא מעלה למחשבה את הצורך לראות את הקשיים של אלו המתחילים, ומדגישה את הצורך בהתנהגות סבלנית כלפיהם. המתמחה (אף שלמד כבר לנהוג) הוא עדיין בראשית דרכו - מורה בדרך. התנהגות ראויה כלפיו, אטית ומכבדת תסייע לו בדרכו להפוך בעתיד ל"מורה דרך". סבלנות היא קוד המפתח.

נהג בסבלנות, מורה בדרך

שם היוצרת: עינב כהן
תלפיות - המכללה האקדמית לחינוך

הרבה חופשות לסורים? נראה אתכם מחזיקים שבוע!"

כרזה של קרן סגל, הסכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

דבר השופטות: ד"ר דיצה סשכית, משרד החינוך

לפנינו כרזה העוסקת בביקורת הגלויה על אודות כלל עובדי ההוראה הזוכים לחופשות רבות המעוגנות במסגרת עבודתם. בכך הכרזה מעלה לדיון את סוגיית "החופשות" הנדונה לאחרונה בגלוי בערוצי התקשורת הרבים. חלקה התחתון של הכרזה מתאר את הכיתה במצב של "אין למידה" - כיסאות מורמים על גבי שולחנות והיעדר תלמידים ומורים. תיאור זה, שאופייני גם לסיומו של יום, מתעצם בעיקר לנוכח השולחנות הנקיים, והרצפה נטולת הפסולת והלכלוך, מראה המאפיין את ימי החופשה ואי-קיום הלימודים בבית הספר. החיזוק לכך שסיטואציית הכיתה אכן מתארת את החופשה נשען על חלקה העליון של הכרזה הכוללת את שמות החגים - ראש השנה, יום כיפור, סוכות, חנוכה, פורים, פסח, יום העצמאות, ל"ג בעומר ושבועות. בחלק זה מודגש כל שם חג בצבע ובאותיות מוגדלות, כשבין שמות החגים מפרידה המילה "חופש" המודגשת באותיות גדולות בצבע ירוק בהיר. מצד אחד, מהצמידות שבין שם החג למילה "חופש" ניתן ללמוד כך שימי החג של ישראל הם ימי חופשה למורים [וזאת, בנוסף כמובן, לחופשת הקיץ]. מצד שני, ניתן לשאול "מהי המשמעות של הימצאותה של המילה חופש בין חג לחג?" שכן בין חג למשנהו מפרידים ימי חול. זאת ועוד, האם הצמידות שבין שמות החג והמילה "חופש" מרמזת על כך שגם ימי החול, המפרידים בין חג לחג הם ימי חופשה למורים? מענה לאינטרפרטציה זו מופיע בכותרת עצמה - "הרבה חופשות למורים? נראה אתכם מחזיקים שבוע!" - המוצגת באמצע הכרזה. הרישא של הכותרת המוצגת כשאלה משקפת כביכול את הלך הרוח העכשווי שעניינו בחופשות הרבות של המורים. לעומת זאת, הסיפא מוצג כתשובה שיש בה התרסה. ההשתמעות העולה מתשובה זו מחדדת את הקושי הכרוך בעבודת המורה. החופשות על פי תשובה זו הן הכרח, פסק זמן הניתן למורים כדי שיוכלו להתמיד בעבודתם כראוי.

הטקסט בכרזה משמש כקול של הזדהות עם המורים הן בהתמודדותם עם קשיי ההוראה והן בהתמודדותם נוכח הביקורת המועברת עליהם. בכך הכותרת קוראת תיגר על המלעזים על חופשות המורים, ומציעה לכל אלו להתנסות בעצמם בהוראה ולהיווכח באיזו מידה יצליחו הם לעמוד במשימה הכבדה הכרוכה בכך.

ראש השנה **חופש** סוכות **חופש**
יום כיפור **חופש** חנוכה **חופש**
פסח חופש **חופש** פורים
חופש שבועות
יום-העצמאות **חופש** ל"ג בעומר
חופש החופש הגדול חופש

הרבה חופשות למורים?

נראה אתכם מחזיקים שבוע!

שם היוצרת: קרן סגל
המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

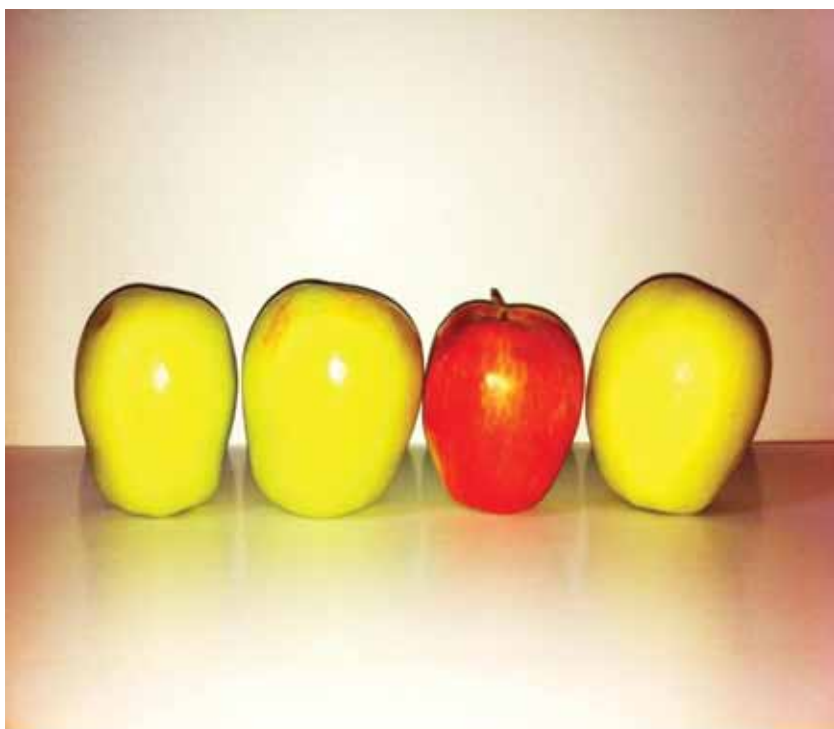
הדרך לכווץ פסל
ואהרן דרך חינוך האהבה

שם היוצרת: גלי בכר
מכללת לוינסקי לחינוך

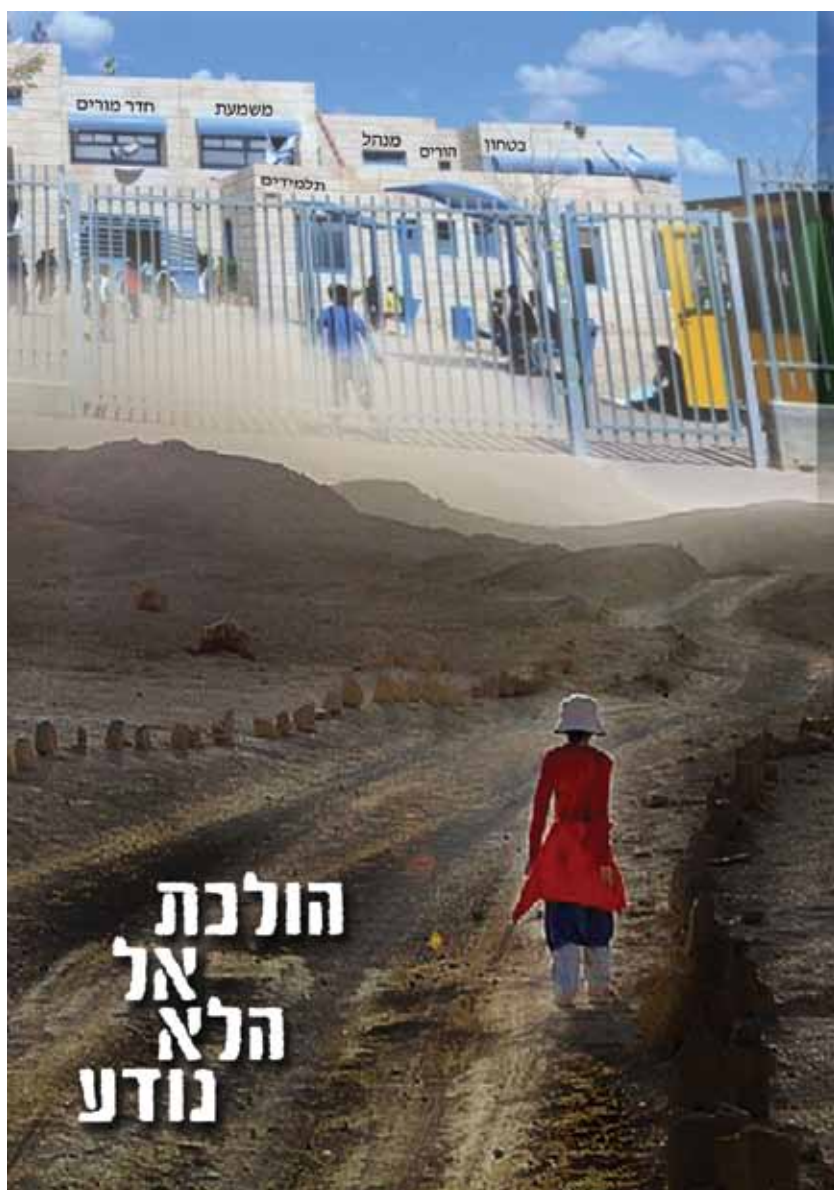

שם היוצרת: ניצן אברג'ל
חמדת הדרום - מכללה אקדמית לחינוך, יהדות והוראת מדעים

**מתמחה שרואים אותו
הוא מתמחה נראה
הוא מתמחה ראוי**

שם היוצרת: בלה שגב
המכללה האקדמית לחינוך גורדון חיפה

שם היוצרת: יפית מושיאשולי
 חמדת הדרום - מכללה אקדמית לחינוך, יהדות והוראת מדעים

שם היוצרת: נסיה ברקוביץ
מכללה ירושלים